

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Academic Journal of Language and Literature

CİLT/VOLUME: 4, SAYI/ISSUE: 1, NİSAN/APRIL 2020

Mehmet ÖZDEMİR

Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali
Üniversitesi
mehmet.ozdemir@bilecik.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-0544-9280>

Seyyid Nesîmî'nin Neşredilmemiş Tuyuğları

Unpublished Tuyugs of Seyyid Nesimi

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 21.07.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 24.08.2020

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2020

Atıf/Citation

Özdemir, Mehmet (2020). Seyyid Nesîmî'nin Neşredilmemiş Tuyuğları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 4 (2), s. 403-485. DOI: 10.34083/akaded.772733

Özdemir, Mehmet (2020). Unpublished Seyyid Nesimi's Tuyugs. *Journal of Academic Language and Literature*, C. 4 (2), s. 403-485. DOI: 10.34083/akaded.772733

<https://www.doi.org/10.34083/akaded.772733>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Türk şiirinin lirik söyleyişlerine farklı nazım şekilleriyle ses veren Seyyid Nesîmî tuyuğ nazım şekliyle en çok şiir yazan şairdir. Nesîmî'nin tuyuğları Türkiye'de ve yurt dışında neşri yapılan *Nesîmî Dîvânı* çalışmaları başta olmak üzere bazı araştırmacıların makalelerine de konu olmuştur. Bu çerçevede Türkiye'de ve Azerbaycan'da neşredilen *Nesîmî Dîvânı* çalışmalarında yer almayan Nesîmî tuyuğları konusunda iki adet makale yazılmıştır. Türkiye'de bulunan yazma eser kütüphanelerinde kayıtlı mecmualarda yer alan bu tuyuğların neşri ile bilinen Nesîmî tuyuğlarına yenileri eklenmiştir.

Nesîmî Dîvânı'nın bilinmeyen nüshaları ya da Nesîmî şiirlerinin yer aldığı mecmualar keşfedildikçe Türk şairler içinde en çok tuyuğ yazan şair olma unvanına sahip olan Nesîmî'nin henüz neşri yapılmamış şiirlerine rastlamak mümkündür. Çalışmada, Nesîmî'nin İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi yazmalar koleksiyonu Şevket Rado Yazmaları SR_000002 numarada kayıtlı el yazması *Nesîmî Dîvânı*'nında yer alan ve bugüne kadar neşri yapılmamış tuyuğların ilim dünyasına tanıtılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede Nesîmî'nin neşredilmemiş 225 tuyuğunun tam metinleri Latin harfleriyle ve transkripsiyonlu metin halinde araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: 14. Yüzyıl Türk Şiiri, Seyyid Nesîmî, Nesîmî Dîvânı, Tuyuğ.

Abstract

Seyyid Nesîmî, who gave voice to lyric sayings of Turkish poetry through diverse verse forms, was the most prolific tuyug verse poet. Tuyugs of Nesîmî was the subject of many articles, particularly Nesîmî Dîvânı, which distributed in Turkey and abroad. In this context, two articles published on Nesîmî tuyugs which was not included in Nesîmî Dîvânı, distributed in Turkey and Azerbaijan. New additions were made to Nesîmî tuyugs by distribution of these tuyuğs, which were found in journals registered in manuscript work libraries in Turkey.

The encounter of unpublished works of Nesîmî, who was the most prolific tuyug poet among Turkish poets, could be possible with the discovery of unknown copies of Nesîmî Dîvânı or journals published Nesîmî poetry. In this work, the introduction of Nesîmî tuyugs which are found in SR_000002 numbered Şevket Rado manuscripts in İstanbul Research Institute Library, Manuscript collection, is aimed. In this context, 225 unpublished tuyugs of Nesîmî are reported in form of Latin letters and transcribed text.

Keywords: 14th century Turkish Poetry, Seyyid Nesîmî, Nesîmî's Diwan, Tuyugs.

Giriş

Tuyuğ kelimesi Türk dilinin çeşitli lehçelerinde *tuyuğ*, *tuyuk*, *duyug*, *toyık*, *toyuk* şekillerinde bulunmaktadır. Kelime kapalı, imalı, gizli, cinaslı söz söyleme, şarkı söyleme, şiir, şarkı, türkü anlamlarına gelir. Edebi terim olarak ise dört mısradan oluşan, genellikle aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıyla ve rubai kalıpları dışında 11'li hece ölçüsüne denk düşen kalıplarla yazılan, bir düşünce, hikmet ya da mühim fikirlerin anlatılması için tercih edilen nazım şeklidir. Tuyuğun millî bir nazım şekli olduğu ve mani nazım şeklinin etkisiyle daha çok *aaxa* kafiye şeması ile yazıldığı genel kabul gören görüştür. Bunun yanında bütün mısraları *aaaa* düzeninde kafiyeli, nadiren kıta nazım şeklinde olduğu gibi *xaxa* kafiye şemasıyla yazılan tuyuğlara da rastlamak mümkündür (İlaydın 1964: 112; İpekten 1994: 70; Cengiz 1986: 421-427; Öztoprak 2012: 450; Saraç 2007: 99).

Tuyuğun dörtlüklerden oluşan bir nazım şekli olmadığını, iki beyitlik bir gazel çeşidi olduğunu savunan ve tıpkı şarkı gibi gerçekte bir nazım şekli değil *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezninde yazılarak bestelenmiş ya da bestelenmek amacıyla yazılmış iki beyitlik gazel çeşidi kabul eden görüşler de vardır (Kurnaz-Çeltik 2013: 146-154).

Tuyuğ nazım şeklinin sadece *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezniyle yazıldığını iddia eden araştırmacılar olsa da yakın zamanlarda yapılan bir çalışmada *mefâilin mefâilin feülün*, *feilâtün mefâilün feilün* kalıplarıyla yazılan tuyuğların olduğu görülmüştür. Türk edebiyatında yazılmış bütün tuyuğ metinlerini bir arada ortaya koymayı hedefleyen Mehmet Sait Çalka, çalışmasında tespit ettiği 1547 tuyuğdan 107'sinin *mefâilin mefâilin feülün* vezninde, 12'sinin ise *feilâtün mefâilün feilün* vezninde yazıldığını bildirmektedir (Çalka 2019: 20-21).

Tuyuğ nazım şeklinin menşei Oğuz Türklerine dayandıran M. Fuad Köprülü, tuyuğun Türk ve İran edebiyatındaki çeşitli unsurların imtizacıyla teşekkül ettiği ve millî bir nazım hüviyetine büründüğü görüşündedir. M. Fuad Köprülü, tuyuğun başlangıçta dört mısralı ve imalı bir türkü iken İran rubailerinin etkisiyle değişime uğrayıp 11'li hece ölçüsüne denk düşen *fâilâtün fâilâtün fâilün* veznine evrildiğini, daha sonra imaların da kalkarak cinaslara dönüştüğünü ve şekil ve vezin yönüyle Fars rubailerine benzer bir şekil aldığını ifade eder (Köprülü 1989: 202-208).

İlk örneklerini 14. yüzyılda Alî, Kadı Burhaneddin, Nesimî ile gördüğümüz tuyuğ nazım şekli Türk edebiyatındaki varlığını 20. yüzyıla değin sürdürmüştür. Kadı Burhaneddin, Mevlânâ Lutfî, Dede Ömer Ruşenî ve Misâlî yüzden fazla tuyuğ yazmış şairler arasında olsa da bu nazım şeklinin en çok örneğini veren şairin Nesimî olduğu bilinmektedir (Çalka 2019: 76-79).

Seyyid Nesîmî'nin Neşredilmiş Tuyuğları

a) *Divan Neşirlerinde Yer Alan Tuyuğlar*

Seyyid Nesîmî'nin Türkçe Dîvânı üzerine Türkiye, Azerbaycan ve İran'da yapılmış ilmî neşirler incelenerek bu eserlerde yer alan tuyuğlarla ilgili sayısal bilgiler aşağıda yer alan başlıklar altında özetlenmiştir¹. Ayrıca Seyyid Nesîmî'nin Türkçe Dîvânı'nın çalışmamıza konu olan Şevket Rado² nüshasında yer alan tuyuğların bu çalışmalarda kaç adedinin bulunduğu da belirtilmiştir.

a.1. Ayan, Hüseyin (2014). *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni* [Birleştirilmiş Baskı], Ankara: TDK Yay.

Nesîmî Dîvânı üzerine Hüseyin Ayan tarafından hazırlanan doktora tezi 1970 yılında tamamlanmıştır³. Tez çalışmasında, çoğunluğu Türkiye'de birkaçı da yurt dışındaki bazı kütüphanelerde bulunan, erişebildiği *Nesîmî Dîvânı* nüshalarından hareketle divanın transkripsiyonlu ve tenkitli metnini hazırlamıştır. Hüseyin Ayan'ın doktora tezi olarak hazırladığı *Nesîmî Dîvânı* 1990, 2002 ve 2014 yıllarında basılmıştır. Bu çalışmada yer alan tuyuğ sayısı 315 olup bu tuyuğlardan 283'ü ŞR nüshasında bulunmaktadır.

a.2. Qəhrəmanov, Cihangir (1973). *İmâdüddîn Nesîmî, Eserleri. 3 C, Bakı: Azərbaycan SSR İlimlər Akademiyası Respublika El Yazmalar Fondu "İlim" Neşriyatı. Redaktör: Hamid Araslı.*

Nesîmî Dîvânı'nın ilmî neşri konusunda Azerbaycan'da yapılmış çalışmalardan en önemlisi Cihangir Qəhrəmanov tarafından hazırlanan neşirdir. 1973'te basılan bu çalışmanın inceleme kısmı Kiril alfabesi, divan metni ise Arap harfleriyle ve tenkitli metin olarak hazırlanmıştır. Üç ciltten oluşan bu çalışma Nesîmî'nin ikisi Azerbaycan, birer adedi de Leningrad/Rusya, Ermenistan ve Özbekistan'da bulunan beş el yazması ve iki matbu divan nüshasından istifade edilerek hazırlanmıştır.

Nesîmî Dîvânı neşirleri içinde en çok tuyuğ ihtiva edeni Cihangir Qəhrəmanov tarafından yapılan çalışmadır. Çalışmanın II. cildinde 234 tuyuğ⁴ bulunmaktadır. Bu ciltte "İlaveler" başlığı altında Cihangir Qəhrəmanov'un Nesîmî'ye aidiyeti konusunda

¹ Seyyid Nesîmî'nin Türkçe Dîvânı'nın bahse konu neşirleri ve neşredilmemiş şiirleri ile ilgili ayrıntılı değerlendirme için bakınız: Özdemir, Mehmet (2020). Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Kayda Değer Bir Nüshası ve Şairin Neşredilememiş Türkçe Şiirleri. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı, 24, s. 3-13.

² Yazının buradan sonraki aşamalarında Şevket Rado nüshası için "ŞR" kısaltması kullanılmıştır.

³ Ayan, Hüseyin (1970). *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Metni*. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

⁴ Qəhrəmanov neşrinde tuyuğlar "Rubâiler" başlığı altında verilmiştir.

şüpheye düştüğü çeşitli nazım şekillerinde yazılmış 128 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerden 15 tanesi tuyuğ nazım şekliyle yazılmıştır. İkinci cildin 614 - 615 sayfalarında yer alan ve dörder dizeden oluşan dört şiirin ikisi kıt'a, biri de nazmdır. *Fürkatde meni ey meh-i tabānum unutma*⁵ mısraı ile başlayan şiir ise rubâidir. Dolayısıyla II. ciltte yer alan tuyuğ sayısı toplamda 249 adettir.

III. ciltte ise 115 tuyuğ yer almaktadır. Cihangir Qəhrəmanov neşrinin birinci ve ikinci cildinde yer alan toplam tuyuğ sayısı 364'tür. Ancak bu çalışmada mükerrer yazılmış 16 tuyuğ bulunmaktadır. Mükerrer yazılan bu tuyuğlar çıkarıldığında çalışmada yer alan toplam tuyuğ sayısı 348 olarak değişecektir. Cihangir Qəhrəmanov neşrinin iki cildinde yer alan toplam 348 tuyuğdan 275'i ŞR nüshasında vardır.

Cihangir Qəhrəmanov neşrinin hem II. cildinde hem de III. cildinde yer alan 16 mükerrer tuyuğun ilk mısraları aşağıdaki tabloda yazılarak bu tuyuğların hangi ciltlerde ve sayfalarda yer aldıkları karşılıklarında gösterilmiştir:

Mükerrer Tuyuğların İlk Mısraları	Cilt ve Sayfa Numarası
1. Ey saçuñ <i>ve'l-leyl</i> ü yüzüñ <i>ve'd-duhā</i>	Qəhrəmanov, C. II, s. 606; C. III, s. 161.
2. Ey yüzüñ <i>ve'l-fecr</i> yüzüñdür niqāb	Qəhrəmanov, C. II, s. 607; C. III, s. 162.
3. Çün zamāne geldi geçdi yoq medār	Qəhrəmanov, C. II, s. 609; C. III, s. 163.
4. Ey gönül Həq sendedür Həq sendedür	Qəhrəmanov, C. II, s. 379; C. III, s. 163.
5. Şāf içen dā'im şāfā hāşıl kılur	Qəhrəmanov, C. II, s. 609; C. III, s. 171.
6. Fā vü zād u lāma düşdi gönülümüz	Qəhrəmanov, C. II, s. 400; C. III, s. 171.
7. Bir 'acāyib şāha düşdi gönülümüz	Qəhrəmanov, C. II, s. 397; C. III, s. 172.
8. 'Aşıkuñ adı neden abdāl imiş	Qəhrəmanov, C. II, s. 610; C. III, s. 174.
9. Çünki Selmān oğlu üstād er imiş	Qəhrəmanov, C. II, s. 611; C. III, s. 175.
10. Həqk'a doğru bəq vü Həqk'ı doğru bil	Qəhrəmanov, C. II, s. 611; C. III, s. 182.
11. Vechüñe cebbār-ı 'ālemden selām	Qəhrəmanov, C. II, s. 612; C. III, s. 185.
12. Bunca hāy hū vü bunca hāy u hū	Qəhrəmanov, C. II, s. 459; C. III, s. 192.
13. Ey lebüñ vaşlı həyāt-ı sermedī	Qəhrəmanov, C. II, s. 613; C. III, s. 197.
14. Gönülümüz bir yār elinden həstedür	Qəhrəmanov, C. II, s. 608; C. III, s. 168.
15. Yidi kez otuz iki durur yüzüñ	Qəhrəmanov, C. II, s. 425; C. III, s. 179.
16. 'Aşq içinde gör ne həyrān olmuşam	Qəhrəmanov, C. II, s. 612; C. III, s. 184.

⁵ Qəhrəmanov, C. II, s. 614.

a.3. Araslı, Hamid (hzl.) (2004). *İmâdüddin Nesîmî, Seçilmiş Eserleri, 2 Cilt, Bakı. Lider Neşriyat.*

Hamid Araslı tarafından 2 cilt halinde Bakü'de ilk defa 1973'te yayımlanmış, daha sonra 2004'te yeniden ikinci kez basılmıştır. Araslı'nın 2 cilt olarak neşrettiği çalışmasında çeşitli nazım şekillerinde yazılmış Nesîmî'ye ait 800 şiir yer almaktadır. Araslı neşrinde biri mükerrer 327 tuyuğ bulunmaktadır. Mükerrer tuyuğ hariç mevcut 326 tuyuğdan 257'si ŞR nüshasında vardır⁶.

a.4. Sədiq (Düzgün), Hüseyn Məhəmməd zadə (2008). *Seyyid İmadəddin Nəsimi, Türkçe Divanı. Təbriz şəhəri: Əxtər Nəşriyyatı.*

Nesîmî'nin Türkçe Dîvân'ı neşirlerinden biri de Prof. Dr. Hüseyn Məhəmməd zadə Sədiq (Düzgün) tarafından 2008'de İran'da yapılan neşirdir. Bu çalışmada Sədiq, Azərbaycan ve Türkiyə'de daha önce yapılan neşir çalışmalarını merkeze alarak ve bu çalışmalardan faydalanarak Nesîmî'nin Türkçe Dîvân'ını Arap harfleriyle yeniden neşretmiştir. Çalışmada toplam 279 tuyuğ yer almaktadır ve bu tuyuğlardan 228'i ŞR nüshasında vardır.

Hüseyn Məhəmməd zadə Sədiq'in hazırladığı çalışmada yer alan 279 tuyuğdan biri mükerrerdur⁷. Geriye kalan 278 tuyuğdan 220'si ŞR yazmasında vardır.

b) Divan Neşirleri Dışındaki Çalışmalarda Yer Alan Tuyuğlar

Seyyid Nesîmî'nin Türkçe Dîvân'ının yukarıda bahsi geçen neşirleri yanında yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli kütüphanelerde kayıtlı yazma mecmualarda yer alan Nesîmî şiirleri de araştırmacılar tarafından tespit edilerek neşredilmiştir. Aşağıda görüleceği üzere bu çalışmaların ikisi münhasıran neşredilmemiş Nesîmî tuyuğlarını konu almaktadır. Seyyid Nesîmî'nin tuyuğlarının bir kısmını ihtiva eden bu çalışmaların muhtevaları hakkında özet bilgiler aşağıda verilmiştir.

b.1. Çalka, Mehmet Sait (2019). *Klasik Türk Şiirinde Tuyuğ, İstanbul: Kriter Yayınevi.*

Mehmet Sait Çalka, 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar geçen zaman aralığında divan tertip etmiş yaklaşık 900 şairin neşredilmiş divanlarını ve Nesîmî şiirlerini konu alan makaleleri inceyeleri tespit ettiği 1547 tuyuğun neşrini yapmıştır. Tuyuğun nazım

⁶ Sadece ilk dizedeki kısmî farkla mükerrer yazılan ve diğer mısraları aynı olan tuyuğun ilk mısraı: Hağ Te'âlâ perdesüz oldı 'ayan; Hağ götürdi perdeyi oldı 'ayan; Araslı, s. 294-295.

⁷ Araslı mükerrer yazılan tuyuğ -sadece sıra değişikliği ile- aynı şekilde Sədiq neşrinde de mükerrer yazılmıştır. Hağ götürdi perdeyi oldı 'ayan; Hağ Te'âlâ perdesüz oldı 'ayan; Sədiq, s. 459.

şekli olarak incelenmesi ve tarihsel gelişimi üzerinde ayrıntılı incelemeler yapan yazar tuyuğ yazdığını tespit ettiği 67 şarinin tuyuğ metinlerini çalışmasına almıştır.

Yazar, Hüseyin Ayan neşrinde yer alan 315 tuyuğa M. Fatih Köksal ve Ömer Zülfe'nin çalışmalarında yer alan 22 tuyuğu da ilave ederek Nesîmî'nin 337 tuyuğunu çalışmasına dâhil etmiştir. Ancak bu çalışmada -yukarıda adları ve içeriklerine yer verilen- Azerbaycan'da ve İran'da yayımlanmış *Nesîmî Dîvânı* neşirleri ile M. Fatih Köksal'ın münhasıran Nesîmî'nin tuyuğlarını konu alan çalışmasına müracaat edilmemiştir. Bu sebeple çalışmada yer alan Nesîmî tuyuğları şairin bütün tuyuğlarını ihtiva etmemektedir.

b.2. Köksal, M. Fatih (2000). Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Tuyuğları. *Journal of Turkish Studies*, Ağâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı II, V. 24, Harvard University Pres, s.138-208.

Makalede, Şemseddin Sivâsî'nin *Menâzilü'l-Ârifîn* adlı eserinden ve Nesîmî'nin tuyuğlarından oluşan bir yazma eser tanıtılmış ve bu yazma içerisinde yer alan ancak Türkiye'de basılmış *Nesîmî Dîvânı* neşirlerinde bulunmayan 33 tuyuğ transkripsiyonlu metin olarak neşredilmiştir. Makalede yer alan tuyuğlardan 4'ü 1973 yılında hazırlanmış olan Qəhrəmanov neşrinde vardır. M. Fatih Köksal'ın makalesinde yer alan 33 tuyuğdan 30'u ŞR nüshasında bulunmaktadır.

b.3. Zülfe, Ömer (2005). Seyyid Nesîmî'nin Tuyuğlarına Ek. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2 (4) s. 121-135.

Yazar, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 numarada kayıtlı *Mecmû'a-i Müntehabât-ı Kasâ'id ve Eş'âr* adlı yazma mecmuada yer alan ve insan uzuvlarının anlatıldığı 31 adet tuyuğu neşretmiştir. Yazıda alın, kaş, göz, yanak, ben, yüz, dudak, ağız, diş, dil, çene, burun, göğüs, boy, parmak, ayak, gönül, söz başlıkları altında ilgili vücut organları ve diğer unsurlarla ilgili tuyuğlar yazılmıştır. Ömer Zülfe'nin makalesinde yer alan 31 tuyuğdan 29'u ŞR nüshasında bulunmaktadır.

b.4. Köksal, M. Fatih (2009). Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, Sayı: 50, s. 77-135.

Bu makalede yazar şahsî kütüphanesinde mevcut beş mecmua ve iki cönkte yer alan ancak daha önce Türkiye'de yayımlanmış *Nesîmî Dîvânı* neşirlerinde bulunmayan 26 şiir ile Türkiye'de ve Azerbaycan'da yayımlanan Nesîmî divanlarının hiçbirinde yer almayan 19 Türkçe şiiri neşretmiştir. M. Fatih Köksal, makalesinde 1 kaside, 42 gazel ve 2 tuyuğdan oluşan toplam 45 şiiri nüsha karşılaştırması yaparak transkripsiyonlu metin halinde araştırmacıların istifadesine sunmuştur. Makalede neşri yapılan 2 tuyuğ da ŞR nüshasında bulunmamaktadır.

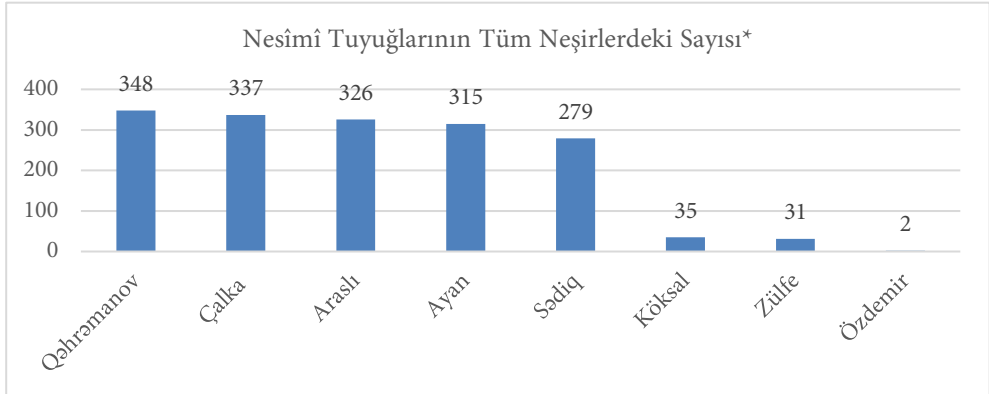
b.5. Özdemir, Mehmet (2020). Seyyid Nesîmî Dîvânı'nın Kayda Değer Bir Nüshası ve Şairin Neşredilmemiş Türkçe Şiirleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı, 24, s. 439-504.

Mehmet Özdemir makalesinde Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesinde kayıtlı bir nüshasını tanıtarak daha önce yapılan *Nesîmî Dîvânı* ya da şiirlerinin neşirlerinde başvurulmayan bu nüshanın muhtevası hakkında bilgi vermiştir. Bu çerçevede nüshada yer alan her bir şiirin ilk mısralarından oluşan ve yapılan neşirlerde yer alanların buldukları kaynakları da göstererek bir liste oluşturmuştur. Daha önce neşri yapılmamış 2 gazel ve 2 tuyuğun ise tam metnini vermiştir. Bu 2 tuyuğdan biri ŞR nüshasında bulunmaktadır.

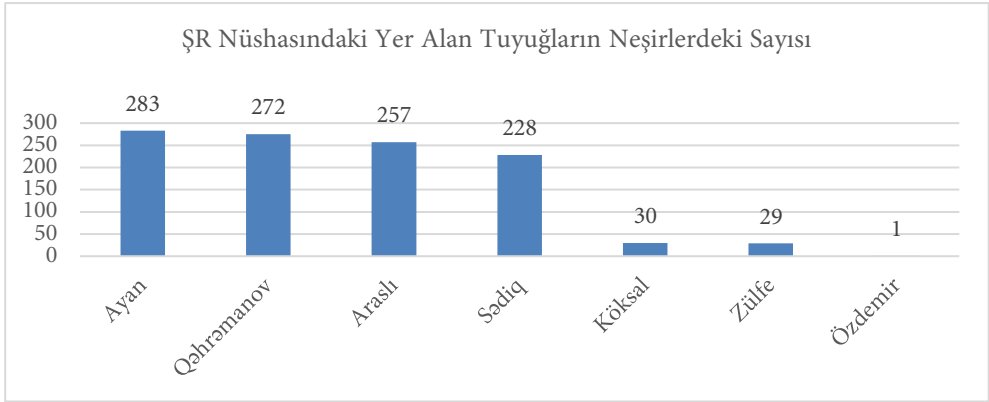
Nesîmî Tuyuğlarının Neşirlerdeki Sayısı

Yukarıda adları ve ihtiva ettiği tuyuğ sayıları yer alan çalışmaların tabloya aktarılarak bir araya getirilmiş hali aşağıda gösterilmiştir. Tabloda yer alan tuyuğ sayıları her müstakil çalışmanın ortaya koyduğu sayıyı göstermektedir. Nesîmî tuyuğlarının nihai sayısı yapılan bütün bu çalışmalardan hareketle neşri yapılan tuyuğların mukayesesini yapan başka bir çalışma ile mümkün olacaktır. Zira "neşredilmemiş tuyuğlar" ifadesiyle yapılmış çalışmalarda yer alan bazı tuyuğların neşrinin ilk kez bahsi geçen çalışmalarda yapılmadığı ya da *Nesîmî Dîvânı* neşirlerinde aynı ciltte bile mükerrer yazımların olduğu görülmektedir (Özdemir 2020: 441-450).

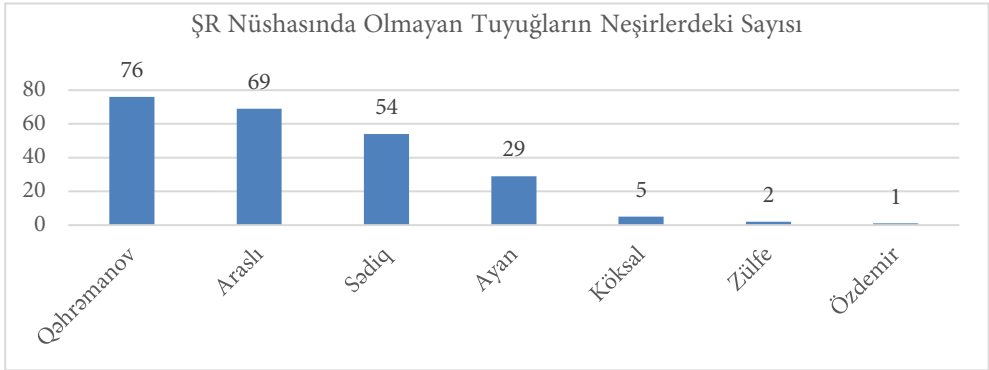
Nesîmî'nin bugüne kadar neşredilmiş çalışmalarda yer alan tuyuğlarının sayısı, ŞR nüshasında yer alan tuyuğların bu neşirlerdeki sayıları ve ŞR olmayan ancak neşirlerde yer alan tuyuğların sayıları aşağıda yer alan tablolarda gösterilmiştir.

*Tabloda M. Fatih Köksal tarafından yapılan iki çalışmada yer alan toplam tuyuğ sayısı verilmiştir.

*Tabloda M. Fatih Köksal tarafından yapılan iki çalışmada yer alan toplam tuyuğ sayısı verilmiştir.

Nesimî Divânı'nın Şevket Rado Nüshası

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Yazmalar koleksiyonu Şevket Rado Yazmaları SR_000002 numarada yer alan el yazması *Nesimî Divânı'nın* katalog bilgileri aşağıda yazıldığı gibidir⁸:

Konu Başlıkları: Türk Şiiri, Divan Şiiri.

Dizi Kaydı: Şevket Rado Yazmaları.

Fiziksel Nitelik: 255x165, 180x105 mm. 292 yk., 2 stn., 21 st., nesih.

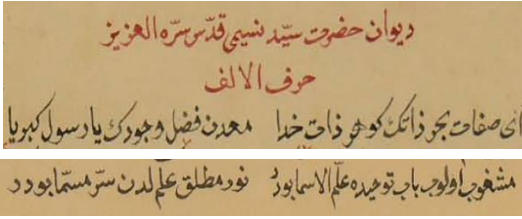
Başlıklar ve bazı kelimelerin yazımı kırmızı mürekkepledir. Açık krem, sarı, pembe, ince, aharlı ortasında "BATH" yazan kenarları yaprak süslemeli soğuk damgalı kağıt kullanılmıştır. Eser reddedelidir. Mukavva üzerine sırtı ve kenarları kahverengi

⁸ Bkz: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yazma Eserler Kataloğu. C. 2, s. 596.

deri, miklepli kendinden desenli kağıt ciltlidir. Başta ve sonda yeşil koruyucu yapraklıdır. Nüsha üzerindeki düzeltme ve notlardan nüshanın mukabele gördüğü düşünülebilir. 1a^a da nüshanın içinde kaçar adet gazel, teci-bent, mesnevi, kıta ve rubai bulunduğu yazılır. Aynı bir kağıtta Şevket Rado, *Hayat Mecmuası*'nda M. Fuat Köprülü'nün "Nesîmî'ye Dair" adlı makalesinde Nesîmî'nin ölüm tarihinin 807/104 olduğunu belirttiğini not etmiştir.

Notlar: 242^b, 243^a-244^b, 245^a-246^a, 248^b-250^a, 253^b, 260^b-261^a, 268^a, 269^b, 271^a, 273^b-274^b, 279^{a-b}, 280^b, 283^b-284^b, 290^a-291^b, I^a-XI^b boş.

129^a'daki gazelin yanında Halîlî'nin, 201^a'daki terci-bendin kenarında Ahmedî'nin olduğu yazılıdır.

Başı:

Sonu:

Nüşhada yaklaşık 720 gazel, 8 müstezat, 6 terci-bent, 3 mesnevi, 3 kıta, 628 rubai bulunmaktadır. Birçok şiirde düzeltmeler ve derkenar notları vardır. 129^a'daki gazelin yanında Halîlî'ye ait olduğu, 201^a'daki terci-bendin kenarında ise Ahmedî'nin olduğu yazılıdır⁹.

Katalog kayıtlarında yer alan yukarıdaki bilgiler dışında *Nesîmî Dîvânı*'nın ŞR nüshasının şekil ve muhtevasıyla ilgili daha ayrıntılı bilgilere yer verilmesi nüsha tanıtımı açısından uygun olacaktır.

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları Nu. 000002'de kayıtlı *Dîvân-ı Nesîmî*, 303 varaktan oluşmaktadır. Tıyûğların yer aldığı 203^b-241^a varakları ise başlıklar hariç 14 satıra yazılmıştır. Nüşhanın istinsah tarihi ve müstensihi belli değildir. Yazmaya rakamlarla 1'den başlayarak 303'e kadar varak numarası verilmiştir. Yazmada Nesîmî'nin mahlası, şiir başlıkları ve bazı tashih metinleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

1^a da yazma içindeki şiirlerin nazım şekline göre sayıları yazılmış olmakla beraber bu, şiir sayısını doğru şekilde yansıtmamaktadır. Burada nazım şekline göre tasnif edilmiş şiir sayısı 1340 iken yazmadaki şiirlerin sayısı aslında 1437'dir. ŞR nüshası, ihtiva ettiği 1437 şiir ile *Nesîmî Dîvânı* nüshalarının en hacimlisidir. En önemli özelliği,

⁹ Katalogta verilen yukarıdaki sayılara göre ŞR nüshasındaki toplam şiir sayısı 1368'dir. Yazmanın başında nazım şekline göre yazılan şiir sayısına göre toplam sayı 1340'tır. Bizim tespitimize göre ise nüshadaki toplam şiir sayısı 1437'dir.

diğer yazma nüshalarda ve dolayısıyla mevcut neşirlerde bulunmayan 225 tuyuğ ve çeşitli nazım türündeki kaleme alınmış şiirleridir¹⁰. Yazmadaki şiirler "Divân-ı Hâzret-i Seyyid Nesimî *ḳuddise sirruhu*" başlığından hemen sonra başlamaktadır.

293^a'dan başlayarak 303^a'ya kadar olan sayfalar boştur. Yazmanın boş sayfaları bunlarla da sınırlı değildir. Katalog bilgilerinde de belirtildiği gibi 242^b, 243^a-244^b, 245^a-246^a, 248^b-250^a, 253^b, 260^b-261^a, 268^a, 269^b, 271^a, 273^b-274^b, 279^a-^b, 280^b, 283^b-284^b, 290^a-291^b sayfaları da boştur.

Nüshada yer alan şiirler üzerinde yer yer düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan düzeltmelerden nüshanın mukabele edildiği ve tashih gördüğü anlaşılmaktadır. Şiirler üzerinde yapılan bu tür düzeltmeler yanında nüshada derkenar notları da vardır. Bu notlar şunlardır:

2^a'da "Elf-i a'lâ sidre boyuñ müntehâdur müntehâ" mısraı ile başlayan gazelin başına "bu gazel tertîb-i ḥurûf-ı ebced üzre yazıla" notu yazılmıştır.

30^b'de "Uğradı fūrḳat okı uş cigerüm yana durur" mısraı ile başlayan gazelin başına "bu gazel aṣağıda yazılıdır" notu yazılmıştır.

105^a'da "Gitdi fūrḳat iriṣdi 'ayn-ı vişâl" mısraı ile başlanan müstezadın başına "bu gazel terci-bendde yazılıdır, aṣağıda gelür" notu yazılmıştır.

128^a'da "Aşḳuñı derdime devâ gördüm" mısraı ile başlanan gazelin başına "bu gazel terci-bendde yazılıdır" notu yazılmıştır.

129^a'da "Men ki derviṣem faḳîrem pâdişâh-ı 'âlemem" mısraı ile başlanan gazelin başına "bu gazel Ḥalîlî'nüñdür" notu yazılmıştır.

199^a'da "Gel 'arif iseñ al ḥaberi ma'nâ erinden" mısraı ile başlanan müstezadın başına "bu müstezâd aṣağıda yazılıdır" notu yazılmıştır.

219^a'da "Her kimüñ ki çehresinde zerdi yoḳ" mısraı ile başlanan gazelin başına "yuḳarıda yazılmış" notu yazılmıştır.

225^a'da "'Âlem-i faḳr-ı fenâda fânî ol" mısraı ile başlanan gazelin başına "yuḳarıda yazılmış" notu yazılmıştır.

258^a'da "Şubḥ-dem çün nev-'arûs-ı çarḥ oldı âşikâr" mısraı ile başlanan gazelin başına "bu gazel Surûrî'nüñdür" notu yazılmıştır.

259^b'de "La'lüñ şarâbı şerbet-i kevşer degül midür" mısraı ile başlanan gazelin başına "bu gazel yuḳarıda yazılmışdır" notu yazılmıştır.

¹⁰ ŞR nüshasında yer alan ve tuyuğlar dışındaki nazım şekilleriyle yazılan şiirler başka bir yazının konusu olarak yayıma hazırlanmış olup yayım sürecinde olduğundan daha ayrıntılı bilgilere gerek duyulmamıştır.

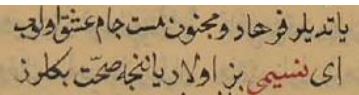
ŞR nüshası şiirler üzerinde tashih çalışmaları yapılmış nüshadır. Yazmada yer alan şiirlerin pek çoğunda kelime değişikliği ya da metni tamire yönelik notlar kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştır. Bunun yanında yukarıda da bahsedildiği gibi nüshada Nesîmî mahlasıyla kayıtlı bazı şiirlerin başka şairlere ait olduğu notu yer almaktadır. Ancak 188a'da yer alan "Bunca yıllardur ser-i küy-ı melâmet beklerüz/Leşker-i sultân-ı 'irfanuz velâyet beklerüz" matlı gazelin ŞR nüshası dışında başka nüshalar ile yapılmış neşirlerde yer almadığı ve Fuzûlî'ye ait olduğu şüphe edilmeyecek bir durum olduğu halde şiirin makta beytinde mahlasın Nesîmî olarak yazılması tashih kaydını yapanların yetkinliğini nüshanın sıhhatini sorgulamamızı gerektirecek bir durumdur¹¹.

Yazmada yer alan şiirler üzerinde kırmızı ya da siyah mürekkeple tashihler yapılmıştır. Bazı şiirlere ise başka şaire ait olduğuna dair notlar düşülmüştür. Bu durum nüshanın tümüyle tashih görmüş, sahh kayıtlı bir nüsha olduğunu göstermektedir. Nüshada musahhah ya da müstensihin kimliği ve yazmanın istinsah tarihine dair kayıt yoktur. Tuyuğların bittiği 241^a'da "Temmet Divân-ı Hâzret-i Seyyid Nesîmî *kuddise sırruhu*" ibaresi ve "aded-i varak 241" notu yer almaktadır. Ancak 241^b'de yazılan muhammesle devam eden çeşitli nazım şekillerinde yazılmış şiirler 292^b'de son bulmaktadır. 293^a'den 303^b'ye kadar olan varaklar boştur.

Yazmanın zahriyesinde Arap harfleriyle yazılan ve nüshadaki nazım şekillerini belirten not arka kapak iç sayfasında İngilizce olarak da yazılmıştır. Yine arka kapak iç sayfasında ayrı bir kağıtta Nesmîmî'nin ölüm tarihine dair Fuad Köprülü tarafından *Hayat Mecmuası*'nda yazılan H. 820 tarihinin doğru kabul edildiğini, ancak Nesîmî'nin ölüm tarihinin H. 807 tarihi olması gerektiği not edilmiştir. Ayrıca kütüphanenin matbu kataloğunda, eserin "bath" soğuk damgalı bir kâğıda yazılmış olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgi ŞR nüshasının istinsah açısından muahhar bir nüsha olduğu düşündürmektedir.

ŞR Nüshasında Rubâiyyât Başlığı Altında Yer Alan Şiirler

ŞR Nüshasında 203^b-241^a varakları arasında "rubâiyyât" başlığı altında yazılmış 597 manzume vardır. Rubâiyyât başlığı ile dört dizeden ya da iki beyitten oluşan nazım şekillerinin kastedildiği düşünülebilir. Zira bu başlık altında sadece tuyuğlar değil dört dizeden oluşan diğer nazım şekilleri de vardır. ŞR nüshasında "rubâiyyât" başlığı altında yer alan ve daha önce neşri yapılmış tuyuğ sayısı 359'tur. Bu başlık altında yer alıp bugüne kadar neşredilmemiş 238 şiirin 225'i tuyuğ'dur.

11

a) ŞR Nüshasında Yer Alan Tuyuğlar Dışındaki Dört Dizelik Manzumeler

Yazmada, tuyuğ nazım şekli dışında yer alan ve bugüne kadar neşredilmiş Nesimî şiirleri arasında bulunmayan 13 manzume vardır. Bu manzumelerin tam metinleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Manzumelerden ikisi dört dizeden müteşekkil hiçbir nazım şeklinin tüm özelliklerini taşımamaktadır. Kafiye düzeni rubâi, tuyuğ ve kıt'a nazım şekline uysa da vezni 4 tefileden oluşan bu manzumelerim ilk ikisi için Kurnaz ve Çeltik'in tanımlamasına uygun olarak iki beyitlik gazel denilebileceği kanaatindeyiz (Kurnaz-Çeltik 2013: 139-170). Tüm mısraları musarra olan 3, 4, 5, 6, 7 numaralı manzumelerin nazım şeklinin bilinen nazım şekli kriterlerinden hiçbirinin tüm özelliklerini taşımadığı görülmektedir. Söz konusu 5 manzumenin nazım şekli için ise en uygun tanımlamanın nazm olduğu düşüncesindeyiz.

Sıra No	Varak No	Nazım Şekli	Şiir Metni
01.	225 ^b	İki Beyitlik Gazel	Bu demi hoş gör ki yârâ ol geçen dem dem degül Bu demi anlamayanlar bellü bir âdem degül Âdem u Havvâ bu demde kâdr-i vuşlat buldılar Şî't ü Nüh oldu bu demde pes o dem [mâtem]degül ¹²
02.	226 ^a	İki Beyitlik Gazel	Çün şeyâtî'n gavgâ kıldı ism-i a'zam yâd kııl Küntü kenzün perdesinden söylemek bünyâd kııl Len terânî'nün cevâbın Rabbi ernîden işit Kul kefâ billâhı tutğıl kayğudan âzâd kııl ¹³
03.	232 ^b	Nazm	Fazl-ı feyyâz-ı ezelden lâ-yezâlî Şems-i dîn Cân göğinde toğalı bil kim Şems-i dîn Gönlüme yoldaş olalı çün hayâli Şems-i dîn Sürdi cândan guşsa-i gam hem melâli Şems-i dîn ¹⁴
04.	232 ^b	Nazm	Bu cihân cânınun ol yüzi zıyâsı Şems-i dîn Kâ'inâtuñ Fazl-ı Haq'dan kethudâsı Şems-i dîn Cümle bu ehl-i likânuñ akrabâsı Şems-i dîn Haste cânlar derdinün oldu devâsı Şems-i dîn ¹⁵

¹² fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün. 4. mısradâ vezin aksiyor.

¹³ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

¹⁴ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

¹⁵ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

05.	232 ^b	Nazm	Genc-i ehl-i h ^v âcegānuñ aġniyāsı Şems-i dīn Renc-i ehl-i hastegānuñ hem şifāsı Şems-i dīn Şāh-ı Merdān ‘Alī’nūñ aġrabāsı Şems-i dīn Hem nebī nesli Ḥalīl’ūñ etġiyāsı Şems-i dīn ¹⁶
06.	232 ^b	Nazm	Şuffa-i ehl-i şafānuñ ol şafāsı Şems-i dīn Zümre-i ehl-i vefānuñ hem vefāsı Şems-i dīn Bu muġibb-i bī-nevānuñ hem nevāsı Şems-i dīn Ṭutar eli gözlerinūñ rüşenāsı Şems-i dīn ¹⁷
07.	232 ^b	Nazm	Cānumı yandurdı şāhā iştīyāk-ı Şems-i dīn Peştemi kıldı kemān ebrū vü ŧākı Şems-i dīn Bir ‘acāyib ṭolı şundı banā sāķı Şems-i dīn Aç bu ħamri bākı ṭut der-‘ömr-i bākı Şems-i dīn ¹⁸
08.	204 ^a	Rubâî	حیدر حسن حسین عابد بنی عیب باقر پس و جعفر پس و کاظم بنی ربیب موسی و تقی دان و فقی ای مؤمن با عسکوی و مهدی خاد بنی در غیب
09.	206 ^b	Rubâî	آن حال که همه روز درین شغل ماند سر زشته غیبی ز کفی دست جهانند عشاق مبار از در عشق تو معشوق از آتش محنت دل سوخته کانشند
10.	212 ^a	Rubâî	الله و محمد و علی و شیخ شپیر و عباد باقر است جعفر بنی موسی و رضا و تقی و فقی مارا چو حسن امام مهدی پیر
11.	226 ^a	Rubâî	در راه خدا دو کعبه آمد منزل یک کعبه صودتست یک کعبه دل تا بتوانی زیادت دلها کن کافر و وفور و خوار کعبه آمد یک دل

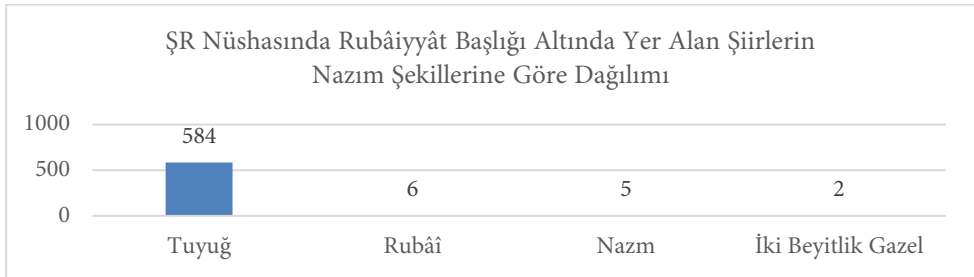
¹⁶ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün¹⁷ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün¹⁸ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün¹⁹ Farsça rubâî.²⁰ Farsça rubâî.²¹ Farsça rubâî.²² Farsça rubâî.

12.	229 ^b	Rubâî		23
13.	230 ^a	Rubâî		24

b) ŞR Nüshasında Yer Alan Tuyuğlar²⁵

ŞR nüshasında yer alan tuyuğlar, 203^b numaralı sayfada "rubâiyyât" başlığı altında yazılmış olup elif harfiyle kafiyelenmiş tuyuğlardan başlanarak alfabetik sıraya göre tertip edilmiş bir yazım yolu tercih edilmiştir. Rubâiyyât başlığı ile dört dizeden oluşan nazım şeklinin kastedildiği düşünülebilir. Zira bu başlık altında sadece tuyuğlar değil 4 dizeden oluşan diğer nazım şekilleri de vardır. Tuyuğ nazım şekli dışında yer alan bu şiirlerin nazım şekillerinin adları ve metinleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Aşağıda ŞR nüshasında 203^b-241^a varakları arasında "Rubâiyyât" başlığı altında yazılan tüm şiirlerin ilk mısraları başlarına sıra numarası ve varak numarası da eklenerek listelenmiştir. "Rubâiyyât" başlığı altında 597 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 584'ü tuyuğdur. Yazmada yer alan tuyuğların 359'u daha önce yapılan neşirlerde mevcuttur. Burada yer alan 225 tuyuğ neşir çalışmalarında yoktur. "Rubâiyyât" başlığı altında yer alan ve tuyuğ dışındaki nazım şekilleriyle yazılan 13 şiirin 6'sı rubâî, 5'i nazm, 2'si iki beyitlik gazeldir.

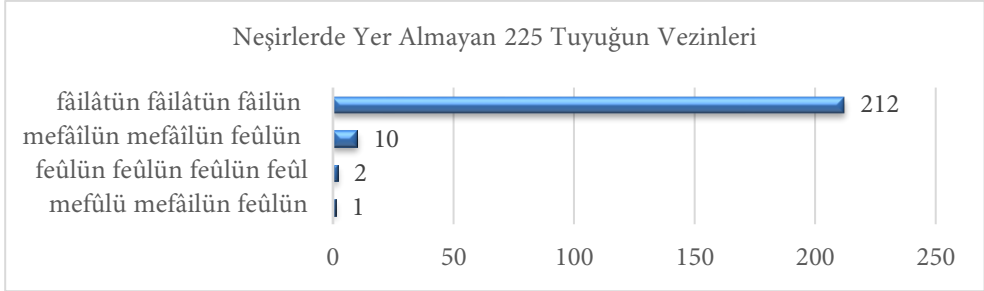
²³ Farsça rubâî.

²⁴ Farsça rubâî.

²⁵ Listede ŞR nüshasında yer alan tuyuğların ilk mısraları yazılmış ve mısra sonlarına eklenen dipnotta daha önce yapılan neşirlerde yer alanların kaynak adı ve sayfa numarası yazılmıştır.

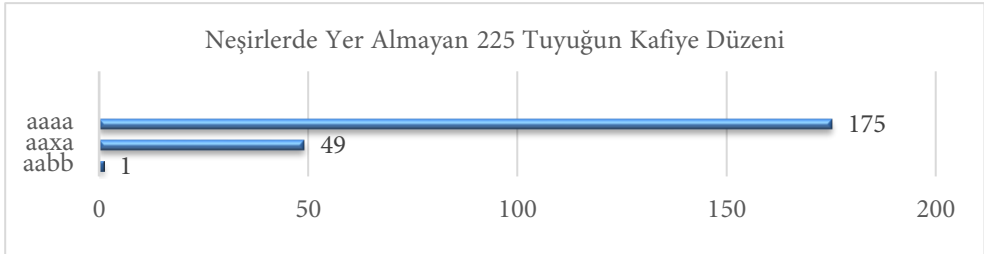
ŞR Nüshasında Yer Alan Neşredilmemiş Tuyuğların Vezinleri

Tuyuğ nazım şeklinin sadece *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezni ile yazılmadığı başka vezinlerle de tuyuğ yazılmış olduğu neşredilmiş Nesîmî tuyuğları incelendiğinde görülecektir. Bu durum, tuyuğ yazan diğer şairlerin tuyuğları incelendiğinde de görülecektir. Mehmet Sait Çalka'nın tuyuğ konulu çalışmasında yer alan 1547 tuyuğdan 107'si *mefâilün mefâilün feülün*, 12'si ise *fe'ilâtün mefâilün* feilün vezinleriyle yazılmıştır (Çalka 2019: 202-21). ŞR nüshasında yer alan 225 adet tuyuğdan 13'ünün *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezni haricinde başka aruz kalıpları ile yazıldığı görülmektedir. 214 numaralı tuyuğun ise 1 ve 3. mısraları *fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıyla 2. ve 4. mısraları ise *mefâilün mefâilün feülün* vezniyle yazılmıştır. Bu çalışma ile neşredilen 225 tuyuğun vezinlerinin dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

ŞR Nüshasında Yer Alan Neşredilmemiş Tuyuğların Kafiye Düzeni

Tuyuğ nazım şeklinin kafiye düzeni ile ilgili kaynaklarda birbirini tekrar eden bilgiler verilmekte ve genellikle *aaxa* kafiye düzeni ile yazıldığı belirtilmektedir. Türk edebiyatının en çok tuyuğ yazan şairi Nesîmî'nin tuyuğları için bu yaygın görüş geçerli değildir. Zira Nesîmî tuyuğlarının çoğunda musarra kafiyeleniş söz konusudur. Daha önce yapılan neşirlerde Nesîmî tuyuğlarının kafiye düzeni ile ilgili bilgiler verilmiştir. Mehmet Sait Çalka'nın çalışmasında yer alan 337 tuyuğun 304'ü, yüzdelik oranla %90'ı musarra kafiyeleniş göstermektedir (Çalka 2019: 24). Aşağıda yer alan tabloda ŞR nüshasında yer alan neşredilmemiş Nesîmî tuyuğlarının kafiye düzeni ile ilgili sayısal veriler yer almaktadır. Bu verilere göre ŞR nüshasında yer alan tuyuğların %78'i *aaaa*, %49'u *aaxa*, %1,4'ü ise *abab* kafiye düzeninde yazılmıştır.

ŞR Nüshasında "Rubâiyyat" Başlığı Altındaki Şiirlerin Nesimî'ye Aidiyeti

Nesimî lirik şiirleri ve sıra dışı hayat hikâyesiyle Türk şiirinin tüm zamanlarda en çok sevilen ve aynı zamanda etkisi zamanını aşarak günümüze kadar gelebilen şairlerindendir. O, özellikle Alevi-Bektaşî çevrelerce tekke-tasavvuf geleneği içinde sevilen, şiirleri sözlü gelenekte de yaşayan bir şairdir. Nesimî'nin sevilen bir şair olması muakkiplerince taklit edilmesine ve aynı mahlası kullanan başka şairlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda zaman içinde Nesimî mahlasıyla yazılmış şiirlerin kime ait olduğu tartışmalı bir hâl almaya başlamıştır.

Şiir mecmularında ve cönklerde derleyici ya da müstensihlerin kendi edebî zevkleri ve meşreplerine göre şiir tercihi yaptıkları, şiirler üzerinde ve hatta mahlaslarda tasarrufta buldukları mecmua ve cönk konularında çalışan araştırmacıların malumudur. Nesimî mahlası kullandığı bilenen ve Seyyid Nesimî yolundan giden şairlerden XVII. yüzyılda yaşamış olan Kul Nesimî'ye ait olduğu iddia edilen bazı şiirlerin aslında Seyyid Nesimî'ye ait olduğu Ayan'ın hazırladığı bir makale ile kanıtlanmıştır (Ayan 1974: 21-33). Öztelli'nin Kul Nesimî ve şiirleri konusunda hazırladığı çalışmanın yeni baskısı yapılmadığından Ayan'ın çalışmasıyla netleşen bilgiler ışığında düzeltmelere de gidilmemiştir. (Öztelli 1969).

Neşredilmiş Nesimî tuyuğlarının yer aldığı akademik çalışmaların listesi ve bu çalışmalarda yer alan tuyuğların sayısal bilgileri çalışmanın başında yer almaktadır. Bu yazının hazırlanmasında ve neşredilmemiş tuyuğların tespitinde bahsi geçen bu çalışmalar esas alınmıştır. Zira bu akademik çalışmaların her biri emek mahsulü olup alana katkı sağlayıcı önemli çalışmalardır. Her bir çalışma çeşitli *Nesimî Divânı* yazma nüshalarının incelenmesine dayandırılarak ya da çeşitli şiir mecmuaları ya da cönklerden tespit edilen Nesimî'nin şiirlerini ortaya koyan çalışmalardır. Bu sebeple ŞR nüshasındaki tuyuğların bu neşirlerde olup olmaması aynı zamanda araştırmacıların incelediği yazma nüshalarda olup olmadığını da ortaya koymaktadır. ŞR nüshasında yer alıp neşirlerde olmayan tuyuğların aynı zamanda yapılan neşir çalışmalarında kullanılan yazma nüshada olmadığını kabul etmek gerekir. Bu sebeple ŞR nüshasında yer alan ancak neşredilmiş çalışmalarda bulunmayan tuyuğların *Nesimî Divânı*'nın diğer yazma nüshalarında bulunup bulunmadığını tespit etmeye yönelik nüsha mukayeseli bir çalışmaya gerek duyulmamıştır.

Bu çalışmada neşredilen 225 şiirin Ayan ve Qehremanov'un hazırladığı *Nesimî Divânı* çalışmalarında kullandıkları yazma nüshaların tamamında olmadığını düşünmek yanlış bir düşünce değildir. Zira bu çalışmalar pek çok yazma nüsha incelenerek ortaya konulmuş tenkitli metin çalışmalarıdır. Köksal ve Zülfe'nin neşredilmeyen Nesimî tuyuğları konusunda hazırladıkları çalışmalar bahsi geçen bu çalışmalarda olmayan ancak çeşitli mecmualarda yer alan tuyuğların tespitiyle hazırlanan çalışmalardır. Mehmet Özdemir'in tanıtımını yaptığı Bodleian Libraries,

MS. Turk. d. 34'te kayıtlı nüsha da daha önceki neşirlerle mukayeseli bir çalışma olup önceki çalışmalarda yer almayan şiirlerin tespitine ve neşrine yöneliktir. ŞR nüshasında yer alan ancak daha önce neşri yapılmamış tuyuğlar bütün bu neşirlerde ve neşirler dolayısıyla incelenmiş yazma nüshalarda yer almadığından ŞR nüshası ile diğer *Nesîmî Dîvânı* nüshalarının ayrıca yazma mukayesesinin yapılmasına gerek duyulmamıştır.

Başka şairlere ait olduğu halde Nesîmî'ye ait olduğu sanılan ve ŞR nüshasında Nesîmî mahlasıyla kayıtlı şiirlerin varlığı yukarıda zikredilmişti. Bu durum nüshada yer alan tuyuğların da Nesîmî'ye aidiyetini sorgulamayı gerektirdiğinden yazmada yer alan neşredilmemiş tuyuğların başka şairlere ait olup olmadığı konusu tuyuğ yazan belli başlı şairlerin divanlarının incelenmesi suretiyle netliğe kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Mehmet Sait Çalka'nın çalışmasında yer alan ve Türk edebiyatında tuyuğ yazdığı tespit edilmiş 65 şairin tuyuğları ile ŞR nüshasında yer alan neşredilmemiş 225 tuyuğun mukayesesi yapılmıştır. Bu mukayese çalışması sonucunda ŞR nüshasında yer alan ve bugüne kadar neşredilmeyen 225 tuyuğun 65 şairin tuyuğları ile örtüşmediği görülmüştür.

ŞR nüshasında yer alan neşredilmemiş 225 tuyuğun Nesîmî'ye aidiyeti sorgulanırken bu tuyuğların dil ve üslup açısından incelenmesi de gerekir. ŞR nüshasında yer alan bazı tuyuğların dil ve üslup özellikleri Nesîmî'ye aidiyeti konusunda şüphe duymamızı gerektirecek niteliktedir. ŞR nüshasında yer alan tuyuğlardan şairin kendini "abdâl-ı Rûm" olarak nitelendirdiği tuyuğların Nesîmî'ye ait olma ihtimali oldukça zayıftır²⁶. Ayrıca nüshada yer alan ve daha önce yapılan neşir çalışmalarında da yer bulunan beş tuyuğun İvaz Paşa Oğlu Atayı tuyuğları arasında yer alması da ŞR nüshasındaki bazı tuyuğların Nesîmî'ye aidiyeti konusuna ihtiyatla bakmak gerektiği düşüncesini güçlendirmektedir²⁷. Nesîmî tuyuğlarının dil, üslup ve muhteva özellikleri bakımından mütekâmil bir incelemesinin ancak yapılacak yeni ve eksiksiz bir *Nesîmî Dîvânı* neşirinden sonra mümkün olabileceği kanaatindeyiz.

Ahmet Talat Onay tuyuğ nazım şeklinin heceyle yazılan millî bir nazım şekli olduğunu ve hecenin her şekliyle yazıldığını iddia etmektedir (Onay 1996: 167). Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik ise tuyuğun dörtlüklerden oluşan bir nazım şekli olmadığını, iki beyitlik gazel çeşidi kabul edilmesini gerektiğini ve tıpkı şarkı gibi bestelenmiş veya bestelenmek için yazılmış iki beyitlik manzumelerin genel adı olduğunu belirtirler (Kurnaz-Çeltik 2013:146-154). Bu görüşten hareketle Nesîmî'nin tuyuğlarının hem

²⁶ Bkz: 210^a Bizüz ol abdâl-ı Rûm hayrân u zâr; 210^a Biz deli abdâl-ı Rûm'uz ey nigâr; 212^a Biz ki bir abdâl-ı Rûmuz ki fakîr; 214^b Biz ol abdâl-ı Rûm-ı bî-nevâyuz

²⁷ Bkz: 208^b 'Ârızî yârûñ cinân büstânıdır; 211^b Dilberâ haţuñ gül-i handân durur; 219^b 'Aşk ehli bî-ser ü sâmân gerek; 223^a Dîde'i-i 'irfânı aç bîdâr isen; 233^b Virmemek dil dilberûñ gîsûsına. İlk mısraları yazılan beş tuyuğ Ayan, Qəhrəmanov, Arash, Sədiq neşirlerinde vardır.

sözlü kültüre hem de halk şiirine yaklaştığını düşünebiliriz. Nesimî'nin tuyuğları yazılı üretimin ürünleri olsa da tıpkı Yunus Emre, Hatâyî, Fuzûlî'nin şiirleri gibi geniş kitleleri etkileyen, şiirleri tekke/dergâh gibi ortamlarda sözlü gelenek içinde dolaşarak bugünlere gelmiş olabileceğini düşünmek yanlış bir bakış açısı olmayacaktır. Nesimî aynı zamanda mensubu olduğu inancın ve öğretinin temsilcisi olarak sevilen, taklit edilen bir şairdir. Bu bağlamda halkın sözlü kültüründe ve tekke/tasavvuf edebiyatı çevrelerinde kısmen bir Nesimî geleneği, tipi ya da tarzının oluştuğunu ve birden fazla Nesimî'nin varlığını düşünebiliriz. Nesimî'nin kendi kaleminden çıkan bir şiirin ne ölçüde ilk halini muhafaza ettiği ve daha sonraki süreçlerde ne ölçüde değişiklikler gösterdiği kolay tespit edilebilecek bir durum değildir.

ŞR nüshasının tanıtımında da bahsedildiği üzere muahhar bir nüsha olduğunu düşündüğümüz nüshada Fuzûlî, Halilî, Surûrî'ye ait şiirlerin bulunduğu not edildiği yazılmıştı. Muhsin Macit, Hatâyî Dîvânı'nın ŞR nüshasında yer alan 50 gazelinin neşrini konu alan çalışmasında mecmularda ve bazı divan nüshalarındaki şiirlerde Nesimî ile Hatâyî mahlasının yer değiştirmesine değinmiş ve Hatâyî mahlaslı şiirlerin Şah İsmail'e ait olup olmadığını belirleme konusunda divan yazmalarının da yeterince işlevsel olmadığı görüşünü dile getirmiştir (Macit 2016: 115-126). Bu durumun Nesimî için de geçerli olabileceğini ve Nesimî mahlasıyla yazılmış ancak sözlü kültür içinde uğradığı değişim süreçlerinden dolayı ona aidiyeti şüpheli şiirlerin de *Nesimî Dîvânı* yazmalarına girmiş olma ihtimalini göz ardı etmemek gerekir. Bu çalışma bilimsel süzgeçlerden geçerek ileride yapılacak olan *Nesimî Dîvânı* neşirlerine katkı sunacak veya neşredilen bazı şiirlerin Nesimî'ye ait olmadığı tespit edilse de bu şiirlerin ŞR nüshasında yer alma nedenleri üzerinde durularak yeni çalışmalara kapı aralayacaktır. Bu yönüyle çalışma Nesimî'nin etki alanına dair veriler sunmaya da hizmet etmiş olacaktır.

Aidiyetlik problemi halk şiiri sahasında da önemli bir açmaz olarak tartışılmış ve Karac'oğlan şiirlerinin kime ait olduğunun muhasebesinin yapılması yerine farklı bir perspektiften konunun ele alınması önerilmiştir. Bu problemin çözümlenmesinde halk şiiri sahasında da önemli araştırmalar yürütmüş olan İlhan Başgöz'ün "gelenekselleşme" (Başgöz 1986: 152-160) kavramı ile Öcal Oğuz'un "tipleşme" (Oğuz 2003: 31-38) kavramlarına müracaat edilerek Nesimî şiirlerinin aidiyeti konusunda farklı bakış açıları geliştirilebilir.

Geniş kitleler tarafından sevilen büyük soluklu şairlerin şiirlerinin zamanla çoğalması, sözlü nakil süreçlerine dâhil olması ve şaire ait olmayan yeni şiirlerin de bu şairlere mal edilmesi kaçınılmaz bir durumdur. Zira bu şairler kendilerinden sonra gelenlerin duygu ve düşüncelerini, tabiata bakışlarını ve şiir dillerini derinden etkileyebilmektedir. Nesimî'ye ait divan nüshaları ile şiir mecmuaları ya da cönklerde yer alan Nesimî mahlaslı şiirlerin gerçekten bu şairlere ait olduğunu tespit etmenin

kolay olmadığı bu konularda çalışmalar yapan araştırmacıların malumudur. Konu mahlas kullanılmayan nazım şekli olan tuyuğ olduğunda bu tespitin zorluk derecesi daha da artacaktır. Bu sebeple ŞR nüshasında yer alan şiirlere de ihtiyatla yaklaşmak icap eder. Bu ihtiyat payını ve şüpheli yaklaşımı muhafaza etmekle beraber ŞR nüshasında bulunan 225 tuyuğun aksini kanıtlayacak yeni bilgilere ya da verilere ulaşıncaya kadar Nesîmî şiirleri, Nesîmî'ye atfedilen şiirler yahut meşkûk şiirler olarak kaydedilmelerinde bir sakınca olmadığı kanaatindeyiz.

ŞR Nüshasında "Rubâiyyat" Başlığı Altındaki Şiirlerin Listesi

ŞR nüshasında yer alan tuyuğ dışındaki manzumeler çalışmanın yukarıdaki sayfalarında "ŞR Nüshasında Yer Alan Tuyuğ Dışındaki Dört Dizelik Manzumeler" başlığı ile verilmişti. Tuyuğ nazım şekli dışındaki şiirlerin nazım şekilleri ve vezinleriyle ilgili notlar mısra sonlarına eklenen dipnotlarda gösterilmiştir. Tuyuğ nazım şekli ile yazılan biri mükerrer 597 şiirin daha önce yapılmış neşir çalışmalarında mevcut olanlarının kaynak ve sayfa numaraları dipnotlarda gösterilmiştir.

Bugüne kadar yapılan *Nesîmî Divânı* ya da şiirlerini konu alan neşir çalışmalarında yer almayan tuyuğların da ilk mısraları yazılarak tam metinleri çalışmanın ilerleyen sayfalarında "*Nesîmî Divânı* ŞR Nüshasında Yer Alan Neşredilmemiş Tuyuğlar" başlığı altında verilmiştir. Aşağıdaki listede ŞR nüshasında bulunan tuyuğların nüshadaki varak numarası sıralaması dikkate alınarak hazırlanan ilk mısraları yer almaktadır. Mısra sonlarına eklenen dipnotların içeriğinde ise ilk mısra verilen her bir tuyuğun daha önce neşredilmiş akademik çalışmalarda bulunmalarının yer aldıkları kaynak(lar) gösterilmiştir. Dipnot numarası olmayan mısralar daha önce yapılan neşir çalışmalarında bulunmayan manzumeleri ya da tuyuğları göstermektedir.

Sayfa Varak Şiirlerin İlk Mısraları No No

Ḥarfü'l-Elif		
001.	203 ^b	Mazhar-ı Haḫ oldı cümle mäsivâ
002.	203 ^b	Ehl-i taḥḫir olduñ-ise ḫalibâ
003.	203 ^b	Cehd kıl ol ey 'azizüm mehci'â
004.	203 ^b	Gel ki müştâḫ olmuşam didâruña ²⁸
005.	203 ^b	Kim ki beñzetdi hilâli ḫaşuña
006.	203 ^b	Bî-vefâsız dünyede umma vefâ ²⁹

²⁸ Ayan, s. 801; Qəhrəmanov, C. II, s. 468; Araslı, C. II, s. 263; Sədiq, s. 430.

²⁹ Ayan, s. 801; Sədiq, s. 429. Bu tuyuğ 203^{bh} kenarda kayıtlıdır. Kenarında kayıtlı şiirlerin varak numarası burada olduğu gibi (203^{bh}=203^bhaşiyə şeklinde) gösterilmiştir.

007. 203^{bh} Dünyeye çün cife didi Muştafa³⁰
 008. 203^{bh} Şüretüñ kimdür kemâhî Muştafa
 009. 203^{bh} Ey saçuñ *ve'l-leyl* ü yüzüñ *ve'd-đuhâ*³¹
 010. 203^{bh} Ey güzel cāna yeter eyle cefā
 011. 203^{bh} Ey cemālüñ maẓharı zāt-ı Hudā³²
 012. 203^{bh} 'Aşq-ile geldi cemi'-i evliyā³³
 013. 203^{bh} Beñzeye mi mäh-ı tabān alnuña³⁴
 014. 203^{bh} Kim elif didi vü kim hâ boyuña³⁵

Ḥarfü'l-Bā

015. 203^b Ey yüzüñ *min indihî ümmü'l-kitāb*³⁶
 016. 203^b Yanağüñ nūrına ḥayrān āfitāb
 017. 204^a Ey ḥabībī cānib-i Ḥak'dan ḥitāb
 018. 204^a Çünki yüzünden götürüldi ḥicāb
 019. 204^a Zāhidā esmā için kılsañ 'itāb
 020. 204^a Efendim³⁷ vefālu gerekdür ḥabīb
 021. 204^a Ḥaydar u Ḥasen Ḥüseyn 'Ābid bi-'ayb
 022. 204^a İy saçuñ devrinde mestür āfitāb³⁸
 023. 204^a İy yañağundan münevver āfitāb³⁹
 024. 204^b İy kamer yüzlü götür Ḥak'dan niķāb⁴⁰
 025. 204^b Ey özinden bi-ḥaber ğāfil ğarīb⁴¹

Ḥarfü't-Tā

026. 204^b Ey ruḥuñ 'aşkıñda 'akluñ şāh-māt⁴²
 027. 204^b Ḳāf u nūn emrinden oldı kâ'ināt⁴³
 028. 204^b Ey ḥatuñ Ḥızr u lebün āb-ı ḥayāt⁴⁴

³⁰ Ayan, s. 801; Sədiq, s. 429.

³¹ Qəhrəmanov, C. II, s. 606; Qəhrəmanov, C. III, s. 161; Araslı, C. II, s. 263; Köksal (2000) s. 190.

³² Qəhrəmanov, C. II, s. 606.

³³ Qəhrəmanov, C. III, s. 161; Araslı, C. II, s. 263; Sədiq, s. 431.

³⁴ Zülfe (2005), s. 23.

³⁵ Ayan, s. 801.

³⁶ Ayan, s. 801; Qəhrəmanov, C. II, s. 363; Araslı, C. II, s. 263; Sədiq, s. 431.

³⁷ efendüm: bize ol; ŞR.

³⁸ Ayan, s. 802; Qəhrəmanov, C. II, s. 361; Araslı, C. II, s. 263; Sədiq, s. 431.

³⁹ Ayan, s. 802; Qəhrəmanov, C. II, s. 361; Araslı, C. II, s. 263; Sədiq, s. 431.

⁴⁰ Ayan, s. 802; Qəhrəmanov, C. II, s. 363; Araslı, C. II, s. 264; Sədiq, s. 431.

⁴¹ Ayan, s. 802; Qəhrəmanov, C. II, s. 362; Araslı, C. II, s. 264; Sədiq, s. 431.

⁴² Ayan, s. 803; Qəhrəmanov, C. II, s. 365; Araslı, C. II, s. 264; Sədiq, s. 432.

⁴³ Ayan, s. 803; Qəhrəmanov, C. II, s. 364; Araslı, C. II, s. 265; Sədiq, s. 432.

⁴⁴ Ayan, s. 803; Qəhrəmanov, C. II, s. 365; Araslı, C. II, s. 264; Sədiq, s. 433.

029. 204^b Bir iki üç gün cihāndur cāy-ı geşt ⁴⁵
 030. 204^b Gelmişem *qālū belādan* mey-perest ⁴⁶
 031. 204^{bh} Gözlerüñ ‘aşıklar^ı kılur memāt
 032. 205^a Ey meyi ‘İsā-lebūñ ‘aynu’l-ḥayāt
 033. 205^a Ey [demi] ‘İsā-lebūñ āb-ı ḥayāt
 034. 205^a Ma‘rifetdür t̄alibā āb-ı ḥayāt
 035. 205^a Al elinden atın[ı] yabana at ⁴⁷
 036. 205^a Bu ḥurūfdur otuz iki müfredāt
 037. 205^a Z̄ulmet içre ḥāşıl itdüm ben ḥayāt
 038. 205^a Bu bisāt-ı ‘aşq imiş şatranc-ı zāt ⁴⁸
 039. 205^b Ey dişüñ lü’lü’ lebūñ āb-ı ḥayāt
 040. 205^b Qur‘a-i -i devletde oynat ey dil at
 041. 205^b Kim ezel ‘ahdinde şadıkdur dürüst
 042. 205^b Yüzüñ devrinde ḥatm oldı ‘alāmet ⁴⁹
 043. 205^b Ḥabībī dil sarāyın kıldı ḥalvet

Ḥarfü’l-Cīm

044. 205^b İy ḥakīm-i ḥazıq-ı nāzük-mizāc ⁵⁰

Ḥarfü’l-Hā

045. 205^b T̄oğdı mağribden güneş indi Mesīḥ ⁵¹
 046. 206^a Sākī-i gül-ruh elinden bir kadeḥ ⁵²

Ḥarfü’l-Hā

047. 206^a T̄almışam şol bahre kim pāyānı yoḥ ⁵³
 048. 206^a Dêrdine ‘aşıklar^ıñ dermānı yoḥ ⁵⁴
 049. 206^a Göñlümi yağmāladı şol āli çoḥ ⁵⁵

⁴⁵ Ayan, s. 804; Qəhrəmanov, C. II, s. 368; Araslı, C. II, s. 264; Sədiq, s. 432.

⁴⁶ Ayan, s. 803; Qəhrəmanov, C. II, s. 367; Araslı, C. II, s. 265; Sədiq, s. 432.

⁴⁷ Ayan, s. 803; Qəhrəmanov, C. II, s. 364; Sədiq, s. 433.

⁴⁸ Qəhrəmanov, C. III, s. 162; Araslı, C. II, s. 265; Sədiq, s. 432.

⁴⁹ *mefāilün mefāilün feülün*

⁵⁰ Ayan, s. 804; Qəhrəmanov, C. II, s. 368; Araslı, C. II, s. 265; Sədiq, s. 434.

⁵¹ Ayan, s. 805; Qəhrəmanov, C. II, s. 369; Araslı, C. II, s. 265; Sədiq, s. 434.

⁵² Ayan, s. 805; Qəhrəmanov, C. II, s. 369; Araslı, C. II, s. 266.

⁵³ Ayan, s. 805; Qəhrəmanov, C. II, s. 371; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 433.

⁵⁴ Ayan, s. 805; Qəhrəmanov, C. II, s. 370; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 433.

⁵⁵ Ayan, s. 805; Qəhrəmanov, C. II, s. 370; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 433.

Ḥarfü'd-Dāl

050. 206^a Ey boyuñ t̄übā yüzüñ *dārü'l-ḥulūd* ⁵⁶
 051. 206^a Ey cemālün *kul hüva'llāhu eḥad* ⁵⁷
 052. 206^a Ey saçıñ maḥşer yüzüñ *dārü'l-ḥulūd* ⁵⁸
 053. 206^b Ey ezel nūrı cemālün tā-ebed ⁵⁹
 054. 206^b Kim ki oldı ṭālī'i Ḥaḫ'dan sa'īd ⁶⁰
 055. 206^b Ey cemālün kâf u hâ yâ 'ayn şād ⁶¹
 056. 206^b ̄utlu olsun server-i baḫt-ı cedīd
 057. 206^b ⁶² آن ها که همه روز درین شغل جهانند

Ḥarfü'r-Rā

058. 206^b Āb u ḥāki eyledi çün Ḥaḫ ḥamīr ⁶³
 059. 206^b Ay-ile güneş yüzüñ ḥayrānıdır ⁶⁴
 060. 207^a Çün Ḥaḫ'ı her yerde eydürsen ki var ⁶⁵
 061. 207^a Ey ḥarāmī gözlerüñ yağmācılar ⁶⁶
 062. 207^a Ey iki 'ālemde ḥüsnüñ bī-naẓīr ⁶⁷
 063. 207^a Ey cemālün ḥüsnine ḥayrān kamer ⁶⁸
 064. 207^a Ḥaḫ Te'alā varlığı ādemdedür ⁶⁹
 065. 207^a Ey güneş yüzlü cemālün fitnedür ⁷⁰
 066. 207^a Ey gönül Ḥaḫ sendedür Ḥaḫ sendedür ⁷¹
 067. 207^b Ey saçıñ her tārına biñ cān esīr ⁷²

⁵⁶ Ayan, s. 806; Qəhrəmanov, C. II, s. 373; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 434.

⁵⁷ Ayan, s. 806; Qəhrəmanov, C. II, s. 372; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 434.

⁵⁸ Qəhrəmanov, C. II, s. 373; Araslı, C. II, s. 266.

⁵⁹ Ayan, s. 806; Qəhrəmanov, C. II, s. 372; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 434.

⁶⁰ Ayan, s. 806; Qəhrəmanov, C. II, s. 374; Araslı, C. II, s. 266; Sədiq, s. 435.

⁶¹ Ayan, s. 807; Qəhrəmanov, C. III, s. 163; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 434.

⁶² Farsça yazılmış rubāi.

⁶³ Ayan, s. 817; Qəhrəmanov, C. II, s. 395; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 438.

⁶⁴ Ayan, s. 814; Qəhrəmanov, C. II, s. 374; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 443.

⁶⁵ Ayan, s. 814; Qəhrəmanov, C. II, s. 396; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 436.

⁶⁶ Ayan, s. 814; Qəhrəmanov, C. II, s. 382; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 436.

⁶⁷ Ayan, s. 812; Qəhrəmanov, C. II, s. 384; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 439.

⁶⁸ Ayan, s. 818; Qəhrəmanov, C. II, s. 392; Araslı, C. II, s. 271; Sədiq, s. 435.

⁶⁹ Ayan, s. 811; Qəhrəmanov, C. II, s. 607; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 440.

⁷⁰ Ayan, s. 817; Qəhrəmanov, C. II, s. 397; Araslı, C. II, s. 271; Sədiq, s. 441.

⁷¹ Ayan, s. 808; Qəhrəmanov, C. II, s. 379; Qəhrəmanov, C. III, s. 163; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 440.

⁷² Ayan, s. 813; Qəhrəmanov, C. II, s. 396; Araslı, C. II, s. 273; Sədiq, s. 438.

Tuyuğın ilk iki dizeleri Qəhrəmanov C. II, s. 610'da yer alan başqa bir tuyuğ ile aynıdır. 3. ve 4. dizeler fərqlidir.

068. 207^b Ey güneş şüretlü yâr-ı dil-pezîr ⁷³
069. 207^b Cevher-i ferd âdemüñ kânındadır ⁷⁴
070. 207^b Hâk Te‘âlâ’nuñ kelâmı nürdür ⁷⁵
071. 207^b Hâk Te‘âlâ’nuñ kelâmı sendedür ⁷⁶
072. 207^b Hâk Te‘âlâ Âdem oğlu özidür ⁷⁷
073. 207^b Hâk’â yâr ol kim saña yâr ol yeter ⁷⁸
074. 207^{bh} Mağzen-i şıdık u şafâ sineñdedür ⁷⁹
075. 207^{bh} Hâk Te‘âlâ’nuñ şıfâtı sendedür
076. 208^a *Ve’d-đuhânuñ* âfitâbı yüzidür ⁸⁰
077. 208^a Çün vücûduñdur nigârâ şehriyâr ⁸¹
078. 208^a Her ne yerde gökde var âdemde var ⁸²
079. 208^a Cennetüñ devri yüzüñ gülzârıdır ⁸³
080. 208^a Tıtdı yüzüñden cihâni cümle nür ⁸⁴
081. 208^a Şem‘ine güneş yüzüñ pervânedür ⁸⁵
082. 208^a Şol kaşı Çaçı büt-i meh-veş gelür ⁸⁶
083. 208^b Şüretüñ levhinde Hâk kıldı zuhür ⁸⁷
084. 208^b Şüretüñ Muşhaf’dur iy bedr-i münîr ⁸⁸
085. 208^b ‘Ârızi yârüñ cinân büstânıdır ⁸⁹
086. 208^b ‘Âşıküñ seyrânı ol ‘âlemedür ⁹⁰
087. 208^b ‘Akreb oldı ‘âlemüñ halkı vü mâr ⁹¹

⁷³ Ayan, s. 808; Qəhrəmanov, C. II, s. 395; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 439.

⁷⁴ Ayan, s. 809; Qəhrəmanov, C. II, s. 387; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 439.

⁷⁵ Ayan, s. 813; Qəhrəmanov, C. II, s. 376; Araslı, C. II, s. 269.

⁷⁶ Ayan, s. 808; Qəhrəmanov, C. II, s. 382; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 440.

⁷⁷ Ayan, s. 809; Qəhrəmanov, C. II, s. 380; Araslı, C. II, s. 273; Sədiq, s. 437.

⁷⁸ Ayan, s. 807; Qəhrəmanov, C. II, s. 383; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 437.

⁷⁹ Ayan, s. 810; Qəhrəmanov, C. II, s. 389; Araslı, C. II, s. 274; Sədiq, s. 440; Zülfe (2005), s. 131.

⁸⁰ Ayan, s. 809; Qəhrəmanov, C. III, s. 166. yüzidür: yüz durur; Qəhrəmanov.

⁸¹ Ayan, s. 815; Qəhrəmanov, C. III, s. 168; Araslı, C. II, s. 272; Sədiq, s. 436.

⁸² Ayan, s. 811; Qəhrəmanov, C. III, s. 170; Araslı, C. II, s. 273.

⁸³ Ayan, s. 815; Qəhrəmanov, C. II, s. 377; Araslı, C. II, s. 273; Sədiq, s. 442.

⁸⁴ Ayan, s. 814; Qəhrəmanov, C. II, s. 375; Araslı, C. II, s. 269.

⁸⁵ Ayan, s. 816; Qəhrəmanov, C. II, s. 381; Araslı, C. II, s. 272; Sədiq, s. 441.

⁸⁶ Ayan, s. 807; Qəhrəmanov, C. II, s. 391; Araslı, C. II, s. 273; Sədiq, s. 444.

⁸⁷ Ayan, s. 817; Qəhrəmanov, C. II, s. 608; Araslı, C. II, s. 269; Sədiq, s. 438.

⁸⁸ Ayan, s. 807; Qəhrəmanov, C. II, s. 387; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 438.

⁸⁹ Ayan, s. 816; Qəhrəmanov, C. II, s. 394; Araslı, C. II, s. 274; Sədiq, s. 443. Bu tuyuğ İvaz Paşa Oğlu Atayı tuyuqları arasında da yer almaktadır. Arslan, Uzeyir (2016), s. 178-80.

⁹⁰ Ayan, s. 817; Qəhrəmanov, C. II, s. 388; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 439.

⁹¹ Ayan, s. 816; Qəhrəmanov, C. II, s. 393; Araslı, C. II, s. 272; Sədiq, s. 435.

088. 208^b Kıldı insân mazharından Hâk zühür ⁹²
 089. 208^b Çün zamâne geldi geçdi yoq medâr ⁹³
 090. 208^b Ey cemâlün otuz iki haqq-ı nür
 091. 209^a Fitnenün başı gözün sevdâsıdır ⁹⁴
 092. 209^a Fitnedür 'aynuñ yüzün şems ü kamer ⁹⁵
 093. 209^a Kâmetün her dem kıyâmet gösterür ⁹⁶
 094. 209^a Kâbe kavseyñ iki qaşuñ yayıdır ⁹⁷
 095. 209^a Kâf u nün ma'nide küllî ma'nîdür ⁹⁸
 096. 209^a Ger Hâk olduñ Hâk sıfâtun kâdadur ⁹⁹
 097. 209^a Gel muhî-i 'aşka bir kez tala gör ¹⁰⁰
 098. 209^b Gel ki sensen 'arş u kürsî sendedir ¹⁰¹
 099. 209^b Mâhumuñ yüzinden oldı perde dūr ¹⁰²
 100. 209^b Her ne kim taqdîr-i Yezdânî kılur ¹⁰³
 101. 209^b Ey cemâlün Ka'be haqqun hâciler ¹⁰⁴
 102. 209^b Sî vü dü dendân çü dürr-i âbdâr ¹⁰⁵
 103. 209^b Çâh-ı Bâbil çün zenahdânındadır ¹⁰⁶
 104. 209^b Yâr elinden çün mey-i dil-keş gelür ¹⁰⁷
 105. 209^{bh} Şâf içen dâ'im şafâ hâşıl kılur ¹⁰⁸
 106. 210^a Sî vü dü çünki kelâm-ı Kirdigâr
 107. 210^a 'Arş u ferş [u] mâ-siva'llâh ne ki var
 108. 210^a Senden özge kim didi 'âlemde var
 109. 210^a Şüret ü ma'nâ durur her ne ki var
 110. 210^a Bizüz ol abdâl-ı Rûm hayrân u zâr

⁹² Ayan, s. 815; Qəhrəmanov, C. III, s. 165. Qəhrəmanov neşrinde kelimeler fərqlidir.

⁹³ Ayan, s. 811; Qəhrəmanov, C. II, s. 609; Qəhrəmanov, C. III, s. 163; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 436. Qəhrəmanov neşrinde kelime fərqlikləri görülməkdir.

⁹⁴ Ayan, s. 808 Qəhrəmanov, C. II, s. 381; Araslı, C. II, s. 272; Sədiq, s. 442

⁹⁵ Ayan, s. 818; Qəhrəmanov, C. II, s. 391; Araslı, C. II, s. 272; Sədiq, s. 435.

⁹⁶ Ayan, s. 815; Qəhrəmanov, C. II, s. 390; Araslı, C. II, s. 271; Sədiq, s. 444.

⁹⁷ Ayan, s. 814; Qəhrəmanov, C. II, s. 394; Araslı, C. II, s. 271; Sədiq, s. 444.

⁹⁸ Ayan, s. 816; Qəhrəmanov, C. II, s. 376; Araslı, C. II, s. 273; Sədiq, s. 443.

⁹⁹ Ayan, s. 811; Qəhrəmanov, C. II, s. 389; Araslı, C. II, s. 268.

¹⁰⁰ Ayan, s. 812; Qəhrəmanov, C. II, s. 390; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 438.

¹⁰¹ Ayan, s. 808; Qəhrəmanov, C. II, s. 393; Araslı, C. II, s. 268; Sədiq, s. 440.

¹⁰² Ayan, s. 817; Qəhrəmanov, C. II, s. 392; Araslı, C. II, s. 269; Sədiq, s. 437.

¹⁰³ Ayan, s. 818; Qəhrəmanov, C. II, s. 378; Araslı, C. II, s. 269; Sədiq, s. 444.

¹⁰⁴ Qəhrəmanov, C. II, s. 386; Sədiq, s. 437.

¹⁰⁵ Qəhrəmanov, C. II, s. 384; Araslı C. II, s. 275; Sədiq, s. 436.

¹⁰⁶ Ayan, s. 810; Qəhrəmanov, C. II, s. 385.

¹⁰⁷ Ayan, s. 807; Qəhrəmanov, C. II, s. 385; Araslı, C. II, s. 267.

¹⁰⁸ Ayan, s. 813; Qəhrəmanov, C. II, s. 609; Qəhrəmanov, C. III, s. 171; Araslı, C. II, s. 274; Sədiq, s. 444.

111. 210^a Biz deli abdāl-ı Rüm'uz ey nigār
 112. 210^a Hāḡ kelāmı kendi nūrumdur ey yār
 113. 210^{ah} Üstād er egri vü yalancıdur ¹⁰⁹
 114. 210^b Dürr-i deryā-yı ʔarīḡāt bendedür
 115. 210^b *Küntü kenzün* ma'nisi ādemdedür
 116. 210^b Ey gönül Hāḡ muḡlaḡ ol dilberdedür
 117. 210^b Hāḡ sözün gör kim nice dūr-dānedür ¹¹⁰
 118. 210^b Sünbülün kim şad hezārān destedür
 119. 210^b Ğamzeñ oḡı cānuma peyvestedür
 120. 210^b Çünki ḡış geçdi teveccüh yazadur ¹¹¹
 121. 210^{bh} 'Ārifün cānı şadef 'irfāmıdur ¹¹²
 122. 210^{bh} Ger saña erden irişmeye naḡar ¹¹³
 123. 210^{bh} Ol nedür kim ayaḡı başındadur
 124. 210^{bh} 'Aşḡuñ odına gönül pervānedür ¹¹⁴
 125. 211^a Hāberler içre bu bir hoş ḡaberdür
 126. 211^a Bil vücūduñ kim Süleymān taḡtıdur ¹¹⁵
 127. 211^a Çün cemālün *kün fekānuñ* zātıdur
 128. 211^a Sī vü dü çünkim cihānda bāḡıdur
 129. 211^a Bugün uş yār benümle yār olupdur
 130. 211^a Şubḡ u şām 'aşḡıḡlaruñ seyrānıdur
 131. 211^a Her ḡişi kim şāḡib-i idrāk olur
 132. 211^{ah} Ey gönül tā gerdişün bünyādıdur ¹¹⁶
 133. 211^{ah} Ehl-i 'irfān ādemī cān-baḡşıdur ¹¹⁷
 134. 211^b Gice gündüz 'aşḡ eri bīdār olur
 135. 211^b Aç gözünüñ fazl-ı Hāḡ'dan cūdı gör
 136. 211^b Aç gözün her yerde kāf u nūnı gör
 137. 211^b 'Āḡil iseñ aç gözünüñ ānı gör
 138. 211^b Lebüne la'l-i cān-fezā didiler ¹¹⁸

¹⁰⁹ Ayan, s. 812; Qəhrəmanov, C. III, s. 166; Araslı, C. II, s. 270; Sədiq, s. 442.

¹¹⁰ Ayan, s. 811; Qəhrəmanov, C. III, s. 164; Araslı, C. II, s. 269; Sədiq, s. 441.

¹¹¹ Ayan, s. 810.

¹¹² Ayan, s. 809.

¹¹³ Ayan, s. 810.

¹¹⁴ Ayan, s. 809.

¹¹⁵ Qəhrəmanov, C. III, s. 165; Araslı, C. II, s. 269; Sədiq, s. 441.

¹¹⁶ Ayan, s. 810.

¹¹⁷ Ayan, s. 809.

¹¹⁸ Qəhrəmanov, C. III, s. 166; Araslı, C. II, s. 270.

139. 211^b Dilberā haṭuñ gül-i ḥandān durur ¹¹⁹
 140. 211^b Sāye-i zılluñ hümāsı gün durur
 141. 212^a Ey qarındaş bil ölüm uyḡu durur
 142. 212^a Biz ki bir abdāl-ı Rūmuz ki faķır
 143. 212^a ‘Āşıkuñ adı neden oldı faķır
 144. 212^a ¹²⁰ الله و محمد و على و شير
 145. 212^a Sende senlikden nice kim var eşer
 146. 212^a Çün cemālūñ cennetūñ gülzārıdur ¹²¹
 147. 212^a Perde çekmiş ara yerde perde var ¹²²

Harfū'z-Zā

148. 212^b Şāh-ı merdān ‘Alī’dür sultānumuz
 149. 212^b Fazl-ı Hāķ’dur vāķıf-ı esrārımız ¹²³
 150. 212^b Fā vü zād u lāma düşdi gönlümüz ¹²⁴
 151. 212^b Perde yüzinden götürdi māhumız ¹²⁵
 152. 212^b Ey cemālūñ şüret-i Raḥmān’umuz ¹²⁶
 153. 212^b Sensüz ey cān gönlüm ārām eylemez ¹²⁷
 154. 212^b Ey yüzi gül dili bülbül şāhumuz
 155. 213^a Bir ‘acāyib şāha düşdi gönlümüz ¹²⁸
 156. 213^a Yine bir sultāna düşdi gönlümüz ¹²⁹
 157. 213^a Yine bir dildāra düşdi gönlümüz ¹³⁰
 158. 213^a ‘Ayn u şin u kāfa düşdi gönlümüz
 159. 213^a Gözleri şehlāya düşdi gönlümüz
 160. 213^a Fā vü zād u lāma düşdi gönlümüz ¹³¹

¹¹⁹ Qəhrəmanov, C. II, s. 375; Araslı, C. II, s. 274; Sədiq, s. 442. Bu tuyuğ İvaz Paşa Oğlu Atayı tuyuğları arasında da yer almaktadır. Arslan, Uzeyir (2016), s. 178-80.

¹²⁰ Farsça rubāi.

¹²¹ Qəhrəmanov, C. II, s. 383; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 442.

¹²² Qəhrəmanov, C. II, s. 379; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 435. perde var: perdedār; Araslı.

¹²³ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. II, s. 398; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 445.

¹²⁴ Ayan, s. 818; Qəhrəmanov, C. II, s. 400; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 445.

¹²⁵ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. II, s. 398; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 446.

¹²⁶ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. III, s. 172; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 446.

¹²⁷ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. II, s. 399; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 444.

¹²⁸ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. II, s. 397; Qəhrəmanov, C. III, s. 172; Araslı, C. II, s. 267; Sədiq, s. 445.

¹²⁹ Köksal (2000), s. 191.

¹³⁰ Köksal (2000), s. 191.

¹³¹ Ayan, s. 819; Qəhrəmanov, C. III, s. 171; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 445. Bu mısra ilə başlayan ve yukarıdaki kaynaklarda geçen tuyuğun diğər 3 mısraı fərqlidir

161. 213^a Fâ vü zâd u lâma düşdi gönlümüz¹³²
 162. 213^b Şâh-ı sîm-endâma düşdi gönlümüz
 163. 213^b Her hasîs kim nefsini pâk eylemez¹³³
 164. 213^b Biz ki ‘ilm-i enbiyâda gelmişüz¹³⁴
 165. 213^b Biz ki şems ile duhâda gelmişüz
 166. 213^b Emr-i Hâk’dur çün cihâda gelmişüz
 167. 213^b Biz ki bil od hâk şudan gelmişüz¹³⁵
 168. 213^b Biz ki varuz şanma yokdan gelmişüz
 169. 214^a Ebced oğlıyuz sebakdan gelmişüz
 170. 214^a Biz ki derd-i ‘aşka demsâz olmuşuz
 171. 214^a Âb u gilden biz ki pinhân olmuşuz¹³⁶
 172. 214^a Biz ki Rûm içinde abdâl olmuşuz
 173. 214^a Biz ki dîdârûna ‘âşık olmuşuz
 174. 214^a Biz ki dirlik ‘âleminde olmuşuz
 175. 214^a Biz ki câm-ı ‘aşk-ile mest olmuşuz
 176. 214^b Çün bu fânî ‘âlem içre fâniyüz
 177. 214^b Gerçi biz bu ‘âlemün kallâşyuz
 178. 214^b Biz ol abdâl-ı Rûm-ı bî-nevâyuz¹³⁷
 179. 214^b Biz ki ol Fazlullâh’uñ leşkeriyüz
 180. 214^b Biz benî âdem ki ey dîv hâkiyüz¹³⁸
 181. 214^b Bizi şüfî şanma şâfî râhiyüz
 182. 214^b Fazl-ı Hâk’dan biz ki ‘âlî-meşrebüz
 183. 215^a Çünkü faqr u fâka ile râhatuz
 184. 215^a Biz ki ol baħrî vü baħr-i vaħdetüz
 185. 215^a Ey tâlib bâkîlik umma fenâsuz
 186. 215^a Çün Mesîh-i nuṭk-ile hem-dem bizüz¹³⁹
 187. 215^a Kirdigârûn nuṭkına hâmil bizüz
 188. 215^a Her nefes menzil-be-menzil göçerüz
 189. 215^a Üç yüz altmış gün durur devrânımız¹⁴⁰

¹³² Ayan, s. 818; Qəhrəmanov, C. III, s. 171; Araslı, C. II, s. 275; Sədiq, s. 445.

Qəhrəmanov, C. III'te 3. dize " Sünbülün tek dâma düşdi gönlümüz" yazma da "Dâne gördi dâma düşdi gönlümüz"

¹³³ Köksal (2000), s. 193.

¹³⁴ Köksal (2000), s. 191.

¹³⁵ Köksal (2000), s. 192.

¹³⁶ Köksal (2000), s. 193.

¹³⁷ Vezin aksıyor.

¹³⁸ Köksal (2000), s. 192.

¹³⁹ Köksal (2000), s. 192.

¹⁴⁰ Qəhrəmanov, C. II, s. 400; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 445.

190. 215^b Gel beru gevher-şinās ol çün ayaz
191. 215^b Yidi kez yidi olur her yidimüz ¹⁴¹

Ḥarfü's-Şin

192. 215^b Gel rızāsın iste Ḥaqq'ıñ her nefes ¹⁴²
193. 215^{bh} Rezme quru ma'rifetden el-ğiyās ¹⁴³
194. 215^{bh} Senlük ola ger senüñle bir nefes ¹⁴⁴

Ḥarfü'ş-Şin

195. 215^b Devlet için koymayan meydāna baş
196. 215^b Yidi haṭṭı kim qılupdur Fazl fāş ¹⁴⁵
197. 215^b 'İndehu 'ilmü'l-kitāb ol māh imiş ¹⁴⁶
198. 215^b Vechüñi bildüm ki vechu'llāh imiş ¹⁴⁷
199. 216^a Bil ki ādem mazharı Allāh imiş
200. 216^a Fazl[ı] bilen sırr-ı Fazlu'llāh imiş
201. 216^a Cümle eşyā Muşḥaf-ı āyāt imiş
202. 216^a Ādemī bu kā'ināta cān imiş ¹⁴⁸
203. 216^a Yārumuñ gül tek yañağı ay imiş
204. 216^a 'Aşq sevdāsı 'aceb sevdā imiş ¹⁴⁹
205. 216^a Ādemīye ma'rifet hoş tāc imiş
206. 216^b 'Ārızuñ zülfüñ şabāḥ u şām imiş ¹⁵⁰
207. 216^b Bil bu ādem Ḥaḳ'dan ulu ad imiş
208. 216^b 'Āşıkuñ adı neden abdāl imiş ¹⁵¹
209. 216^b Çünki vāḥidden sivā icād imiş
210. 216^b 'Āşık u ma'şük kadīmī yār imiş
211. 216^b Çünki Selmān oğlu üstād er imiş ¹⁵²
212. 216^b Dilberüñ la'lüñden eşyā esrümüñ ¹⁵³

¹⁴¹ Qəhrəmanov, C. II, s. 399; Araslı, C. II, s. 276.

¹⁴² Ayan, s. 820; Qəhrəmanov, C. II, s. 401; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 446.

¹⁴³ Ayan, s. 804. "ğiyās=غیاث" kelimesi sin=س ile yazılmış.

¹⁴⁴ Ayan, s. 820.

¹⁴⁵ Köksal (2000), s. 193.

¹⁴⁶ Qəhrəmanov, C. III, s. 173; Araslı, C. II, s. 276; Sədiq, s. 449; Köksal (2000), s. 190.

¹⁴⁷ Köksal (2000), s. 193.

¹⁴⁸ Köksal (2000), s. 193.

¹⁴⁹ Köksal (2000), s. 193.

¹⁵⁰ Qəhrəmanov, C. III, s. 174; Araslı, C. II, s. 277; Sədiq, s. 448.

¹⁵¹ Ayan, s. 823; Qəhrəmanov, C. II, s. 610; Qəhrəmanov, C. III, s. 174; Araslı, C. II, s. 277; Sədiq, s. 448.

¹⁵² Ayan, s. 823; Qəhrəmanov, C. II, s. 611; Qəhrəmanov, C. III, s. 175; Araslı, C. II, s. 277.

¹⁵³ Ayan, s. 822; Qəhrəmanov, C. II, s. 403; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 448.

213. 216^{bh} ‘Ārifüñ adı niçün abdāl imiş ¹⁵⁴
 214. 217ª Ehl-i ‘irfānuñ maḳāmı Ḳāf imiş ¹⁵⁵
 215. 217^a Ey yüzüñ ol levḥ-ile maḥfūz imiş ¹⁵⁶
 216. 217^a Cümle Ḥaḳ’dur her ne kim mevcūd imiş ¹⁵⁷
 217. 217^a Kaşlaruñ kim gāyet a’lā ṭāḳ-imiş ¹⁵⁸
 218. 217^a Çünki hem evvel hem āḥir yār imiş ¹⁵⁹
 219. 217^a Muştafā medlül u Ādem dāl imiş ¹⁶⁰
 220. 217^a Şüretüñ *Tāhā* ile *Yāsīn* imiş ¹⁶¹
 221. 217^b Sen yüzi mäh-ı tamāmı buldum uş ¹⁶²
 222. 217^b ‘Ālemi yüzüñ gülistān eylemiş ¹⁶³
 223. 217^b ‘Aşḳ-ile ma’şūḳ u ‘āşık bir imiş ¹⁶⁴
 224. 217^b *Kün fekānuñ* çünki aşlı zāt imiş ¹⁶⁵

Ḥarfü’ṭ-Tā

225. 217^b Çün ezelden ḳudret ile bī-galaṭ ¹⁶⁶
 226. 217^b Vechinüñ levḥindedür sī vü dü ḥaṭ

Ḥarfü’l-Fā’

227. 217^b ‘Aşḳ imiş şimurğ u ‘aşık kūh-ı Kāf ¹⁶⁷
 228. 218^a Görmüşem şimurğı ben der-kūh-ı Ḳāf ¹⁶⁸
 229. 218^a Şāf-dil ol şufiyā sen urma lāf
 230. 218^a ¹⁶⁹ ندارم به از تو نگاری لطیف

¹⁵⁴ Ayan, s. 823; Qəhrəmanov, C. II, s. 403.

¹⁵⁵ Ayan, s. 820; Qəhrəmanov, C. II, s. 405; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 447. Bu tuyuğ *Fenâyi Cennet Divanı*’nda da vardır. Yıldız, s. 492-504; Aydın, s. 331-32.

¹⁵⁶ Ayan, s. 821; Qəhrəmanov, C. II, s. 401; Araslı, C. II, s. 278.

¹⁵⁷ Ayan, s. 821; Qəhrəmanov, C. II, s. 404; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 447.

¹⁵⁸ Ayan, s. 821; Qəhrəmanov, C. III, s. 173; Araslı, C. II, s. 277; Sədiq, s. 447.

¹⁵⁹ Ayan, s. 820; Qəhrəmanov, C. II, s. 405; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 447.

¹⁶⁰ Ayan, s. 823; Qəhrəmanov, C. III, s. 173; Sədiq, s. 448.

¹⁶¹ Ayan, s. 822; Qəhrəmanov, C. III, s. 174; Araslı, C. II, s. 277; Sədiq, s. 448.

¹⁶² Ayan, s. 822; Qəhrəmanov, C. II, s. 404; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 446.

¹⁶³ Ayan, s. 820; Qəhrəmanov, C. II, s. 403; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 446.

¹⁶⁴ Ayan, s. 820; Qəhrəmanov, C. II, s. 402; Araslı, C. II, s. 278; Sədiq, s. 447.

¹⁶⁵ Ayan, s. 821; Qəhrəmanov, C. II, s. 402; Araslı, C. II, s. 279; Sədiq, s. 446.

¹⁶⁶ Ayan, s. 823; Araslı, C. II, s. 279; Sədiq, s. 449.

¹⁶⁷ Ayan, s. 824; Qəhrəmanov, C. II, s. 406; Araslı, C. II, s. 279; Sədiq, s. 449.

¹⁶⁸ Ayan, s. 824; Qəhrəmanov, C. III, s. 176.

¹⁶⁹ Farsça rubâi.

Harfû'l-Kâf

231. 218^a Ey Hâk'a müştâk olan uş sende Hâk ¹⁷⁰
 232. 218^a Fazl-ı Hâk'dan çün hidâyet buldı Hâk ¹⁷¹
 233. 218^a Gel ki ğamdan cânımı yaqdı firâk ¹⁷²
 234. 218^a Çün zümür-rüd kıldı 'aynumı 'aķık ¹⁷³
 235. 218^b Añlar olsañ cümle eşyâdur sebaķ
 236. 218^b Çün yüzinden zâhir oldı nûr-ı Hâk
 237. 218^b Her ki fazl-ı Hâk'dan aldıysa sebaķ
 238. 218^b Kudretinden her ne ki itdi mâ-ħalaķ
 239. 218^b Cemâlûñ nûr-ı Yezdânî'dür el-ħaķ
 240. 218^b Bu nüh tākı ki gördüñ oldı erzaķ
 241. 218^b Ey iki kaşuñ iki 'âlemde tāk
 242. 219^a Bizüz ol pervâne kim pervâsı yoķ
 243. 219^a Her kimüñ ki çehresinde zerdi yoķ
 244. 219^{ah} Talmışam şol bahre kim pâyânı yoķ ¹⁷⁴

Harfû'l-Kâf

245. 219^a Ey ruħuñ 'aşķında ser-gerdân felek ¹⁷⁵
 246. 219^a Ey güneş nûri tecellîdür yüzüñ ¹⁷⁶
 247. 219^a Ey ħaţuñ Hızr âb-ı ħayvândur sözüñ ¹⁷⁷
 248. 219^a Ĥaşr u neşrûñ âfitâbıdur yüzüñ ¹⁷⁸
 249. 219^a Hâk 'ayân oldı gelüñ Hâkķ'ı görüñ ¹⁷⁹
 250. 219^b Hâk 'ayân oldı vü gitdi şirk ü şek ¹⁸⁰
 251. 219^b Dört gerek dört dört gerek üç dört gerek ¹⁸¹
 252. 219^b Şem'-i tevħîd-i hidâyetdür yüzüñ ¹⁸²
 253. 219^b Şûret-i Hâk'dan işâretdür yüzüñ ¹⁸³

¹⁷⁰ Ayan, s. 824; Qâhrâmanov, C. II, s. 407; Araslı, C. II, s. 279; Sâdiq, s. 449.

¹⁷¹ Ayan, s. 824; Qâhrâmanov, C. II, s. 407; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 449.

¹⁷² Ayan, s. 824; Qâhrâmanov, C. II, s. 408; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 449.

¹⁷³ Ayan, s. 825; Qâhrâmanov, C. III, s. 177; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 450.

¹⁷⁴ 206^a da yer alan "yoh" redifli tuyuğın bazı kelimeleri deĝiştirilerek yeniden yazılmış.

¹⁷⁵ Ayan, s. 826; Qâhrâmanov, C. II, s. 410; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 450.

¹⁷⁶ Ayan, s. 828; Qâhrâmanov, C. II, s. 424; Araslı, C. II, s. 280.

¹⁷⁷ Ayan, s. 826; Qâhrâmanov, C. II, s. 421; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 462.

¹⁷⁸ Ayan, s. 827; Qâhrâmanov, C. II, s. 422; Araslı, C. II, s. 280.

¹⁷⁹ Ayan, s. 826; Qâhrâmanov, C. II, s. 428; Araslı, C. II, s. 280; Sâdiq, s. 462.

¹⁸⁰ Ayan, s. 825; Qâhrâmanov, C. II, s. 410; Araslı, C. II, s. 281; Sâdiq, s. 450.

¹⁸¹ Ayan, s. 826; Qâhrâmanov, C. II, s. 409; Araslı, C. II, s. 282.

¹⁸² Ayan, s. 829; Qâhrâmanov, C. II, s. 424; Araslı, C. II, s. 281; Sâdiq, s. 462.

¹⁸³ Ayan, s. 827; Qâhrâmanov, C. II, s. 422; Araslı, C. II, s. 281; Sâdiq, s. 462.

254. 219^b ‘Âşıka îmân ile dindür yüzün¹⁸⁴
 255. 219^b ‘Âşıkuñ *beytü’l-ħarâmı*dur yüzün¹⁸⁵
 256. 219^b ‘Aşk ehli bî-ser ü sāmān gerek¹⁸⁶
 257. 219^b Sî vü dünün ‘alâ’imidür yüzün
 258. 219^b Ĥamdüli’llāh yārümün gördüm yüzün¹⁸⁷
 259. 220^a Fazl-ı Ĥaḫḫ’ün cāvidānıdur yüzün¹⁸⁸
 260. 220^a Ḳıble-i erbāb-ı tā’atdur yüzün¹⁸⁹
 261. 220^a Maḫşerün ĥürşid ü māhıdur yüzün¹⁹⁰
 262. 220^a Maḫzar-ı esmā-yı küll oldı yüzün¹⁹¹
 263. 220^a *Ve’d-duḫānuñ* āfitābıdur yüzün¹⁹²
 264. 220^a *Ve’d-duḫānuñ* āfitābıdur yüzün¹⁹³
 265. 220^a Perçemi müşgîn-i pür-çindür şaçuñ
 266. 220^a Pertev-i nūr-ı tecellîdür yüzün¹⁹⁴
 267. 220^b Ey elif ḳaddüñe lām oldı şaçuñ
 268. 220^b Çün *hüden li’l-muttakîn* oldı şaçuñ
 269. 220^b Firḳatinden yandı bu cān zülfüñün
 270. 220^b Key mu’allā ṭāḳ olupdur ḳaşlaruñ
 271. 220^b Bir ‘aceb şāhib-ḳırāndur gözlerün¹⁹⁵
 272. 220^b Fitne-engiz-i cihāndur gözlerün
 273. 220^b Naḳdini mercāna virdi gözlerün¹⁹⁶
 274. 220^{bh} Tiz ider cānuma ḫançer kirpügün¹⁹⁷
 275. 220^{bh} Baş ḳoyup her dem kemān-keş ḳaşlaruñ¹⁹⁸
 276. 220^{bh} Bir ḫadeng atduḳda yāre kirpigün¹⁹⁹
 277. 221^a Eyledi baḡrumda uş yara gözün

¹⁸⁴ Ayan, s. 828; Qəhrəmanov, C. II, s. 425; Araslı, C. II, s. 281.

¹⁸⁵ Ayan, s. 827; Qəhrəmanov, C. II, s. 420; Araslı, C. II, s. 281; Sədiq, s. 463.

¹⁸⁶ Ayan, s. 825; Qəhrəmanov, C. II, s. 408; Araslı, C. II, s. 281; Sədiq, s. 450. Bu tuyuğ İvaz Paşa Oğlu Atayı tuyuğları arasında da yer almaktadır. Arslan, Uzeyir (2016), s. 178-80.

¹⁸⁷ Qəhrəmanov, C. III, s. 188; Araslı, C. II, s. 294; Sədiq, s. 464.

¹⁸⁸ Ayan, s. 828; Qəhrəmanov, C. II, s. 423; Araslı, C. II, s. 281; Sədiq, s. 463; Zülfe (2005), s. 129.

¹⁸⁹ Ayan, s. 829; Qəhrəmanov, C. II, s. 423; Araslı, C. II, s. 281.

¹⁹⁰ Ayan, s. 828; Qəhrəmanov, C. II, s. 427; Araslı, C. II, s. 282; Sədiq, s. 463; Zülfe (2005), s. 130.

¹⁹¹ Ayan, s. 828; Qəhrəmanov, C. II, s. 420; Araslı, C. II, s. 282.

¹⁹² Ayan, s. 829; Qəhrəmanov, C. II, s. 426; Sədiq, s. 463.

¹⁹³ Ayan, s. 829; Qəhrəmanov, C. II, s. 426; Araslı, C. II, s. 285.

¹⁹⁴ Ayan, s. 828.

¹⁹⁵ Zülfe (2005), s. 124.

¹⁹⁶ Zülfe (2005), s. 124.

¹⁹⁷ Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. III, s. 180; Araslı, C. II, s. 283; Sədiq, s. 467.

¹⁹⁸ Ayan, s. 830; Zülfe (2005), s. 124.

¹⁹⁹ Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. II, s. 411; Araslı, C. II, s. 283; Sədiq, s. 467.

278. 221^a Gör ne lutf u i'tibār eyler gözün
 279. 221^a Bir 'aceb şirîn-keâm oldı lebün ²⁰⁰
 280. 221^a Ey büt-i şirîn çü şekkerdür lebün ²⁰¹
 281. 221^a Selsebile sāki oldı leblerün
 282. 221^a Cān gibi sırr-ı nihāndur āğuzuñuñ ²⁰²
 283. 221^{ah} Sihr-ile iletđi cādū gözlerün ²⁰³
 284. 221^{ah} Sihr-ile şayyād-ı cāndur gözlerün ²⁰⁴
 285. 221^b Ey lebi mercān güherdür dişlerün ²⁰⁵
 286. 221^b Ey şanem senün cevāhir dişlerün ²⁰⁶
 287. 221^b Bir 'aceb yāķūt-ı nāţıkdur dilün ²⁰⁷
 288. 221^b Tūtī-i cāna şekerdür sözlerün ²⁰⁸
 289. 221^{bh} Oldı çün āb-ı mu'allāķ ğabğabuñ ²⁰⁹
 290. 221^b Dilberā sīb-i zeķandur ğabğabuñ
 291. 221^b 'Aleml pür-nūr idüpdür şüretün ²¹⁰
 292. 221^{bh} Pertev-i nūr-ı Hūdā'dur ruğlaruñ ²¹¹
 293. 221^{bh} Kıldı tende ur sarāy-ı ruğlaruñ ²¹²
 294. 221^{bh} Ehl-i dil bilür ki cāndur ğabğabuñ ²¹³
 295. 222^a Añla kim fażl-ı Hūdā'dur şüretün
 296. 222^a Gerçi kim sırr-ı nihāndur şüretün ²¹⁴
 297. 222^a Fażlu'llāhu Raĥmāndur yüzün
 298. 222ª Āfitāb-ı maţla'-ı cāndur yüzün
 299. 222ª Cennet-i 'Adn-i şırāţ oldı yüzün
 300. 222ª Çeşme-i işnā 'aşerdür parmağuñ ²¹⁵
 301. 222ª Cān u dil olsun ğubār-ı pāyuñuñ ²¹⁶

²⁰⁰ Zülfe (2005), s. 126.

²⁰¹ Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. II, s. 413; Araslı, C. II, s. 283; Sədiq, s. 464.

²⁰² Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. III, s. 180; Araslı, C. II, s. 284; Sədiq, s. 464; Zülfe (2005), s. 127.

²⁰³ Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. III, s. 179; Sədiq, s. 466.

²⁰⁴ Ayan, s. 829; Qəhrəmanov, C. II, s. 419; Araslı, C. II, s. 283; Sədiq, s. 465.

²⁰⁵ Ayan, s. 832; Qəhrəmanov, C. II, s. 413; Sədiq, s. 464; Zülfe (2005), s. 127.

²⁰⁶ Zülfe (2005), s. 127.

²⁰⁷ Zülfe (2005), s. 128.

²⁰⁸ Ayan, s. 829; Qəhrəmanov, C. II, s. 416; Araslı, C. II, s. 283; Sədiq, s. 465; Zülfe (2005), s. 128.

²⁰⁹ Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. III, s. 181; Araslı, C. II, s. 284; Sədiq, s. 464; Zülfe (2005), s. 129.

²¹⁰ Zülfe (2005), s. 126.

²¹¹ Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. II, s. 426; Sədiq, s. 463; Zülfe (2005), s. 125.

²¹² Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. II, s. 426; Sədiq, s. 463.

²¹³ Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. II, s. 412.

²¹⁴ Zülfe (2005), s. 125.

²¹⁵ Zülfe (2005), s. 132.

²¹⁶ Ayan, s. 831; Zülfe (2005), s. 132.

302. 222^{ah} Nāfe-i ÇİN ü Haṭā'dur beñlerüñ ²¹⁷
 303. 222^{ah} Müşg-i terden dāneler cān beñlerüñ ²¹⁸
 304. 222^b Serverā serv-i revāndur kāmētüñ ²¹⁹
 305. 222^b Hoş kıyāmet kadd-i bālādur boyuñ ²²⁰
 306. 222^b Āyet-i seb'u'l-meşānīdür yüzüñ ²²¹
 307. 222^b Ālemi kıldı münevver ay yüzüñ
 308. 222^b Āyet-i seb'a'l-meşānīdür yüzüñ ²²²
 309. 222^b Žāyi' oldı renc hīç oldı emek ²²³
 310. 222^b Ka'be'dür yüzüñ ṭavāf ider melek
 311. 222^{bh} Ālemüñ kavs-i hilālidür kaşuñ
 312. 222^{bh} Levḥ-i maḥfūz-ile Qur'an'dur yüzüñ
 313. 223^a Ṭarīkınca giderseñ şems-i dīnüñ ²²⁴
 314. 223^a Uşandum māl ü mülkinden cihāñuñ ²²⁵
 315. 223^a Dīde'i-i 'irfānı aç bīdār iseñ ²²⁶
 316. 223^a Her kime kim 'aşkı hem-rāh eyledüñ
 317. 223^a Yedi kez yigirmi sekizdür yüzüñ ²²⁷
 318. 223^a Ṭālibā evvel kadem üç dōrt gerek ²²⁸
 319. 223^a Perde götürdi yüzinden dilberüñ ²²⁹

Ḥarfü'l-Lām

320. 223^b İsm-i a'zam bilmeyen insān degül ²³⁰
 321. 223^b Ol bilür Ḥaḫḫ'ı ki yalancı degül ²³¹
 322. 223^b İy cemālün bī-bedel ḥüsñüñ cemīl ²³²

²¹⁷ Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. III, s. 180; Araslı, C. II, s. 284; Sədiq, s. 466; Zülfe (2005), s. 125.

²¹⁸ Ayan, s. 830; Qəhrəmanov, C. II, s. 418; Araslı, C. II, s. 284; Sədiq, s. 466.

²¹⁹ Ayan, s. 831; Qəhrəmanov, C. III, s. 181; Araslı, C. II, s. 284; Sədiq, s. 464.

²²⁰ Zülfe (2005), s. 133.

²²¹ Ayan, s. 827; Qəhrəmanov, C. III, s. 178; Araslı, C. II, s. 282; Sədiq, s. 463; Zülfe (2005), s.130.

²²² Ayan, s. 827; Qəhrəmanov, C. III, s. 178; Araslı, C. II, s. 282.

²²³ Ayan, s. 826.

²²⁴ "şemsü'd-dīnün" terkibi vezin gereği "şems-i dīn" yazıldı.

²²⁵ Ayan, s. 832; Qəhrəmanov, C. III, s. 181; Araslı, C. II, s. 285. *mefāilün mefāilün feülün*

²²⁶ Ayan, s. 832; Qəhrəmanov, C. II, s. 428; Araslı, C. II, s. 285. Bu tuyuğ İvaz Paşa Oğlu Atayı tuyuğları arasında da yer almaktadır. Arslan, Uzeyir (2016), s. 178-80.

²²⁷ Qəhrəmanov, C. II, s. 425.

²²⁸ Qəhrəmanov, C. II, s. 409; Araslı, C. II, s. 285.

²²⁹ Qəhrəmanov, C. II, s. 412; Araslı, C. II, s. 285.

²³⁰ Ayan, s. 833; Qəhrəmanov, C. II, s. 430; Araslı, C. II, s. 286; Sədiq, s. 453.

²³¹ Ayan, s. 833; Qəhrəmanov, C. II, s. 429; Araslı, C. II, s. 286; Sədiq, s. 453.

²³² Ayan, s. 836; Qəhrəmanov, C. II, s. 429; Araslı, C. II, s. 286; Sədiq, s. 451.

323. 223^b Ey yüzünden hür u gilmân münfa'îl ²³³
 324. 223^b Ey behiştten tâze gelmiş tâze gül ²³⁴
 325. 223^b Perdesüz ma'bûduñı gör 'âbid ol ²³⁵
 326. 223^b Ben otuz iki hurûfam *lem-yezel* ²³⁶
 327. 224^a Hâk'ka doğru bak vü Hâk'kı doğru bil ²³⁷
 328. 224^a Çünkü sensin her ne kim var ey gönül ²³⁸
 329. 224^a *Huccetu'llâh* oldu nuţkuñ nâţık ol ²³⁹
 330. 224^a Hâk'ka şor hûbı vü Hâk'dan Hâk'kı bil ²⁴⁰
 331. 224^a *Râzıku'r-erzâk*dur mer'aş degül ²⁴¹
 332. 224^a Dünyenüñ ehlinden uşandı gönül ²⁴²
 333. 224^a 'Aşq-imiş bâkî vü hüsnuñ *lâ-yezâl* ²⁴³
 334. 224^b Kâmetünden serv ü 'ar'ar münfa'îl ²⁴⁴
 335. 224^b Geç ikilikden elif tek vâhid ol ²⁴⁵
 336. 224^b Gel ki sensüz bî-karâr oldu gönül ²⁴⁶
 337. 224^b Gözlerüñ sevdâsına düşdi gönül ²⁴⁷
 338. 224^b Bir 'acâyib dilbere düşdi gönül ²⁴⁸
 339. 224^b Bî-vefâ dünyâdan uşandı gönül ²⁴⁹
 340. 224^b Yüzünü Hâk'dan çevirme Hâk'kı bil ²⁵⁰
 341. 225^a *Mâ-siva'llâh* şüfiyâ oldu hayâl
 342. 225^a Muştafâ'nuñ şer'ine sen 'aşık ol
 343. 225^a 'Âlem-i fakrî fenâda fânî ol
 344. 225^a Terk-i tecrid iklîmine fânî ol
 345. 225^a Bende-i feyyâz-ı fazl u Hâlik ol

²³³ Ayan, s. 836; Qâhrâmanov, C. II, s. 435; Araslı, C. II, s. 286; Sâdiq, s. 451.

²³⁴ Ayan, s. 835; Qâhrâmanov, C. II, s. 430; Araslı, C. II, s. 286; Sâdiq, s. 452.

²³⁵ Ayan, s. 835; Qâhrâmanov, C. II, s. 435; Araslı, C. II, s. 286; Sâdiq, s. 451.

²³⁶ Ayan, s. 836; Qâhrâmanov, C. II, s. 436; Araslı, C. II, s. 286; Sâdiq, s. 450.

²³⁷ Ayan, s. 834; Qâhrâmanov, C. II, s. 611; Qâhrâmanov, C. III, s. 182; Araslı, C. II, s. 288; Sâdiq, s. 453.

²³⁸ Ayan, s. 832; Qâhrâmanov, C. II, s. 433; Araslı, C. II, s. 286; Sâdiq, s. 452.

²³⁹ Ayan, s. 835; Qâhrâmanov, C. II, s. 439; Araslı, C. II, s. 287; Sâdiq, s. 452.

²⁴⁰ Ayan, s. 834; Qâhrâmanov, C. II, s. 438; Araslı, C. II, s. 287.

²⁴¹ Ayan, s. 834; Qâhrâmanov, C. II, s. 434; Araslı, C. II, s. 287.

²⁴² Ayan, s. 832; Qâhrâmanov, C. II, s. 431.

²⁴³ Ayan, s. 835; Qâhrâmanov, C. II, s. 436; Araslı C. II, s. 287; Sâdiq, s. 451.

²⁴⁴ Ayan, s. 836; Qâhrâmanov, C. II, s. 431; Araslı, C. II, s. 287; Sâdiq, s. 451.

²⁴⁵ Ayan, s. 835; Qâhrâmanov, C. II, s. 434; Araslı, C. II, s. 287.

²⁴⁶ Ayan, s. 832; Qâhrâmanov, C. II, s. 438; Araslı, C. II, s. 287; Sâdiq, s. 452.

²⁴⁷ Ayan, s. 833; Qâhrâmanov, C. II, s. 432; Araslı, C. II, s. 287; Sâdiq, s. 452.

²⁴⁸ Ayan, s. 833; Qâhrâmanov, C. III, s. 182; Araslı, C. II, s. 288; Sâdiq, s. 452; Zülfe (2005), s. 134.

²⁴⁹ Ayan, s. 833; Qâhrâmanov, C. II, s. 437; Araslı, C. II, s. 288; Sâdiq, s. 453.

²⁵⁰ Ayan, s. 834; Qâhrâmanov, C. II, s. 433; Araslı, C. II, s. 288.

346. 225^a Şol kişi kim mest-i şehvet oldı ol
 347. 225^a Her ki Fazl'ıñ 'ilmine kâ'il degül
 348. 225^a Her ki Hâk'ıñ 'ilmine mahrem degül ²⁵¹
 349. 225^{ah} Nuţkuñı Hâk eyle Hâk'dan nâţık ol ²⁵²
 350. 225^b Bu demi hoş gör ki yârâ geçen dem dem degül ²⁵³
 351. 225^b Sendedür ol nür-ı Allâh ey gönül
 352. 225^b Gözlerüñ alasına virdüm gönül
 353. 225^b Hôkka-i lü'lü'-i lâlâdur gönül
 354. 225^b Noqta-i esrâr-ı esmâdur gönül ²⁵⁴
 355. 225^b Hatt-ı reyhânına hayrândur gönül
 356. 225^b Gönüm eydür Hâk'ı 'ayân eylegil
 357. 225^b Câhil-ile tutma iş âdem degül
 358. 226^a Sözi gâyet fikr idüp derk eylegil
 359. 226^a Vech-i âdem vech-i Raḥmân oldı bil
 360. 226^a Çün şeyâtin gâvğâ kıldı ism-i a'zam yâd kıl ²⁵⁵
 361. 226^a Kâni bir pâk i'tikâd u şâf-dil
 362. 226^a ²⁵⁶ در راه خدا دو کعبه آمد منزل
 363. 226^a Yaḥşılıkdur kim ider âzâd kıl
 364. 226^a Ma'rifetdür tâlibâ hayru'l-emel
 365. 226^b Her kimüñ 'aqlında olmaya hâlel
 366. 226^b Çünkü Hâk'dur her ne var evvel ezel
 367. 226^b Çün tecellî itdi Feyyâz-ı ezel

Harfû'l-Mîm

368. 226^b Adımı Hâk'dan Nesîmî yazaram ²⁵⁷
 369. 226^b Ol dem İsrâfîl ü hem şûr olmuşam ²⁵⁸
 370. 226^b 'Aşq içinde gör ne hayrân olmuşam ²⁵⁹
 371. 226^b Fazl-ı Hâk'dan ben hidâyet bulmuşam ²⁶⁰

²⁵¹ Ayan, s. 834. Bu tuyuğ 225^a kenarda kayıtlıdır.

²⁵² Ayan, s. 835; Qəhrəmanov, C. III, s. 182; Araslı, C. II, s. 287. Mükerrer yazım: 224^a'da yazılan tuyuğ tekrar yazılmış.

²⁵³ *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

²⁵⁴ Köksal (200), s. 194.

²⁵⁵ *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

²⁵⁶ Farsça rubâi.

²⁵⁷ Ayan, s. 840; Qəhrəmanov, C. II, s. 442; Araslı, C. II, s. 288; Sədiq, s. 454.

²⁵⁸ Ayan, s. 839; Qəhrəmanov, C. II, s. 441; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 455.

²⁵⁹ Ayan, s. 839; Qəhrəmanov, C. II, s. 612; Araslı, C. II, s. 291.

Qəhrəmanov neşrinde 3. mısra eksik: 'İlm içinde baḥr-i 'ummân olmuşam, ŞR.

²⁶⁰ Ayan, s. 839; Qəhrəmanov, C. II, s. 442; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 456.

372. 226^{bh} Gel rızāsın iste Hakk'ıñ sen müdām ²⁶¹
373. 227^a Ey cihān 'aşk ehline sensüz haram ²⁶²
374. 227^a Ey cemālün maẓhar-ı zāt-ı kadīm ²⁶³
375. 227^a Perde yüzinden götürdi Hakk tamām ²⁶⁴
376. 227^a Ben ezelden mest ü hayrān gelmişem ²⁶⁵
377. 227^a Ben vücūd-ı mutlakam mutlak direm ²⁶⁶
378. 227^a Ben ezelde 'aşk-ile pîr olmuşam ²⁶⁷
379. 227^b Bulmuşam Hakk'ı ene'l-hak söylerem ²⁶⁸
380. 227^b Nār-ı 'aşkuñ şu'lesinden yanmışam ²⁶⁹
381. 227^b Vechüñe cebbār-ı 'alemde selām ²⁷⁰
382. 227^b Çün ezelden tā ebed baki benem ²⁷¹
383. 227^b Ravza-i Rıdvān yüzündür ve's-selām ²⁷²
384. 227^b Secde emrin dutmayan şeytān-ı şüm ²⁷³
385. 227^b Şüretün nakşında hayrān olmuşam ²⁷⁴
386. 227^b Kıbledür yüzün kara kaşuñ imām ²⁷⁵
387. 227^b Ben cihānda lā'ubālī dervişem ²⁷⁶
388. 227^{bh} Levh-ile Kur'an yüzündür ve's-selām ²⁷⁷
389. 228^a Gördüm ol ayı vü bayram eyledüm ²⁷⁸
390. 228^a Lā-mekānuñ tahtına sultān menem ²⁷⁹
391. 228^a Dünya hādış Allah'ıñ zātı kadīm ²⁸⁰

²⁶¹ Ayan, s. 837.

²⁶² Ayan, s. 843; Qəhrəmanov, C. II, s. 447; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 454.

²⁶³ Ayan, s. 844; Qəhrəmanov, C. II, s. 449; Araslı, C. II, s. 289.

²⁶⁴ Ayan, s. 843; Araslı, C. II, s. 289.

²⁶⁵ Ayan, s. 838; Qəhrəmanov, C. II, s. 450; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 457.

²⁶⁶ Ayan, s. 840; Qəhrəmanov, C. II, s. 447; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 457. direm: didüm, ŞR.

²⁶⁷ Ayan, s. 839; Qəhrəmanov, C. II, s. 440; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 455.

²⁶⁸ Ayan, s. 837; Qəhrəmanov, C. II, s. 448; Araslı, C. II, s. 289; Sədiq, s. 456.

²⁶⁹ Ayan, s. 840; Qəhrəmanov, C. III, s. 184; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 456.

²⁷⁰ Ayan, s. 843; Qəhrəmanov, C. II, s. 612; Qəhrəmanov, C. III, s. 185; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 454.

²⁷¹ Ayan, s. 842; Qəhrəmanov, C. II, s. 451; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 458.

²⁷² Ayan, s. 838; Qəhrəmanov, C. II, s. 445; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 456.

²⁷³ Ayan, s. 837; Qəhrəmanov, C. II, s. 449; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 458.

dutmayan: tutmadı; ŞR.

²⁷⁴ Ayan, s. 839; Qəhrəmanov, C. II, s. 453; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 455.

²⁷⁵ Ayan, s. 843; Qəhrəmanov, C. II, s. 443.

²⁷⁶ Ayan, s. 840. Bu tuyuğ 227^b kenarda kayıtlıdır.

²⁷⁷ Ayan, s. 838; Qəhrəmanov, C. II, s. 445; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 454.

²⁷⁸ Ayan, s. 841; Qəhrəmanov, C. II, s. 444; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 458.

²⁷⁹ Ayan, s. 842; Qəhrəmanov, C. II, s. 452; Araslı, C. II, s. 290; Sədiq, s. 457.

²⁸⁰ Ayan, s. 844.

392. 228^a Dünyede ‘ömrümi gördüm bir tutam²⁸¹
393. 228^a Mestem ol meyden ki maḥmūr olmazam²⁸²
394. 228^a Muşaf’uñ ḥarfı vü evrākı benem²⁸³
395. 228^a Vechümi Allāh’a teslīm itmişem²⁸⁴
396. 228^b Vaḥdetüñ şehrinde seyrān eylerem²⁸⁵
397. 228^b Her neye kim bakaram Ḥaḳ bakaram²⁸⁶
398. 228^b Yāra her sâ‘at selām olsun selām²⁸⁷
399. 228^b Menzil-i Maḥmūd imiş ‘ālī-maḳām²⁸⁸
400. 228^b Nāgehān büstāna girdüm şubḥ-dem²⁸⁹
401. 228^b Ḥ’āce-i dünyā vü dīn kuṭbı imām
402. 228^b *Min-ledün* ‘ilminden işit bir kelām
403. 229^a Öğredenler diline ‘ādī kelām
404. 229^a Her nefes ol dilbere ben ḥādımem
405. 229^a Dilberüñ yolına cānı terk idem²⁹⁰
406. 229^a Gözlerüñ esrārını fāş eyledüm²⁹¹
407. 229^a Her seḥergeh derd-ile āh eylerem²⁹²
408. 229^a Her zamān kim derd-ile yā hū direm
409. 229^a Bülbül oldum bir ‘acāyib öterem²⁹³
410. 229^b ²⁹⁴ در دل هوس روی نگاری دارم
411. 229^b Vaḥdetüñ baḥrinde her dem yüzerem²⁹⁵
412. 229^b Ḥaḳ benem Ḥaḳ bendedür ḥaḳdur sözüm²⁹⁶
413. 229^b Maḫhar-ı Yezdān’a dūş oldı gözüm²⁹⁷
414. 229^b Ben ḥaḳḳat maḫharı zāt olmuşam

²⁸¹ Ayan, s. 842.

²⁸² Ayan, s. 840; Qəhrəmanov, C. II, s. 443; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 455.

²⁸³ Ayan, s. 842; Qəhrəmanov, C. II, s. 446; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 457.

²⁸⁴ Ayan, s. 838; Qəhrəmanov, C. II, s. 452; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 457.

²⁸⁵ Ayan, s. 841; Qəhrəmanov, C. II, s. 444; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 457.

²⁸⁶ Ayan, s. 837; Qəhrəmanov, C. II, s. 446; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 455.

²⁸⁷ Ayan, s. 838; Qəhrəmanov, C. II, s. 448; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 453.

²⁸⁸ Ayan, s. 837; Qəhrəmanov, C. II, s. 451; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 454.

²⁸⁹ Ayan, s. 844; Qəhrəmanov, C. III, s. 184; Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 453.

²⁹⁰ Araslı, C. II, s. 291; Sədiq, s. 456.

²⁹¹ Ayan, s. 841; Qəhrəmanov, C. II, s. 440; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 456.

²⁹² Köksal (2000), s. 195.

²⁹³ Ayan, s. 841.

²⁹⁴ Farsça rubāi.

²⁹⁵ Ayan, s. 841; Qəhrəmanov, C. II, s. 439.

²⁹⁶ Köksal (2000), s. 195.

²⁹⁷ Köksal (2000), s. 195.

415. 229^b Alnuñuñ ayına hayrân olmuşam ²⁹⁸
 416. 229^b Perdelü bir dilbere zâr olmuşam
 417. 229^{bh} Söziñi cāndan sevenler ey himām ²⁹⁹
 418. 229^{bh} Görmeyince seni ey cān gözlerüm
 419. 230^a Ben ki ferdâ günin imrüz itmişem
 420. 230^a Tâ temennâ-yı vişâlüñ itmişem
 421. 230^a Fırkatüñden gör ne hâle dönmüşem
 422. 230^a Göñlümi ol yüze hayrân kılmışam
 423. 230^a Benüm vaḥdetdedür yâr-ile işüm
 424. 230^a ³⁰⁰ از بعد علی شپیر و شپیر دانم
 425. 230^a Şüretüñdür vech-i Raḥmān ey ḥakīm
 426. 230^a Var yüzüñde bist ü yek ḥarf-i kadīm ³⁰¹
 427. 230^a Şüretüñdür *bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm* ³⁰²
 428. 230^b Vech-i ādem oldı ol ism-i 'azīm ³⁰³
 429. 230^b Vech-i ādemdür *sırātu'l-müstakīm* ³⁰⁴
 430. 230^b Ādem'üñ vechidür ol vech-i Kerīm ³⁰⁵
 431. 230^b Çünki irdi bād-ilen bü-yı nesīm ³⁰⁶
 432. 230^b Ḥaḫḫı sende ḳoma kim dād eyleyem ³⁰⁷
 433. 230^b Gice mi var şubḫa dek āh itmeyem
 434. 230^b Leblerüñ şerbetini nüş eyledüm
 435. 230^{bh} Fazl-ı *bism'illāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm* ³⁰⁸
 436. 231^a Āyet-i Raḥmān yüzüñdür ve's-selām ³⁰⁹
 437. 231^a Ka'be-i maḫşüd yüzüñdür ve's-selām ³¹⁰

Ḥarfü'n-Nün

438. 231^a Olmadı çün Ḥaḫḫ'a iḳrāruñ bütün ³¹¹

²⁹⁸ Ayan, s. 839.

²⁹⁹ Ayan, s. 842.

³⁰⁰ Farsça rubâi.

³⁰¹ Qəhrəmanov, C. III, s. 186; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 458.

³⁰² Ayan, s. 844.

³⁰³ Köksal (2000), s. 194.

³⁰⁴ Köksal (2000), s. 194.

³⁰⁵ Köksal (2000), s. 194.

³⁰⁶ Köksal (2000), s. 195.

³⁰⁷ Ayan, s. 841; Qəhrəmanov, C. III, s. 185; Araslı, C. II, s. 292; Sədiq, s. 458.

³⁰⁸ Araslı, C. II, s. 292; Qəhrəmanov, C. III, s. 185; Sədiq, s. 458.

³⁰⁹ Zülfe (2005), s. 133.

³¹⁰ Ayan, s. 838.

³¹¹ Ayan, s. 845; Qəhrəmanov, C. II, s. 456; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 461.

439. 231^a Ey özünden bî-ḥaber gâfil uyan ³¹²
440. 231^a Ey tolu senden cihân senden cihân ³¹³
441. 231^a İy yüzün bāğında sünbül lāle-çîn ³¹⁴
442. 231^a Perdeden mäh-ı tamām oldu ‘ayān ³¹⁵
443. 231^a Enbiyānuñ şavm u ‘ıydı ey fülān ³¹⁶
444. 231^b Ger dilerseñ Ḥālīk’i itmek ‘ayān ³¹⁷
445. 231^b Ḥaḳ’dan āgāh ol ki Ḥaḳ’dur cāvidān ³¹⁸
446. 231^b Cānumı yandurdı şevḳuñ ḳandasān ³¹⁹
447. 231^b Mağrib ü maşrıḳda Ḥaḳ’dur söyleyen ³²⁰
448. 231^b Ḥaḳ tecellī eyledi Mūsā için ³²¹
449. 231^b Ḥaḳ Te‘ālā perdesüz oldu ‘ayān ³²²
450. 231^b Ger Ḥaḳ’ı sen tanımışsan bî-gümān ³²³
451. 231^{bh} Çünkü virdün gönlünü bir yāre sen ³²⁴
452. 231^{bh} Ma‘rifet kesb itmedün sen fānisen ³²⁵
453. 232^a Ger sen isterseñ Ḥaḳ’ı bilmek yaḳîn ³²⁶
454. 232^a Çok ṭavā’if geldi geçdi çok zamān ³²⁷
455. 232^a Ben vücūd-ı muṭlaḳ oldum bî-gümān
456. 232^a Dir ḳıyāmet ḳaddini gören revān
457. 232^a Ey boyu serv-i ḫırāmān ḳandasān
458. 232^a Server-i sultān-ı ‘ālemsen bugün
459. 232^a Va‘de-i rüz-ı ḳıyām oldu bugün
460. 232^{ah} Şehā bir bî-başıret ādemem ben ³²⁸

³¹² Ayan, s. 846; Qəhrəmanov, C. II, s. 458; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 461.

³¹³ Ayan, s. 847; Qəhrəmanov, C. II, s. 455; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 460.

³¹⁴ Ayan, s. 844; Qəhrəmanov, C. II, s. 455; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 464.

³¹⁵ Ayan, s. 843; 845; Qəhrəmanov, C. II, s. 453; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 460.

³¹⁶ Ayan, s. 847. Bu tuyuğ 231^a kenarda kayıtlıdır.

³¹⁷ Ayan, s. 846; Qəhrəmanov, C. III, s. 187; Araslı, C. II, s. 295; Sədiq, s. 459.

³¹⁸ Ayan, s. 847; Qəhrəmanov, C. III, s. 186; Araslı, C. II, s. 295; Sədiq, s. 460.

³¹⁹ Ayan, s. 845; Qəhrəmanov, C. II, s. 457; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 460.

³²⁰ Ayan, s. 847; Qəhrəmanov, C. II, s. 454; Araslı, C. II, s. 293; Sədiq, s. 467.

³²¹ Ayan, s. 845; Qəhrəmanov, C. II, s. 458; Araslı, C. II, s. 294; Sədiq, s. 461.

³²² Ayan, s. 845; Qəhrəmanov, C. II, s. 456; Araslı, C. II, s. 294; Araslı, C. II, s. 295; Sədiq, s. 459.

Bu tuyuğ Araslı neşrinde sadece üç kelime farkıyla hem 294. sayfada hem de 295. sayfada yazılıdır.

³²³ Ayan, s. 848; Qəhrəmanov, C. II, s. 454; Araslı, C. II, s. 294; Sədiq, s. 459.

³²⁴ Ayan, s. 848.

³²⁵ Qəhrəmanov, C. III, s. 190; Araslı, C. II, s. 296; Sədiq, s. 460.

³²⁶ Ayan, s. 847; Qəhrəmanov, C. II, s. 457; Araslı, C. II, s. 294; Sədiq, s. 466.

³²⁷ Ayan, s. 848; Qəhrəmanov, C. III, s. 187; Araslı, C. II, s. 295; Sədiq, s. 459.

³²⁸ Ayan, s. 846. *mefâilün mefâilün feülün*

461. 232^{ah} Lâ-mekâna râst iletüm râh ben ³²⁹
 462. 232^{ah} Akıdalı gözlerümden yaşı ben
 463. 232^b Fazl-ı feyyâz-ı ezelden lâ-yezâlî Şems-idîn ³³⁰
 464. 232^b Bu cihân cânınıñ ol yüzi ziyâsı Şems-i dîn ³³¹
 465. 232^b Genc-i ehl-i h^vâcegânuñ ağniyâsı Şems-i dîn ³³²
 466. 232^b Şuffa-i ehl-i şafânuñ ol şafâsı Şems-i dîn ³³³
 467. 232^b Cânumı yandurdı şâhâ iştiyâkı Şems-i dîn ³³⁴
 468. 232^b Kend'özin şüretde Hâk kılmış güzîn
 469. 232^b Her ki tanıdı o nefsi hilķatin
 470. 233^a Hâşr-i maķşüd-ı halâyıķ yâ emîn ³³⁵
 471. 233^a Münezzehdür yeri gögi yaradan

Harfû'l-Vāv

472. 233^a Bunca hây hû vü bunca hây u hû ³³⁶

Harfû'l-Hâ

473. 233^a İy kamer zülfün şebinde rû-siyâh ³³⁷
 474. 233^a Cânumuñ la'li meydür câm ile ³³⁸
 475. 233^a Düşmüşem mestâne 'aynuñ âline ³³⁹
 476. 233^a Secde eyler yüzüne mihr-ile mâh ³⁴⁰
 477. 233^{ah} Ey hayâsı görklü vü yüzi şulu ³⁴¹
 478. 233^b Fazl Rabb-ı zü'l-celâl oldı bize ³⁴²
 479. 233^b Mescid ü meyhâne bir oldı bize ³⁴³

³²⁹ Ayan, s. 846.

³³⁰ Nazm; *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*. Kelime nüshada “şemsü'd-dîn” şeklinde yazıldığı halde metnin Latin harflerine aktarımda vezin gereği “şems-i dîn” şeklinde yazıldı.

³³¹ Nazm; *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

³³² Nazm; *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

³³³ Nazm; *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

³³⁴ Nazm; *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

³³⁵ Ayan, s. 846; Qəhrəmanov, C. III, s. 189; Araslı, C. II, s. 294.

³³⁶ Ayan, s. 848; Qəhrəmanov, C. II, s. 459; Qəhrəmanov, C. III, s. 192; Araslı, C. II, s. 296.

³³⁷ Ayan, s. 848; Qəhrəmanov, C. II, s. 469; Araslı, C. II, s. 297; Sədiq, s. 469.

³³⁸ Ayan, s. 852; Qəhrəmanov, C. II, s. 465; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 470.

³³⁹ Ayan, s. 850; Qəhrəmanov, C. II, s. 467; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 430.

³⁴⁰ Ayan, s. 849; Qəhrəmanov, C. II, s. 464; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 469.

³⁴¹ Ayan, s. 848.

³⁴² Ayan, s. 852; Qəhrəmanov, C. II, s. 465; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 470.

³⁴³ Ayan, s. 852; Qəhrəmanov, C. II, s. 466; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 470.

480. 233^b Virmemek dil dilberün gīsūsına ³⁴⁴
481. 233^b Cān fedā cānlar fedā enfāsına ³⁴⁵
482. 233^b Hāḡ'dan özge sen saña yār eyleme ³⁴⁶
483. 233^b Cāndadur yār iy gönül yār isteme ³⁴⁷
484. 233^b Hāḡḡ'ı bāḡıl sanma Hāḡ yoḡdur dime ³⁴⁸
485. 233^b Gülşen oldur ki güli hīç şolmaya
486. 234^a Kim ki irdi şüretün ma'nīsine ³⁴⁹
487. 234^a Menba'-ı imān didiler şaçuña
488. 234^a Tolaşalu dil perişān zülfüne ³⁵⁰
489. 234^a Oldı çün devlet müyesser başuña ³⁵¹
490. 234^a Çün 'ināyet oldı lāyıḡ başuña
491. 234^a Ey kamer māh-ı münevver alnuña
492. 234^a Şükr ider māh-ı münevver alnuña ³⁵²
493. 234^a Egri vü uğrı vü fettān kaşuña ³⁵³
494. 234^a Cān u gönül tolaşalı zülfüne
495. 234^b Bir güzellik virdi ol Hāḡ yüziñe
496. 234^b Hām gümişdür dir her aḡmaḡ burnuña ³⁵⁴
497. 234^b İrmedi şol āb-ı ḡayvān la'lüne ³⁵⁵
498. 234^b Bir 'acāyib şuşadı cān la'lüne
499. 234^b Taḡıdup ol zülf-i ḡālī boynuña ³⁵⁶
500. 234^b Gerçi şā'ir āb eydür boynuña
501. 234^b Kim didi kim sīm-i ḡāmdur göḡsüne ³⁵⁷
502. 235^a İncedür müdan disem mü bilüne ³⁵⁸

³⁴⁴ Ayan, s. 849; Qəhrəmanov, C. II, s. 463; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 430. Bu tuyuḡ İvaz Paşa Oḡlu Atayı tuyuḡları arasında da yer almaktadır. Arslan, Uzeyir (2016) s. 178-80.

³⁴⁵ Ayan, s. 849; Qəhrəmanov, C. II, s. 461; Araslı, C. II, s. 296; Sədiq, s. 430.

³⁴⁶ Ayan, s. 851; Qəhrəmanov, C. II, s. 466; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 471.

³⁴⁷ Ayan, s. 851; Qəhrəmanov, C. II, s. 462; Araslı, C. II, s. 296; Sədiq, s. 470. cāndadur: ḡandadur; ŞR.

³⁴⁸ Ayan, s. 852; Qəhrəmanov, C. II, s. 460; Araslı, C. II, s. 296; Sədiq, s. 470.

³⁴⁹ Ayan, s. 850; Araslı, C. II, s. 297; Sədiq, s. 471.

³⁵⁰ Ayan, s. 851.

³⁵¹ Ayan, s. 850; Qəhrəmanov, C. II, s. 463; Araslı, C. II, s. 296; Sədiq, s. 430.

³⁵² Ayan, s. 850; Qəhrəmanov, C. II, s. 461; Araslı, C. II, s. 297; Sədiq, s. 430. şükr: reşk; ŞR.

³⁵³ Ayan, s. 850.

³⁵⁴ Zülfe (2005), s. 130.

³⁵⁵ Zülfe (2005), s. 126.

³⁵⁶ Ayan, s. 849; Zülfe (2005), s. 131.

³⁵⁷ Zülfe (2005), s. 131.

³⁵⁸ Ayan, s. 851; Zülfe (2005), s. 132

503. 235^a Kim elifdür didi kim hâ boyuña
 504. 235^a ‘Ayn u lām u yā durur gönlümde şāh
 505. 235^a Çünki oldı hüsnuñe nūr-ı İlāh
 506. 235^a ‘Aşıkuñdur yer ü gök şems-ile māh ³⁵⁹
 507. 235^a Şüretüñ beytü'l-ḥarām oldı bize
 508. 235^a Şüfinüñ destārı bizde bir pile
 509. 235^{ah} ‘Aşk-ile keçe ḥarīr oldı bize ³⁶⁰
 510. 235^b Mīm elif üç ‘ayn ile gördüm bile ³⁶¹
 511. 235^b Kaş u kirpük yidi olur saç-ile ³⁶²
 512. 235^b Bülbül-i şūrīdeyem gülzāruña
 513. 235^b Şeş cihetden irmişem maqşūduma
 514. 235^b Ey gönül her yaña pervāz eyleme ³⁶³
 515. 235^b Yaḥşı ol ey dil yamana beñzeme
 516. 235^b Düşdi gönlüm gamze-i cādūsına
 517. 236^a Şems-i mağrib toğdı ‘ālem üstine
 518. 236^a Düşmüşem mestāne ‘aynuñ āline
 519. 236^a Hāḫ hidāyet eyledi luḫf ehline
 520. 236^a Ey yüzüñ *ümmü'l-kitāb* u fātiḫa ³⁶⁴
 521. 236^a Bāğ-ı cennet ḥūr-ı Rıdvān fātiḫa
 522. 236^a Bize cūdı kıldı Sübhān fātiḫa
 523. 236^a Ādem'i bir oldı insān fātiḫa
 524. 236^b Rūy-ı ḥaṭṭuñ māh-ı tābān fātiḫa
 525. 236^b Şüretüñdür vech-i Raḥmān fātiḫa
 526. 236^b Yazdı alnuñ üzre Yezdān fātiḫa
 527. 236^b Āyet-i *seb'u'l-meşānī* fātiḫa
 528. 236^b Gün yüzüñdür cāvidānī fātiḫa
 529. 236^b Olduğıyçün vech-i Raḥmān fātiḫa
 530. 236^b Vech-i ādem oldı ey cān fātiḫa

Ḥarf-i Lām-elif

531. 237^a Ben kebüter görmedüm kim bāz ola ³⁶⁵

³⁵⁹ Qəhrəmanov, C. III, s. 190; Araslı, C. II, s. 297; Sədiq, s. 469.

³⁶⁰ Ayan, s. 852.

³⁶¹ Qəhrəmanov, C. III, s. 191; Araslı, C. II, s. 297. Qəhrəmanov neşrinde bazı kelime fərqlilikləri vardır.

³⁶² Qəhrəmanov, C. II, s. 460; Araslı, C. II, s. 296.

³⁶³ Ayan, s. 851; Qəhrəmanov, C. II, s. 462; Araslı, C. II, s. 296.

³⁶⁴ Ayan, s. 849; Qəhrəmanov, C. II, s. 464; Araslı, C. II, s. 298; Sədiq, s. 470.

³⁶⁵ Qəhrəmanov, C. III, s. 192; Araslı, C. II, s. 297; Sədiq, s. 429.

Ḥarfü'l-Yâ

532. 237^a Ey saçuñ büyü Mesîḥâ'nuñ demi ³⁶⁶
 533. 237^a Ey kamer tal'atlu şems-i ḥâveri ³⁶⁷
 534. 237^a Ey kaşuñla kirpigüñ zülfüñ yidi ³⁶⁸
 535. 237^a Ḥaḫ şıyâm ayı[n] bize 'ıyd eyledi ³⁶⁹
 536. 237^a Ḥaḫ didi kim yer yidi vü gök yidi ³⁷⁰
 537. 237^a Ey lebüñ vaşlı ḥayât-ı sermedi ³⁷¹
 538. 237^{ah} Menba'-ı cüd u 'atâ bil âdemi
 539. 237^b Gözleri pür-ḥ^vâba virdüm göñlümi ³⁷²
 540. 237^b Zülf-i 'anber-sâya virdüm göñlümi ³⁷³
 541. 237^b Şol büt-i ra'nâya virdüm göñlümi ³⁷⁴
 542. 237^b Nâgehân bir aya virdüm göñlümi ³⁷⁵
 543. 237^b Şüretüñ Muşḥaf'dur ey cân pâresi ³⁷⁶
 544. 237^b Ma'rifet ehline Ḥaḫ bînâ didi ³⁷⁷
 545. 237^b Ey yüzüñ ol levḥi ki[m] maḥfûz idi ³⁷⁸
 546. 238^a Fûrkatüñ derdi baña kâr eyledi ³⁷⁹
 547. 238^a Ḳâmetüñ ḳopdı ḳıyâmet eyledi ³⁸⁰
 548. 238^a Ḳâf ve'l-Ḳur'an'dur ol mâhuñ yüzi ³⁸¹
 549. 238^a Ḳâf-ile nündan yaratdı 'âlemi ³⁸²
 550. 238^a Görmüşem her şeyde Ḥaḫḳ-ı muṭlaḳı ³⁸³
 551. 238^a Ḥaḫ'da maḳşüd ne idi ḥatṭuñ yidi ³⁸⁴

³⁶⁶ Ayan, s. 854; Qəhrəmanov, C. II, s. 474; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 475.

³⁶⁷ Ayan, s. 856; Qəhrəmanov, C. II, s. 474; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 474.

³⁶⁸ Ayan, s. 858; Qəhrəmanov, C. II, s. 470; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 473.

³⁶⁹ Ayan, s. 856; Qəhrəmanov, C. II, s. 478; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 472.

³⁷⁰ Ayan, s. 858; Qəhrəmanov, C. II, s. 470; Araslı, C. II, s. 299.

³⁷¹ Ayan, s. 858; Qəhrəmanov, C. II, s. 613; Qəhrəmanov, C. III, s. 197; Araslı, C. II, s. 302; Sədiq, s. 471.

³⁷² Ayan, s. 854; Qəhrəmanov, C. III, s. 195; Araslı, C. II, s. 301; Sədiq, s. 468.

³⁷³ Ayan, s. 854; Qəhrəmanov, C. II, s. 476; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 468.

³⁷⁴ Ayan, s. 854; Qəhrəmanov, C. II, s. 476; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 468.

³⁷⁵ Ayan, s. 854; Qəhrəmanov, C. II, s. 475; Araslı, C. II, s. 299; Sədiq, s. 468.

³⁷⁶ Ayan, s. 855; Qəhrəmanov, C. II, s. 473; Araslı, C. II, s. 300; Sədiq, s. 474.

³⁷⁷ Ayan, s. 857; Qəhrəmanov, C. III, s. 197; Araslı, C. II, s. 301; Sədiq, s. 473. büt-i: perî; ŞR.

³⁷⁸ Ayan, s. 859; Qəhrəmanov, C. III, s. 198; Araslı, C. II, s. 302.

³⁷⁹ Ayan, s. 857; Qəhrəmanov, C. II, s. 472; Araslı, C. II, s. 303; Sədiq, s. 472.

³⁸⁰ Ayan, s. 857; Qəhrəmanov, C. II, s. 473; Araslı, C. II, s. 303; Sədiq, s. 472.

³⁸¹ Ayan, s. 856; Qəhrəmanov, C. II, s. 471; Araslı, C. II, s. 303; Sədiq, s. 468.

³⁸² Ayan, s. 855; Qəhrəmanov, C. II, s. 475; Araslı, C. II, s. 303; Sədiq, s. 474.

³⁸³ Ayan, s. 852; Qəhrəmanov, C. II, s. 469; Araslı, C. II, s. 303; Sədiq, s. 474.

³⁸⁴ Ayan, s. 858; Qəhrəmanov, C. II, s. 471; Araslı, s. 304; Sədiq, s. 473.

Ḥaḫ'da maḳşüd ne idi ḥatṭuñ yidi: Kirpigüñ kaşuñla zülfündür yidi; Ayan, Qəhrəmanov, Araslı, Sədiq.

552. 238^a Kim ki esrâr-ı Nesimî bilmedi ³⁸⁵
553. 238^b Kim ki Hâk'dan tutmadı pend iy kişi ³⁸⁶
554. 238^b Kim elif tek vâhid [ü] ferd olmadı ³⁸⁷
555. 238^b Dünyeyi benüm diyenler kalmadı ³⁸⁸
556. 238^b Mazhar-ı li'llâh u ekberdür 'Alî
557. 238^b Naşş-ı kâti' birle şahh erdür 'Alî
558. 238^b Muşhaf-ı cânda muğarrardur 'Alî
559. 238^b Şîr-i Yezdân şâh-ı merdândur 'Alî
560. 238^{bh} Gülsitân-ı melekütdur şâh 'Alî ³⁸⁹
561. 238^{bh} Nâr-ı Mûsâ vü 'aşâdur şâh 'Alî ³⁹⁰
562. 239^a Çünkü 'ilmün şehrine derdür 'Alî
563. 239^a Yerde gökde günden izhârdur 'Alî
564. 239^a Derd-i dilberden beni dür eyledi
565. 239^a Her kim ol hüsn-i cemâli sevmedi
566. 239^a Gözlerüm yaşı muhîti çağladı
567. 239^a Çün yüzün levhinde haç oldı yidi ³⁹¹
568. 239^a Altı günde yaradıldı üç yidi
569. 239^b Şüretün Muşhaf'dur ey ma'nâ eri
570. 239^b Tâli'ün mes'üd u burcuñ müşteri
571. 239^b Ey perî-simîn perî bir baç beri ³⁹²
572. 239^b Hâk baña bir hırka biçdi kend'özi ³⁹³
573. 239^b Şehr-i 'ilmün çün 'Alî'dür kapusu
574. 239^b Fazl-ı Yezdân'ün yüzündür nâmesi
575. 239^b Ey muhîtün bahrinün dürdânesi ³⁹⁴
576. 239^{bh} Vech-i âdem belki Hâk'ın mazharı
577. 239^{bh} Dil müselsel zülfünün dîvânesi
578. 240^a İstemekdür yerde gökde çün Hâk'ı
579. 240^a Mazhar-ı zât-ı Hudâ bil âdemi ³⁹⁵

³⁸⁵ Ayan, s. 857; Qehrâmanov, C. II, s. 477; Araslı, C. II, s. 304; Sâdiq, s. 472.

³⁸⁶ Ayan, s. 858; Qehrâmanov, C. III, s. 199; Araslı, C. II, s. 302.

³⁸⁷ Ayan, s. 853; Qehrâmanov, C. II, s. 472; Araslı, C. II, s. 303; Sâdiq, s. 472.

³⁸⁸ Ayan, s. 853.

³⁸⁹ Ayan, s. 855.

³⁹⁰ Ayan, s. 855.

³⁹¹ Qehrâmanov, C. III, s. 197; Araslı, C. II, s. 302; Sâdiq, s. 473.

³⁹² Qehrâmanov, C. II, s. 478.

³⁹³ Qehrâmanov, C. III, s. 194; Araslı, C. II, s. 300; Sâdiq, s. 468.

³⁹⁴ Ayan, s. 856.

³⁹⁵ Köksal (2000), s. 196.

580. 240^a Fazl-ı feyyâz-ı Hudâ bil âdemi ³⁹⁶
 581. 240^a Eb u cedd-i enbiyâ bil Âdem'i ³⁹⁷
 582. 240^a Rûh-ı qudsiye kabâ bil âdemi ³⁹⁸
 583. 240^a Âdemi Fazl-ı Hudâ bil âdemi ³⁹⁹
 584. 240^a Çeşme-i âb-ı beka bil âdemi ⁴⁰⁰
 585. 240^a Haste *dildâru's-şifâ* bil âdemi
 586. 240^a Âdemi bildün dilerseñ âdemi
 587. 240^a Çünkü talib bilmez isen âdemi
 588. 240^b Naşş-ı kâti' *hel etâ* bil âdemi ⁴⁰¹
 589. 240^b Şâhib-i her dü serâ bil âdemi ⁴⁰²
 590. 240^b Gel beru bil âdem iseñ Âdem'i
 591. 240^b Oldur âdem kim ura Hâk'dan demi
 592. 240^b Zülf-i 'anber-bûya virdüm gönlümi
 593. 240^b Bir 'acâyib şâha virdüm gönlümi ⁴⁰³
 594. 240^b Ey 'Alî şâhum 'Alî mâhum 'Alî
 595. 241^a Raḥmet aḥadur ki bilür ḳadrini
 596. 241^a Zülfün ne 'aceb kemend imiş hey
 597. 241^a Ey şabâ behr-i Hudâ ol yâre di

Sonuç

Bu çalışma ile 14. yüzyılda yaşamış olan Seyyid Nesimî'nin Türkçe Dîvânı'nın bugüne kadar tanıtılmayan ve Nesimî Dîvânı neşir çalışmalarında dikkate alınması gereken mühim bir kaynak olduğunu düşündüğümüz İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları arasında yer alan nüshasının tanıtımı yapılmıştır. Nüsha içinde Rubâiyyât başlığı altında yazılmış 597 şiirin ilk mısraları yazılarak tuyuğ nazım şekliyle yazılmış olan 359 manzumenin buldukları kaynaklar dipnotlarda gösterilmiştir. Rubâiyyât başlığı altında bulunan ancak önce yapılan neşir çalışmalarında yer almayan 225 tuyuğ ile tuyuğ dışındaki nazım şekilleriyle yazılmış 13 şiirin tam metinlerine yer verilmiştir.

³⁹⁶ Köksal (2000), s. 196.

³⁹⁷ Köksal (2000), s. 197.

³⁹⁸ Köksal (2000), s. 197.

³⁹⁹ Qəhrəmanov, C. II, s. 479; Araslı, C. II, s. 302; Sədiq, s. 468; Köksal (2000), 196.

⁴⁰⁰ Köksal (2000), s. 196.

⁴⁰¹ Köksal (2000), s. 197.

⁴⁰² Köksal (2000), s. 197.

⁴⁰³ Qəhrəmanov, C. III, s. 195; Araslı, C. II, s. 301; Sədiq, s. 469.

ŞR nüshası ihtiva ettiği 1437 şiirle bugüne kadar tespit edilen *Nesimî Dîvânı* nüshalarının en hacimlisidir. Yazmada neşredilmemiş 225 tuyuğ yanında daha önceki neşir çalışmalarında olmayan ve çeşitli nazım şekilleriyle yazılmış 200'den fazla şiir vardır. ŞR nüshasında yer alan neşredilmemiş şiirlerin tamamını tek bir yazıda ele almanın ve makale formatında otaya koymanın çeşitli teknik zorlukları vardır. Bu sebeple çalışmada ŞR nüshasında yer alan şiirlerden sadece tuyuğlar ele alınmış ve yazının konusu özellikle neşredilmemiş tuyuğ metinleriyle sınırlandırılmıştır. Yazmada yer alan diğer manzumelerin ayrıntılı incelemesi başka bir çalışmanın konusudur.

Bu çalışma ile Seyyid Nesimî'nin ŞR nüshasında bulunan ancak daha önce yayımlanmamış 225'i tuyuğ, 6'sı Farsça rubai, 5'i nazım ve 2 iki beyitlik gazel nazım şekliyle yazılmış 238 manzumesi ilk kez neşredilmiştir. Böylece Türk edebiyatının en çok tuyuğ yazan şairi olan Nesimî'nin bilinen tuyuğlarına daha önce neşri yapılmamış 225 tuyuğ daha eklenmiş ve bilim dünyasının dikkatlerine sunulmuştur. Bununla birlikte Nesimî Dîvânı'nın ŞR nüshasında bulunan ve bu çalışma ile neşri yapılan 225 tuyuğ ve diğer 13 manzumenin bazılarının Nesimî'ye aidiyeti konusunda ihtiyatlı olmak gerektiği düşüncesindeyiz. Bu ihtiyat payını unutmamak kaydıyla bahse konu tuyuğ ve diğer manzumelerin aksini kanıtlayacak yeni verilere ulaşıncaya kadar Nesimî'ye ait olan veya ona atfedilen şiirler kabul edilerek yayımlanmasının klasik Türk edebiyatı alanına katkı sağlayacağı inancındayız.

Kaynakça

- Araslı, Hamid (hızl.) (2004). *İmâdüddin Nesîmî, Seçilmiş Eserleri 2 Cilt*, Bakı: Lider Neşriyat.
- Aslan, Üzeyir (2016). *İvaz Paşa Oğlu Atayı (ö.1437) Divanı*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Ayan, Hüseyin (1970). *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Metni. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi*.
- Ayan, Hüseyin (1974). Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, Sayı. 6, Erzurum.
- Ayan, Hüseyin (2014). *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni* [Birleştirilmiş Baskı], Ankara: TDK Yay.
- Başgöz, İlhan (1986) Karac'oglan Geleneği. *Folklor Yazıları*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Cengiz, Halil Erdoğan (1986). Türk Şiirinde Musammatlar. *Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II*. Ankara: TDK Yayınları.
- Çalka, Mehmet Sait (2019). *Klasik Türk Şiirinde Tuyuğ*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- İlaydın, Hikmet (1964). *Türk Edebiyatında Nazım*. İstanbul: İnkılab ve Aka Kitabevi.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yazma Eserler Kataloğu*, 3 Cilt. (2014) (Hazırlayanlar: Günay Kut, Zehra Toska, Fatma Büyükkarcı Yılmaz, Tülay Gençtürk Demircioğlu, Arzu Atik) İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Köksal, M. Fatih (2000). Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Tuyuğları. *Journal of Turkish Studies*, Ağâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı II, V. 24, Harvard University Press 2000, 182-208.
- Köksal, M. Fatih (2009). Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi -Hacı Bektaş Velî'nin 800. Doğum Yılı Dönümü Anısına-* (50): 77-135.
- Köprülü, M. Fuad (1989). *Edebiyat Araştırmaları 2*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kurnaz Cemal-Çeltik Halil (2013). *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*. Ankara: Berikan Yayınları.
- Macit, Muhsin (2016). Hatâyî'nin Yayımlanmamış Gazelleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, Sayı: 39, s. 115-153.

- Oğuz, Öcal (2003). Birincil Sözlü Kültür Çağı ve Karac'oglan Şiiri. *Millî Folklor*. Yıl: 15, Sayı: 58, s. 31-38.
- Onay, Ahmet Talat (1996). *Türk Şiirlerinin Vezni*. (haz. Cemal Kurnaz), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, Mehmet (2020). Seyyid Nesimî Divânı'nın Kayda Değer Bir Nüshası ve Şairin Neşredilmemiş Türkçe Şiirleri. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı 24, Bahar/Spring 2020.
- Öztelli, Cahit (1969). *On Yedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesimî*. Ankara: Türk Etnoğrafya, Folklor ve Turizm Derneği Yayını: 3.
- Öztoprak, Nihat (2012). Tuyuğ. *DİA*, C. 41, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Paşayev, Qəzənfər (2018). *İmadəddin Nəsimi, İraq Divanı*. Bakı: CBS-PP.
- Paşayevtoru, Qəzənfər (1987). *Mövlanə Seyid İmadəddin Nəsimi Əbülfəzl, İraq Divanı*. Bakı.
- Qəhrəmanov, Cihangir (1973). *İmâdüddin Nesimî, Eserleri*. 3 C, Bakı: Azərbaycan SSR İlimlər Akademiyası Respublika El Yazmalar Fondu "İlim" Neşriyatı. Redaktör: Hamid Araslı.
- Saraç, M. A. Yekta (2007). *Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*. 2. Baskı. İstanbul: 3F Yayınları.
- Sədiq (Düzgün), Hüseyn Məhəmmədzadə (2008). *Seyyid İmadəddin Nəsimi, Türkçe Divanı*. Təbriz şəhəri: Əxtər Nəşriyyatı.
- Seyyid Nesimî, *Divān-ı Nesimî*. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, Şevket Rado Yazmaları Nu. 000002.
- Zülfe, Ömer (2005). "Seyyid Nesimî'nin Tuyuğlarına Ek", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2(4) 121-135.

METİN (<i>Nesîmî Dîvânı</i> ŞR Nüshasında Yer Alan Neşredilmemiş Tuyuğlar)		
Harfî'l-Elif		
001.	203 ^b	Mazhar-ı Hâk oldu cümle mâsivâ Âdem oldu bu sivâdan pişvâ Râst âdem oldu hatt-ı istivâ Ol durur âyîne-i zât-ı Hudâ ⁴⁰⁴
002.	203 ^b	Ehl-i tathîr olduñ-ise t̄alibâ Gör bu kehf içinde hatt-ı istivâ Kelb nefsün uydurur olsañ saña Hâk-i cismün olmaya bād-ı hevâ
003.	203 ^b	Cehd kıl ol ey 'azîzüm mehci'â Mehci'â olmak gerekdür mehci'â Kim ki oldu mehci'â vü behci'â Öyle bil Hâk andan oldu nehci'â
004.	203 ^b	Kim ki beñzetdi hilâli kaşuña Üşdi sevdâ-yı ğam anuñ başuna Kim ki olmadı anuñla aşinâ Yolda kaldı yetmedi yoldaşuna
005.	203 ^{bh}	Şüretün kimdür kemâhî Muştafa Muştafa'nuñ şüretidür Murtezâ Nür-ı vâhidsüz aḥaddur aduñuz Ey kadün t̄übâ cemâlün muntehâ
006.	203 ^{bh}	Ey güzel câna yeter eyle cefâ Müdde'î-le göz göre zevk u şafâ Yoluña ben cân u baş terk eylerem Raḥmüñi aġyâra iderseñ şehâ

⁴⁰⁴ 1/2 pişvâ: bî-nevâ; ŞR. Metinde müstensih ya da musahhîh tarafından yapılan düzeltmeler burada olduğu gibi gösterildi.

Ḥarfü'l-Bâ		
007.	203 ^b	Yanağun nûrına hayrân âfitâb Alnuña eyler sücûdı mâhtâb Çünkü ref' oldu cemâlünden niķâb Ḥaķķ'ı gör oldu 'ayân <i>min külli bâb</i> ⁴⁰⁵
008.	204 ^a	Ey ḥabîbî cânib-i Ḥaķ'dan ḥiṭâb Saña fâsıķ ad olındı çün cevâb Pes olındı her zamân mest ü ḥarâb Söz budur <i>va'llâhu a'lem bi's-şavâb</i>
009.	204 ^a	Çünkü yüzünden götürüldi ḥicâb Ru'yet için olısdur fetḥ-i bâb Anda bunda gör dimekden yoķ zamân Bil yaķîn <i>va'llâhu a'lem bi's-şavâb</i>
010.	204 ^a	Zâhidâ esmâ için kılsañ 'itâb N'eyesün ol çünkü a'mâdur ḥiṭâb Mendedür çün âyet-i şâbbü <i>kaṭat</i> Diñle şundan andadur <i>ümmü'l-kitâb</i>
011.	204 ^a	Efendüm vefâlu gerekdür ḥabîb Vefâlu olıcaķ yaraşur ṭabîb Gerekdür yaraşur ben olam naşîb Ḥabîb ü ṭabîb ü naşîb ü ğarîb ⁴⁰⁶
012.	204 ^{bh}	Gözlerün 'aşıkları kılar memât Leblerün mürdelere virür ḥayât Ben çekerem dem-be-dem ḳahruñ senün Sen idersün müdde ^ı ye iltifât

⁴⁰⁵ 7/3 niķâb: ḥicâb; ŞR.

⁴⁰⁶ *feülün feülün feülün feül.* 11/1 efendüm: bize ol; 11/3 ben olam: bize ol; ŞR.

Ḥarfüt-Tâ		
013.	205 ^a	Ey meyi 'Îsâ-lebûn 'aynu'l-ḥayât Âb-ı ḥayvândur lebûn ḳand-i nebât Şüretûn yazusu oldu müfredât <i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilât</i> ⁴⁰⁷
014.	205 ^a	Ey [demi] 'Îsâ-lebûn âb-ı-ḥayât Şüretûn Muşḥaf ḳaşuñ ve'n-nâzi'ât Ḥaṭlaruñ el-ḥamd ṣaçuñ v'el-mürselât Yer ü gök Ḥaḳ sen tolı zât u şifât
015.	205 ^a	Ma'rifetdür ṭâlibâ âb-ı ḥayât Ma'rifetdür zülmete cümle necât Ma'rifetsüz kişi olur bî-şebât Ma'rifet kesb eyleyen bulur şebât
016.	205 ^a	Bu ḥurüfdür otuz iki müfredât Oldı ṭâlib hem şifât hem 'ayn-ı zât Buña maḫhardur ser-â-ser kâ'inât Gör münezzehdür bunu ez-şeş cihât
017.	205 ^a	Zulmet içre ḥâşıl itdüm ben ḥayât İrmeyiserdür baña hergiz memât Bu şarâbı içmek için niçeler İstediler bulmadılar zulumât
018.	205 ^b	Ey dişüñ lü'lü' lebûn âb-ı ḥayât Şoran anı bulmayısardur memât Sözine ḳılır şehâ[de]t şeş cihât Kim senüñ tek gelmedi 'âlemde zât ⁴⁰⁸

⁴⁰⁷ ŞR nüshasında terkipler “mey-i 'Îsâ, demi 'Îsâ” örneklerinde olduğu gibi yer yer belirtme hal eki ile gösterilmiştir. Bu yazım metnin aktarımında “mey-i 'Îsâ, dem-i 'Îsâ” şeklinde düzeltilmiştir.

⁴⁰⁸ Metin taminine ihtiyaç duyulan yerlerde yapılan eklemeler köşeli parentez [] içinde yazılmıştır.

019.	205 ^b	<p> �ur'a-i devletde oynat ey dil at Şah ruĥ g�zlerse at at ata at Beydaĥ u f�l oyna ferz-i r�h-ile Key Őaĥın kim olmayasın Şah m�t </p>
020.	205 ^b	<p> Kim ezel 'ahdinde Őadıĥdur dürüst Devlet-i erk�nı olmaz h�ĥ s�st İ'tiĥk�dı behr-i d�nd�r herkes�n T�grul�k yolında ger oldıysa c�st ⁴⁰⁹ </p>
021.	205 ^b	<p> Yüzün devrinde ĥatm oldu 'al�met Őaĥun esr�r�dur r�h-ı sel�met G�z�n ider a�a vahy-i im�met Ruĥun gören kişi oldu mel�met ⁴¹⁰ </p>
022.	205 ^b	<p> Ĥab�b� dil sar�yın kıldı ĥalvet İder her dem-be-dem y�r-ile Őoĥbet O vaŐl-ı y�r-ile ĥ�n buldı vuşlat Ne ĥam kim ĥalĥ ide a�a mezemmet ⁴¹¹ </p>
Ĥarf�'d-D�l		
023.	206 ^b	<p> �utlu olsun server-i baĥt-ı ced�d Ő�zilik olsun ĥar�b � hem sa'�d D�Őmen�n nice iriŐdi t�li'i T�li'i d�'im sa'�d olsun sa'�d </p>
Ĥarf�'r-R�		
024.	207 ^{bh}	<p> Ĥaĥ Te'�l�'nun Őif�tı sendedür Ĥaĥ-Őif�t ol belki z�t� sendedür Cümle 'alem m�fred�t� sendedür Bi� bir adun ism � z�t� sendedür </p>

⁴⁰⁹ 21/1 kim ezel: kim ki öz; 21/3 herkes n: her kişi; ŐR.

⁴¹⁰ *mef il n mef il n feilün*. 22/2 r h-ı: d r-ı; 22/4 gören kişi oldu mel met: 'aşıkları kıldı mel met; ŐR.

⁴¹¹ *mef il n mef il n feilün*.

025.	208 ^b	Ey cemālũn otuz iki haṭṭ-ı nũr V'ey tudaḡuñ ŧerbeti <i>mā'-i taḡũr</i> Ey yũzinde iki faẓl oldu zũhũr ŧol <i>ŧırāṭu'llāh</i> men kıldum 'ubũr ⁴¹²
026.	210 ^a	Sĩ vũ dũ çũnki kelām-ı Kirdigār Yerde gũkde iŧidũp sũyler a yār Çũn o nuṭkuñ maẓharıdur ne ki var Sen seni bil kim nesen ey pĩr ü kār ⁴¹³
027.	210 ^a	'Arŧ u ferŧ [u] <i>mā-siva'llāh</i> ne ki var Çũnki bir nũra meẓāhirdũr i yār Sen i ṭālib vaḡdete it i'tibār Bu taḡarrũbden geçegũr zinhār ⁴¹⁴
028.	210 ^a	Senden øzge kim didi 'ālemde var Maẓharuñdur ādemĩ ādemde var Ādem ü 'ālem ḡamu senden ṭolı Kim bilũr bu sırrı kim maḡremde var
029.	210 ^a	ŧũret ü ma'nā durur her ne ki var ŧũret ü ma'nā çũ sensen ey nigār Ma'nĩ gũzgũ ŧũret oldu āŧikār Ma'nĩ ŧũret atına oldu sũvār ⁴¹⁵
030.	210 ^a	Bizũz ol abdāl-ı Rũm ḡayrān u zār Ḳ'itdi 'aŧkuñ odi bizi 'ayn-ı nār Çũnki rind-i <i>lā-mekānuz bĩ-ḡarār</i> Bu sebebden ŧehrimũzdũr her diyār

⁴¹² Neŧimĩ "faẓl" kelimesini çoḡu yerde tevriyeli kullanmıŧtır.

⁴¹³ 27/1 sũ vũ dũ: çũn sũ dũ, ŧR.

⁴¹⁴ 3. mısrada vezin aksıyor.

⁴¹⁵ 30/2 ey nigār: bil nigār; ŧR.

031.	210 ^a	Biz deli abdāl-ı Rüm'uz ey nigār Olmuşuzdur saçlaruñ-veş tārümār Bülbül-i cān görelî gün yüzini Kār u kesbüm her gün oldu āh u zār
032.	210 ^a	Ḥaḫ kelāmı kendi nūrumdur i yār Sen de gör ol nūrı olma ehl-i nār Yedi ḥaṭla sācid ol sen zīnhār Olma şeyṭān tek la'īn-i bī-ḫarār ⁴¹⁶
033.	210 ^b	Dürr-i deryā-yı ṭarīkāt bendedür Pertev-i burc-ı ḥaḫīḫat bendedür Şol ki ḥaṭṭı düdını? bildi tamām Bildi kim sırr-ı şerī'at bendedür
034.	210 ^b	<i>Küntü kenzün</i> ma'nisi ādemdedür Ādem oldur bir naẓar bir demdedür Sīne-i Mecnūn ezelden ğamdadur Yevm-i Leylā dā'im ol hūrremdedür
035.	210 ^b	Ey gönül Ḥaḫ muṭlaḫ ol dilberdedür Her ne kim isterseñ ol serverdedür Muşḫaf'uñ ḥaṭṭı çün ol defterdedür Defter ol kim nūrdan perverdedür
036.	210 ^b	Sünbülün kim şad hezārān destedür Her kılında biñ dil ü cān bestedür Tīr-i ğamzeñden bu cānum ḥastedür Gün yüzinden ṭālī'üm ḥucestedür
037.	210 ^b	Ġamzeñ oḫı cānuma peyvestedür Sünbülünden ḥatırım ser-geştedür Sükkerin la'lün ki şīrin-bestedür Cāna şor kim gözleründen küştedür ⁴¹⁷

⁴¹⁶ 33/3 ḥaṭla: ḥaṭṭa, ŞR.⁴¹⁷ 37/3 la'lün ki: la'lünle; ŞR.

038.	210 ^{bh}	Ol nedür kim ayağı başındadır Şüret ü ma'nā anuñ aşındadır Ağzı birdür dili iki cāmı yok 'Ömri hem otuz iki yaşındadır
039.	211 ^a	Ĥaberler içre bu bir hoş Ĥaberdür Mü'eşşirden görinen bir eşerdür Ne bilsün naķşı nice yazdı naķķaş Olar kim bu eşerden bī-Ĥaberdür ⁴¹⁸
040.	211 ^a	Çün cemālün <i>kün fekānuñ zātı</i> dur Şüretün levĥi anuñ işbātıdur Pes <i>ene'l-ĥaķ</i> söylerem Mansür tek Bilmeyen bu sırrı şeytān atıdur
041.	211 ^a	Sī vü dü çünkim cihānda bākīdür Leblerün cāmından içen sākīdür Ehrimen'e şunma anı şākīdür Şusuz ölmek seglerin çün ĥākīdür ⁴¹⁹
042.	211 ^a	Bugün uş yār benümle yār olupdur Gönül yapmaķlıĥa mi'mār olupdur Gelin 'işret kılalum zevķ idelüm Ki zīrā müdde'ī ber-dār olupdur ⁴²⁰
043.	211 ^a	Şubĥ u şām 'aşıķlaruñ seyrānıdur Her nefes 'āriflerün bayramıdur Her zamān bir 'aşıķuñ devrānıdur Her 'aşıķ bir ma'şūķuñ ĥayrānıdur ⁴²¹

⁴¹⁸ *meĥāilün meĥāilün feülün.*

⁴¹⁹ 41/1 sī vü dü: ĥaĥt-ı çün; 41/4 seglerin çün: ölenlerün; ŞR.

⁴²⁰ *meĥāilün meĥāilün feülün.* Musahĥih "uş yār" kelimelerinde takdim tehir yapmıştır.

⁴²¹ 43/4 'aşıķ ve ma'şūķ kelimelerinde zihaf yapılmış.

044.	211 ^a	Her kişi kim şâhib-i idrâk olur Ma'rifetden cüst ü hem çâlâk olur Hem şerîketden vücûdı pâk olur Menzili dâ'im anuñ eflâk olur
045.	211 ^b	Gice gündüz 'aşk eri bîdâr olur Mest ü hayrân vâlih ü didâr olur Küfr ü dîn rüy [u] zülf-i yâr olur 'Aşk odına hâr u has gülzâr olur
046.	211 ^b	Aç göziñi fazl-ı Hâk'dan cûdı gör 'Ayn kıldı cümle bir mevcûdı gör Âdemî bu tâli'-i mes'ûdı gör Hâk'ı görmez dîv ü cîn merdûdı gör ⁴²²
047.	211 ^b	Aç gözün her yerde kâf u nûnı gör 'Ayn-ı zât-ı Hâlik-ı bî-çünı gör Her kitâbda yazılı meknûnı gör Anı görmez dîv u cin mel'ûnı gör
048.	211 ^b	'Âkil iseñ aç gözünüñ ânı gör Âyine yüzine bak Mecnûn'ı gör 'Ayn-ı vahdet oldı ulu bunı gör Keşretün içinde kalan dünü gör
049.	211 ^b	Sâye-i zılluñ hümâsı gün durur Ol gidicek zulmet-ile dün durur Âh u efgân itdigümden ün durur Kudretinden çarh-ı gerdün döndürür
050.	212 ^a	Ey karındaş bil ölüm uyhu durur Uyumağ 'aşk ehline bed-hû durur Vech-i dilber cennet-i minû durur Biz delüye anı sevmek hû durur

⁴²² 46/2 bir: bu; ŞR.

051.	212 ^a	Biz ki bir abdāl-ı Rūmuz ki faķīr Dermend ü haste vü ĥor u ĥaķīr Düşmüşüz elden ayaķdan ey emīr Fazl'ũñ ile sen bize ol destgīr ⁴²³
052.	212 ^a	'Āşıķuñ adı neden oldu faķīr Ĥüsn-i bī-hemtāya olmışdur esīr Tūr-ı 'āşıķdur cemālũñ tal'ati Muĥsin oldu ĥüsnũñũñ bedr-i münīr ⁴²⁴
053.	212 ^a	Sende senlikden niķe kim var eşer Dost yüzün görmez gözũñ söz muĥtaşar Senligũñden sen geķerseñ ey beşer Dost yüzini göresin çün mā-ĥazar
Ĥarfü'z-Zā		
054.	212 ^b	Şāh-ı merdān 'Alī'dür sulţānumuz Şāh Ĥüseyn'e ķurbān olsun cānumuz Başımı top eyledüm meydānına Kerbelā yazusıdur meydānumuz
055.	212 ^b	Ey yüzi gül dili bülbül şāhumuz Ĥamdüli'llāh kim işitdũñ āhumuz Yine toĥrı istivāmuz māhumuz Fazl-ı iĥsān eyledi Allāh'umuz
056.	213 ^a	'Ayn u şīn u ķāfa düşdi göñlümüz Şanki kūh-ı Kāf'a düşdi göñlümüz Yār-ı pür-elţāfa düşdi göñlümüz Şanmañuz kim lāfa düşdi göñlümüz

⁴²³ 51/4 Fazl'ũñ ile: Fazl'ũñ-ile; ŞR.

⁴²⁴ 52/4 ĥüsnũñũñ: ĥüsnũñle; ŞR.

057.	213 ^a	Gözleri şehlâya düşdi gönlümüz Kâmet[i] bālâya düşdi gönlümüz Hüsni[i] bî-hemtâya düşdi gönlümüz Bir yüzi bedr aya düşdi gönlümüz
058.	213 ^b	Şâh-ı sîm-endâma düşdi gönlümüz Zülf-i 'anber-dâma düşdi gönlümüz Çünkü bizi şâ'im ol dem itdi 'aşk <i>Lâ-cerem</i> bayrama düşdi gönlümüz
059.	213 ^b	Biz ki şems ile duhâda gelmişüz Râst-ı haţţ-ı istivâda gelmişüz Pâk-dîn-i i'tikâda gelmişüz Nefs-i kâfirle cihâda gelmişüz
060.	213 ^b	Emr-i Hâk'dur çün cihâda gelmişüz Ser-be-ser bu mâsivâda gelmişüz Va'de-i <i>yevmi'l-bekâda</i> gelmişüz Bu fenâ dâra bekâda gelmişüz
061.	213 ^b	Biz ki varuz şanma yokdan gelmişüz Key şakin yakın ırâqdan gelmişüz Biz vücûda zât-ı Hâk'dan gelmişüz Az degül bu mülke çokdan gelmişüz
062.	214 ^a	Ebced oğlı yüz sebakdan gelmişüz <i>Tâlibü'l-'ilmüz</i> u zevkden gelmişüz Nûr-ı dîdâruz şafağdan gelmişüz Hâlîk-ı <i>Rabbü'l-felağ</i> dan gelmişüz
063.	214 ^a	Biz ki derd-i 'aşka demsâz olmuşuz Rind-i kıllâşuz nazâr-bâz olmuşuz Çünkü Fazl-ı Hâk'a feyyâz olmuşuz 'Âleme şâh-ı ser-efrâz olmuşuz

064.	214 ^a	Biz ki Rüm içinde abdāl olmuşuz Bu cihāndan <i>fāriḡu'l-bāl</i> olmuşuz Çün fenā mülkinde pā-māl olmuşuz Hoş mübārek vaqt-i hoş-hāl olmuşuz
065.	214 ^a	Biz ki dīdāruña ‘aşık olmuşuz ‘Aşkıñuñ yolında şādık olmuşuz Halk içinde çün münāfık olmuşuz Raḡmet-i fazlıña lāyık olmuşuz ⁴²⁵
066.	214 ^a	Biz ki dirlik ‘āleminde ölmüşüz <i>Mütü kable en temütü</i> olmuşuz Vaḡdetüñ deryāsına çün talmışuz Ol dür-i yektâyı bil kim almışuz
067.	214 ^a	Biz ki cām-ı ‘aşk-ile mest olmuşuz Varlığımız giderüp hest olmuşuz Dört yidi dört kez daḡı heşt olmuşuz Belki bu ma‘nā ile şaşt olmuşuz
068.	214 ^b	Çün bu fānī ‘ālem içre fānīyüz Ol sebebden kā’inātuñ cānıyuz Şüretā gerçi ki biz cismānīyüz Sīret-i ma‘nide ḡod rüḡānīyüz
069.	214 ^b	Gerçi biz bu ‘ālemüñ qallāşıyuz Rind ü evbāş kaylı vü qallāşıyuz Līkin ol pīr-i muḡān işiginüñ Bir kemīne kemterin ferrāşıyuz
070.	214 ^b	Biz ol abdāl-ı Rüm-ı bī-nevāyuz Ki her dem derd-i yāra mübtelāyuz Fenā dārında gerçi kim fenāyuz Beḡā dārında baḡ ḡayy ü beḡāyuz ⁴²⁶

⁴²⁵ 65/2 “yolında” örneğinde olduğu gibi yazmada yer yer “zamir n’si” nün (ن) ile yazılması gerekirken kef (ك) ile yazılmıştır. Bu şekildeki yanlış yazımlar transkripsiyonda düzeltilmiştir.

⁴²⁶ *mefāilün mefāilün feilün.*

071.	214 ^b	Biz ki ol Fazlullâh'ın leşkeriyüz Kün elinden zühür itmiş çeriyüz Çünkü abdâlân-ı Rûm'un eriyüz Selâtin-i cihânun serveriyüz ⁴²⁷
072.	214 ^b	Bizi şüfî şanma şâfî râhîyüz Şem'-i cânun nûr[ı] vü müşbâhiyüz Ma'rifet deryâsınun mellâhiyüz Şehr-i 'ilmün bâbı vü miftâhiyüz
073.	214 ^b	Fazl-ı Hâk'dan biz ki 'âlî-meşrebüz Rind-i kıllâşuz müberreh mezhebüz Çün o mihrün na'lininde kebkebüz Mihir [ü] mehden sa'd-i rüşen kevkebüz
074.	215 ^a	Çünkü faqr u fâka ile râhatuz Ol sebebden her dem ehl-i şüretüz Şüret-i Raḥmân'a ḥayrân olmuşuz Bizi şanmañ mest-i ehl-i şöhretüz
075.	215 ^a	Biz ki ol baḥrî vü baḥr-i vaḥdetüz Her dem ol deryâda ğarḳ-ı ḥayretüz Mâsivâda istivâyı görelî Bî-gümân bilgil ki ehl-i ru'yetüz
076.	215 ^a	İ t̄alib bāk̄ilîk umma fenâsuz Fenânun ḥod vücûdudur beḳâsuz Vücûd'ullâh olaydı mâsivâsuz Deger kimse sivâ Fazl-ı Ḥudâ'suz ⁴²⁸
077.	215 ^a	Kirdigârun nuṭḳına ḥâmil bizüz Aña 'âlem olmasaḳ câhil bizüz Kîmyâ-yı câna çün vâşil bizüz Bil bu sırrı bilmesek vâşil bizüz

⁴²⁷ Dizelerde vezin deġişiyor. 1. ve 3. dizelerde vezin: *fâilâtün fâilâtün fâilün*; 2. ve 4. dizelerde vezin: *mefâilün mefâilün feülün*.

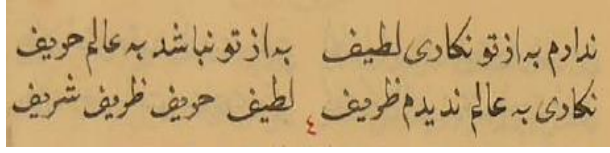
⁴²⁸ *mefâilün mefâilün feülün*.

078.	215 ^a	Her nefes menzil-be-menzil göçerüz Gün bugün nice olursa giçerüz Çün müdām vaḥdet meyinden içerüz Ehl-i şirkün kevşerinden kaçaruz
079.	215 ^b	Gel beru gevher-şinās ol çün ayaz Gevheri tanı ḥaḳīḳat ne mecāz Gevheri bil gevheri bul gevheri Gevheri bilendür olan şāhbāz
Ḥarfü'ş-Şîn		
080.	215 ^b	Devlet içün ḳoymayan meydāna baş Beglük alup olmadı 'ālemde baş Er gerek erlik güninde ad ala Ḳılıcuñ ḳarşular içinde savaş
081.	216 ^a	Bil ki ādem mazharı Allāh imiş Vechi anuñ Ḥaḳḳ'a ṭoğrı rāh imiş Çün bu sırra enbiyā āgāh imiş Bilmeyen dīv 'āşī vü gümrāh imiş
082.	216 ^a	Fazl[1] bilen sırr-ı Fazlu'llāh imiş Aḥmed ü Ādem'den ki ol āgāh imiş 'Ayn lām ye ma'nide çün şāh imiş İşbu remzi añlayan Allāh imiş
083.	216 ^a	Cümle eşyā Muşḥaf-ı āyāt imiş Ol şifāt-imiş vücūduñ zāt imiş Ger 'Arab ger Hind ger Türk Tāt imiş Yüzlerinde sī vü dü āyāt imiş ⁴²⁹
084.	216 ^a	Yārumuñ gül tek yañağı ay imiş Gör ki ḥūblar arasında bay imiş Yüzi naḳşı ebced ü ṭāhā imiş Ḳara şaçı <i>leyletü'l-isrā</i> imiş

⁴²⁹ 3. mısradā vezin aksıyor.

085.	216 ^a	<p>Âdemîye ma'rifet hoş tâc imiş Salţanatla māl ü mülk ü bâc imiş Ma'rifetsüz âdemî muhtâc imiş 'Âlem anuñ olsa kıarnı aç imiş</p>
086.	216 ^b	<p>Bil bu âdem Hâk'dan ulu ad imiş <i>Ka'betu'llâh</i> hayme-i mî'âd imiş Çün Melik Şâkir'dür ol üstâd imiş Ma'rifet bu yolda ğayet zâd imiş</p>
087.	216 ^b	<p>Çünki vâhiddin sivâ icâd imiş Bu sivâ hod ser-be-ser bir ad imiş Kim bu sırrı bilse dâ'im şâd imiş Ğuşşasından dünyenüñ âzâd imiş</p>
088.	216 ^b	<p>'Âşık [u] ma'şük kadîmî yâr imiş Sırr-ı zâhir bilmeyen ağyâr imiş Bu Nesimî'nüñ çün ol dildâr imiş Niçe dildâr kamu andan var imiş⁴³⁰</p>
Ĥarfü't-Tâ		
089.	217 ^b	<p>Vechinüñ levhindedür sî vü dü haţ 'Aşkınuñ deryâsına düş hem-çü baţ Gel oğı yüzinde ağ u kara haţ Uşta gör <i>fî şüretin emred kıtaţ</i></p>
Ĥarfü'l-Fâ'		
090.	218 ^a	<p>Şâf-dil ol şüfiyâ sen urma lâf Kûşe-i meyhânedede it i'tikâf Şol perî meh-rüy[ı] it her dem tavâf Fazl-ı rahmet bî-kerândur <i>lâ-tahâf</i></p>

⁴³⁰ İlk iki mısra Ayan neşrinde 3. ve 4. mısra olarak yer almaktadır; diğer iki mısra farklıdır.

091.	218 ^a	
Ḥarfū'l-Ḳāf		
092.	218 ^b	<p>Añlar olsañ cümle eşyâdur sebaḳ Gel müderris göresen bu derse baḳ Ḳamu eşyâ maẓharıdır çün Ḥaḳ'uñ Bî-gümân hiç yoḳ durur illâ ki Ḥaḳ</p>
093.	218 ^b	<p>Çün yüzinden zâhir oldı nūr-ı Ḥaḳ Ḥaḳ 'ayân oldı anuñ yüzine baḳ Yazılı yüzindedür Ḳur'an sebaḳ Sendedür Ḥaḳ sendedür Ḥaḳ sende baḳ</p>
094.	218 ^b	<p>Her ki faẓl-ı Ḥaḳ'dan aldıysa sebaḳ Aña bil irdi ḥaḳıḳat feyz-i Ḥaḳ Her ki vechin istivâdan itdi şaḳ Göze göz görindi aña Rabb-ı ḥalḳ</p>
095.	218 ^b	<p>Ḳudretinden her ne itdi <i>mâ-ḥalaḳ</i> Anı ḥaṭṭ-ı istivâdan itdi şaḳ Ḥâlîḳıdır cümleñ Rabbü'l-ḥalaḳ İstivânuñ 'aynıdır her şeyde baḳ</p>
096.	218 ^b	<p>Cemâlün nūr-ı Yezdânî'dür <i>el-ḥaḳ</i> Cemâlün ḥaṭṭıdır ḥaṭṭı muḥaḳḳaḳ Yüzün ḥaṭṭı kılupdur ayı <i>min şaḳḳ</i> Zi-Muşḥaf'dur cemâlün âyeti Ḥaḳ⁴³²</p>

⁴³¹ Farsça tuyuḡ. *feûlün feûlün feûlün feûl*

Nedârem beh ez-to nigârî laṭîf / Beh ez-to nebâşed be-'âlem ḥarîf

Nigârî be-'âlem nedîdem zarîf / Laṭîf-i ḥarîf-i zarîf-i şerîf

⁴³² *mefâilün mefâilün feûlün*

097.	218 ^b	Bu nüh tākı ki gördün oldı ezrak Döner tırılmaz gice gündüz mu'allak Nedür maqşudı bildün mi ey ahmaq Hemân bil <i>bü'l-beşerden feyz</i> ider Hâk ⁴³³
098.	218 ^b	Ey iki kaşuñ iki 'âlemde tāk Leblerün şânındadır <i>ke'sen dihâk</i> Âb-ı hayvândur lebün aldum sorak Düşdi hüsnuñden cihâna <i>bi'l-galâk</i>
099.	219 ^a	Bizüz ol pervâne kim pervası yok Yaqmışuz ser şem [a] dest [u] pāsı yok İderüz <i>Allāhu illā lāsı</i> yok Cân [u] gönluñ andan artuq pāsı yok
100.	219 ^a	Her kimün ki çehresinde zerdi yok 'Aşk odından cân içinde derdi yok 'Aşkuñ çün kim bir âh-ı serdi yok Ma'şukuñ bağında anuñ verdi yok
Ḥarfü'l-Kâf		
101.	219 ^b	Sî vü dünün 'alâ'imidür yüzün Ka'benün <i>beytü'l-ḥarâmı</i> dur yüzün Sî vü düden [bil]nişânıdır yüzün Mihrü mâhuñ armağanıdır yüzün
102.	220 ^a	Perçemi müşgîn-i pür-çındür şaçuñ 'Üd-ı hām [u] nāfe-i Çîn'dür şaçuñ Kâlb-i 'âşık gibi gam-gîndür şaçuñ Halka-i dām-ı mecânındür şaçuñ
103.	220 ^b	Ey elif kaddüne lâm oldı şaçuñ <i>Et-tahiyyât es-selâm</i> oldı şaçuñ Gerçi kim sevdâ-yı hām oldı şaçuñ Cümle-i ervâha dām oldı şaçuñ

⁴³³ *mefâilün mefâilün feilün*

104.	220 ^b	Çün <i>hüden li'l-müttakîn</i> oldu saçuñ ‘ <i>Āşka hablü'l-metîn</i> oldu saçuñ İ’tikād ehline dīn oldu saçuñ Hām-ı ‘anber misk-i Çīn oldu saçuñ
105.	220 ^b	Fırkatinden yandı bu cān zülfüñüñ Hasetinden dil perişān zülfüñüñ Rüz [u] şeb zulmetde qaldum ölürem Mihir ü mäh ebrinde pinhān zülfüñüñ
106.	220 ^b	Key mu‘allā tāk olupdur kaşlaruñ Kıble-i ‘uşşāk olupdur kaşlaruñ Çünkü hūb ahlāk olupdur kaşlaruñ Cānlara mişāk olupdur kaşlaruñ
107.	220 ^b	Fitne-engiz-i cihāndur gözlerüñ Havf-ı ‘aql u sīm-i cāndur gözlerüñ Bir siyeh-dil pehlevāndur gözlerüñ Halk şanur kim nā-tuvāndur gözlerüñ
108.	221 ^a	Eyledi bağrumda uş yara gözüñ Zülfüne çekdi beni dāra gözüñ Gönlümi eyledi āvare gözüñ Urgun itdi Çīn [ü] Tatar’a gözüñ
109.	221 ^a	Gör ne luţf [u] i’tibār eyler gözüñ Çeşümü keşer-nişār eyler gözüñ Gönlüm ile gır ü dār eyler gözüñ Āhū-yı Çīn’i şikār eyler gözüñ
110.	221 ^a	Selsebile sākī oldu leblerüñ Hem dilüñ müştākı oldu leblerüñ Bir şarāb-ı bākī oldu leblerüñ Cānlaruñ rezzākı oldu leblerüñ

111.	221 ^b	Dilberâ sîb-i zeķandur ğabğabuñ Bir gül-endâm sîm-tendür ğabğabuñ Yâsemîn-i yâsemendür ğabğabuñ Hüsñ içinde key ğasendür ğabğabuñ
112.	222 ^a	Añla kim Fazl-ı Hudâ'dur şüretüñ Ka'be-i ehl-i şafâdur şüretüñ Cânlara câm-ı beķâdur şüretüñ Gör ne şâfî ğaķ-nümâdur şüretüñ
113.	222 ^a	[Bil ki] Fazlu'llâhu Raĥmândur yüzüñ Oķudum âyât-ı Kır'an'dur yüzüñ İncil ü Tevrât u Kır'an'dur yüzüñ Ħalka bî-şek ğaşş-ı burĥândur yüzüñ
114.	222 ^a	Āfitâb-ı maţla'-ı cândur yüzüñ Rüşen oldu nür-ı Yezdân'dur yüzüñ Çün murâd-ı kuţb-ı devrândur yüzüñ Mihir-i âlem mâh-ı tâbândur yüzüñ
115.	222 ^a	Cennet-i 'Adn şırâţ oldu yüzüñ Menba'-ı 'ayş-ı neşâţ oldu yüzüñ Hem muĥîţ u hem muĥâţ oldu yüzüñ Çünki ğarf-ile niķâţ oldu yüzüñ
116.	222 ^b	Ālemi kıldı münevver ay yüzüñ Cân elin yağmâladı cādü gözüñ Tıdağuñ ister ğarâcın Ħürmüz'üñ Sükkeri eyler ğacîl şîrîn sözüñ
117.	222 ^b	Ka'be'dür yüzüñ tavâf ider melek Ħand-i la'lünden umar kevşer dilek 'Ālemüñ şavķı ruĥuñdur bî-terek Tıpuña kemter kemîndür nüh felek

118.	222 ^{bh}	<p>Ālemün kav̄s-i hilālidür қа̄şuñ Fitnenün ‘ayn-ı le’ālidür қа̄şuñ <i>Qābe kav̄seyñ</i>ün mişālidür қа̄şuñ Müşrikün dā’im zevālidür қа̄şuñ</p>
119.	222 ^{bh}	<p>Levh-i maḥfūz-ile Qur’an’dur yüzün Ḥākim-i ḥükm-ile devrāndur yüzün Şüret-i Raḥmān’a burhāndur yüzün ‘Āşıkuñ dīn-ile İmāndur yüzün</p>
120.	223 ^a	<p>Tarīqınca giderseñ şems-i dīnün Senün feyyāz ola dā’im mu’īnün İşit gel sözini Rūḥu’l-emīn’ün Kelāmu’llāh ol[a] nūr-ı mübīnün⁴³⁴</p>
121.	223 ^a	<p>Her kime kim ‘aşkı hem-rāh eyledün Gice gündüz işini āh eyledün Bir tecellī aña nāgāh eyledün Dü cihāndan anı āgāh eyledün</p>
Ḥarfü’l-Lām		
122.	225 ^a	<p><i>Mā-siva’llāh</i> şüfiyā oldı ḥayāl Sözi çoğ idüp uzatma kıyl u kāl Ġayr-ı Ḥaḫ olmak muḥāl oldı muḥāl Çünki Ḥaḫ’dur bī-mişāl ü bī-zevāl</p>
123.	225 ^a	<p>Muştafā’nuñ şer’ine sen ‘āşık ol <i>Şādıku’l-ḫavlün</i> sözine şādık ol Dā’imā ol ‘özre ‘Azrā Vāmıḫ ol Fāḫişe dünyayı her dem tālik ol</p>
124.	225 ^a	<p>‘Ālem-i faḫr-ı fenāda fānī ol On sekiz biñ ‘ālemün sultānı ol Geç hevā-yı nefsdan rūḥānī ol Cümle cismün sen ḫaḫīḫat cānı ol</p>

⁴³⁴ “şemsü’l-d-īn” vezin gereği “sems-i dīn” yazıldı. *mefâilün mefâilün feülün*.

125.	225 ^a	Terk-i tecrîd iklîmine fânî ol Meryem oğlu 'İsâ'nun sen cânı ol Uyma dîv-i nefse gel rûhânî ol Ço enâniyyet işin Raḥmânî ol
126.	225 ^a	Bende-i feyyâz-ı faẓl u Hâlık ol Şâh-ı cân ol <i>cismü 'abden</i> 'âşık ol Otuz iki nuṭka dâ'im nâṭık ol Kâri-i <i>ḥubbü'n-nevâda</i> Hâlık ol
127.	225 ^a	Şol kişi kim mest-i şehvet oldu ol Sen yakîn bil ehl-i la'net oldu ol Çün hevâ-yı nefse rağbet oldu ol Gitdi hayrı 'ayn-ı şirret oldu ol
128.	225 ^a	Her ki Faẓl'un 'ilmine kâ'il degül <i>Min ledün</i> 'ilmi aña ḥâsıl degül Her ki maḥbûb-şürete mâ'il degül Vech-i Hâkḳ'a tâ-ebed vâsıl degül
129.	225 ^b	Sendedür şol nûr-ı Allâh ey gönül Hâkḳ'a toğrıdur saña râh ey gönül Çünkü Hâkḳ'dur <i>lem-yezel</i> şâh ey gönül Vâkıf ol Hâkḳ'dan hem âgâh ey gönül
130.	225 ^b	Gözlerün alasına virdüm gönül Kaşlarun karasına virdüm gönül Zülfünün gamzesine virdüm gönül Kâmet-i bâlâsına virdüm gönül
131.	225 ^b	Hoḳka-i lü'lü'-i lâlâdur gönül Cevher-i zât-ı mu'allâdur gönül <i>Et-taḥiyyât min müheyyâdur</i> gönül Nûr-ı zât-ı Hâkḳ Te'âlâ'dur gönül

132.	225 ^b	<p>Ḥaṭṭ-ı reyḥānına ḥayrāndur gönül Zülf-i cem'inde perişāndur gönül Gül yüzün görelî ḥandāndur gönül Lebleründen ṭālibā cāndur gönül</p>
133.	225 ^b	<p>Gönlüm eydür Ḥaḫḫ'ı 'ayān eylegil Ḳul iken kendünî sultān eylegil Cān içinde seni sen cān eylegil Ḥaḫ yüzinde beni ḥayrān eylegil</p>
134.	225 ^{bh}	<p>Cāhil-ile ṭutma iş ādem degül Diyüdur cāhil ki hīç ādem degül Luṭfî yoḫdur cāhilün ādem degül Cāhile ādem diyen ādem degül</p>
135.	226 ^a	<p>Sözi gāyet fikr idüp derk eylegil Şol menāhî işleri terk eylegil Cān evāmir olana berk eylegil Zerḫ u fişka tevbeden örk eylegil</p>
136.	226 ^a	<p>Vech-i ādem vech-i Raḥmān oldı bil Her kim itmez secde şeyṭān oldı bil Ādemi sen fazl-ı Yezdān oldı bil Ay-ile gün şāh-ı sultān oldı bil</p>
137.	226 ^a	<p>Ḳanı bir pāk-i ṭikād u şāf-dil K'işide cāndan bu dem evşāf-ı dil Er olanda bil kim olmaz lāf dil Dir ki sīmurḡ oldı kūh-ı Ḳāf dil</p>
138.	226 ^a	<p>Yaḫşılıḫdur kim ider āzād ḫul Yaḫşılıḫdan eyledi sözi ḳabül Yaḫşılıḫdan kim ki yüz döndürmedi Yaḫşılıḫlan ḳā'im olur her uşul</p>

139.	226 ^a	Ma'rifetdür t̄alibā <i>hayru'l-emel</i> Anı kesb it olmağıl <i>bel hǖm eğall</i> Bil qazā ile qader hem 'ağd u ħall Ol Ĥudā'dan şadır olan <i>bī-'alel</i>
140.	226 ^b	Her kimüñ 'aqlında olmaya ħalel Ol yaq̄iñ ider ki bu cümle milel Ĥayr u şer sehv ü ħaṭā ile zilel İştılāḥ-ı 'ām oldu <i>fi'l-meşel</i>
141.	226 ^b	Çünki Ĥağ'dur her ne var evvel ezel Pes aña nice bulursan di bedel Yoğ-ise 'aynuñda sâlik ger sebîl Gör ki ma'şūqa bu cān oldu maḥal
142.	226 ^b	Çün tecellî itdi feyyāz-ı ezel Māsivāda qalmadı ġayra maḥal Mülk anuñ oldu ħaḳīḳat bī-'alel Bāḳī ancağ kendi qaldı <i>lem-yezel</i>
Ĥarfü'l-Mīm		
143.	228 ^b	Ĥvāce-i dünyā vü dīn ḳuṭb-ı imām Murtezādur müctebādur ey ġulām Evliyā silkine zīverdür tamām Ĥānedāndan cān-perverdür tamām
144.	228 ^b	<i>Min-ledün</i> 'ilminden işit bir kelām 'Aḳluñı bu naḳle iş it ey ġulām Bil maḳāmātuñ tamāmını tamām Bildigüñden şoñra bilme <i>ve's-selām</i> ⁴³⁵

⁴³⁵ 144/4 "bildigüñden" öreneğinde olduğu gibi yazmada ikinci şahıs iyelik eki yer yer kef (ك) harfi yerine nun (ن) harfi ile yazılmıştır. Transkribe edilmiş metinde bu durum düzeltilmiştir.

145.	229 ^a	Ögredenler diline ādī kelām Devlet iklīmine tıtdılar maḳām Buldılar nār-ı cehennemden necāt Gördiler dīdārını <i>dārü's-selām</i>
146.	229 ^a	Her nefes ol dilbere ben ḥādımem Lāt'um oldur her dem aña sācīdem İşiginde mu'tekif bir 'ābīdem Gāh fasıḳ gāh şeyḫ-i 'ābīdem
147.	229 ^a	Her zamān kim derd-ile <i>yā hū</i> direm Ġayr-ı Ḥaḳḳ <i>lā vü illā hū</i> direm Cümle Ḥaḳ'dur her ki var ol bu direm Ḥaḳ söz işit gel sen iy meh-rū direm
148.	229 ^b	Ben ḥaḳīḳat mazharı zāt olmuşam <i>Vācibü bi'z-zāta</i> mir'at olmuşam Şems-i dīn ü cümle zerrāt olmuşam Naşş-ı <i>ḳāṭı'</i> birle işbāt olmuşam
149.	229 ^b	Perdelü bir dilbere zār olmuşam 'Aşḳ dāmında giriftār olmuşam Raḥm kıl ey dilber-i bī-merḥamet Çün esīrīn çār nāçār olmuşam
150.	229 ^{bh}	Görmeyince seni ey cān gözlerüm Dā'im olur zār u giryān gözlerüm Neylesün çünkim bu ḥayrān gözlerüm Sende gördi nūr-ı Raḥmān gözlerüm
151.	230 ^a	Ben ki ferdā günin imrüz itmişem Vech-i yārı 'ıyd-ı nevrüz itmişem Çünkü derd-i āh-ile söz itmişem Āhum odın 'ālem-efrüz itmişem

152.	230 ^a	Tâ temennâ-yı vişâlûñ itmişem Her zamân fikr-i hayâlûñ itmişem Eglenem direm hayâlûñle senûñ Ben anı def -i melâlûñ itmişem
153.	230 ^a	Fürkatûñden gör ne hâle dönmüşem Gözlerûñ alından âle düşmüşem Çarḥ elinden mâh u sâle düşmüşem Münker ile kıyl u kâle düşmüşem
154.	230 ^a	Gönlümi ol yüze hayrân kılmışam Şüretûñ naqşında seyrân kılmışam Gör bu halk yüzinde pinhân kılmışam Cânumuñ şehrinde sultân kılmışam ⁴³⁶
155.	230 ^a	Benüm vahdetdedür yâr-ile işüm Olur keşretde ağıyâr-ile n'işim Ola mı açıra yesâra vahdet 'Aceb bilsevüz ey yâdı bilişim
156.	230 ^a	Şüretûñdür vech-i Raḥmân ey ḥaḳîm Levh-i maḥfûz-ile hem 'arş-ı 'azîm Ey elif-ḳad zülf[i] dâl u ağızı mîm Bâḳî oldı ḥüsnüñ u 'aşkuñ ḳadîm
157.	230 ^b	Gice mi var şubḥa dek âh itmeyem Ġuşşasın cân mülkine şâh itmeyem Ol yâr incindüm dimiş âh itmesün Ağlayam şimden girü âh itmeyem
158.	230 ^b	Leblerûñ şerbetini nüş eyledüm Hem <i>ene'l-ḥaḳ</i> sırrını fâş eyledüm Otuz iki dürlüden aş eyledüm Ben fedâ Ḥaḳ yolına baş eyledüm ⁴³⁷

⁴³⁶ 159/2 naqşında: nefsinde ŞR.

⁴³⁷ Tuyuğ'un 3. ve 4. mısraları M. Fatih Köksal neşrinde yer alan 23. tuyuğun 2. ve 3. mısradır. 1. ve 4. mısralar farklılık göstermektedir. Bkz. Köksal (2000), s. 195.

Ḥarfü'n-Nûn		
159.	232 ^a	Ben vücûd-ı muṭlaḳ oldum bî-gümân Tâ ebed ḥayy ü ḳadîm ü câvidân Kîrpügi zülfi ḳaşı virdi nişân Kim yüzüñdür 'arş u kürsî câna cân
160.	232 ^a	Dir ḳıyâmet ḳaddüñi gören revân Kim belâ durur belâ-yı nâgehân Râst tîr-i kaddüñe heft âsumân İrmek için egilüp olur kemân
161.	232 ^a	Ey boyı serv-i ḥîrâmân ḳandasân Ṭûṭi-i la'l-i Bedaḥşân ḳandasân Gel getür derdüme dermân ḳandasân Ṭal'atuñdur mâh-ı tâbân ḳandasân
162.	232 ^a	Server-i sulṭân-ı 'âlemsen bugün Ser-fîrâz-ı şâh-ı âdemsen bugün Ḥükmüñe fermân Süleymân tek cihân Şâhib-i aḥkâm u ḥâtemsên bugün
163.	232 ^a	Va'de-i rûz-ı ḳıyâm oldu bugün Fâ vü zâd u lâm imâm oldu bugün Şol kişi kim kendüyi tanımadı Her mübâḥ aña ḥarâm oldu bugün
164.	232 ^{ah}	Aḳıdalı gözlerümden yaşı ben Ḳomışam yârûñ yolına başı ben Yâruma ḳaşd idene ḳaşd iderem Olur-ise ḳo düşümde nâşî ben
165.	232 ^b	Kend'özin şüretde Ḥaḳ ḳılmış güzîn Gizlemiş eşyâ içinde kend'özin Perde açmış çâḳ yüzünden gör özin Ḥaḳḳ'a ḥaḳ gerek ki göre kend'özin

166.	232 ^b	Her ki tanıdı o nefis-i hilkatin Bildi şeksiz vech-i Hâk'dur şüretin Kim kabûl itdiyse Fazl'uñ da'vetin Ol haqîkat buldı Hâk'ıñ rahmetin
167.	233 ^a	Münezzehdür yeri gögi yaradan Kesdi bir hırka baña çâr pâreden Gerçi oldı hüsnuññ adı ulu Bağrumı kıldı bu bahşış yaralu ⁴³⁸
Hârfü'l-Hâ		
168.	233 ^{bh}	Gülşen oldur ki güli hîç şolmaya Güzel oldur kavli yalan olmaya Ölüben 'ahdi bütün bir yâr için 'Ahdi bütün yâr için kim ölmeye
169.	234 ^a	Menba'-ı îmân didiler şaçuña Maşad-ı cânân didiler şaçuña Sünbül-i 'irfân didiler şaçuña Hâmse-i erkân didiler şaçuña
170.	234 ^a	Çün 'inâyet oldı lâyıq başuña And içer cümle halâyık başuña İrdi Hâk'dan hem haqâyık başuña Gevher-i ma'nâ [da] lâyıq başuña
171.	234 ^a	Ey kamer mâh-ı münevver alnuña Bende olmuş çarh-ı devver alnuña Secde eyler şems-i hâver alnuña Merkez-i 'âlem müdevver alnuña

⁴³⁸ İlk dizede vezin: *me'fâilün me'fâilün fe'ilün*; diğer dizelerde: *fâilâtün fâilâtün fâilün*. Kafiye örgüsü aabb. Dizeler arasındaki vezin ve kafiye örgüsünün düzensizliği manzumenin en az iki farklı şiirin mısralarından oluştuğunu düşündürmektedir.

172.	234 ^a	Cân u gönül olaşalı zülfüne Biñ Süleymân bende düşdi zülfüne Yâr <i>ene'l-ħağ</i> diyeni dâr itdiler Ben dağı berdâr olayın zülfüne
173.	234 ^b	Bir güzellik virdi ol Ėağ burnuña Kim başamaz kimse barmağ burnuña Ėyine ut yüziñe bağ burnuña Gör dua mı kimseler dağğ burnuña
174.	234 ^b	Bir ‘acâyib şuşadı cân la‘lüñe <i>Şemme vechu’llâh</i> ey oğlan la‘lüñe Emmege var ise imkân la‘lüñe Ğıl kerem kim ire insân la‘lüñe
175.	234 ^b	Gerçi şâ‘ir âb eydür boynuña Heykelî aħbâb eydür boynuña Zümre-i aşĖâb eydür boynuña Dir ulu elğâb eydür boynuña
176.	235 ^a	Kim elifdür didi kim hâ boyuña Men anuñçün düşmüşem ha boyuña Gün yüzüñ olalı me’vâ boyuña Cân virür ehl-i temâşâ boyuña
177.	235 ^a	‘Ayn u lâm u yâ durur gönümde şâh Yüzi MuşĖaf kaşları Ėağ’dur güvâh Yidi Ėağtuñdur bize hâdî-i râh Kim ‘atâ kıldı bize fazl-ı İlâh
178.	235 ^a	Çünkü oldı Ėüsnüne nür-ı İlâh Secde eyler vechüne mihr-ile mâh Senden oldı kimse bulmaz saña râh Ėağ kelâmuñdur bu ağvâle güvâh

179.	235 ^a	Şüretüñ <i>beytü'l-harâm</i> oldu bize Gözlerüñ <i>ni'me'l-imâm</i> oldu bize Kırpügüñ <i>kaşuñ</i> kelâm oldu bize Otuz iki <i>hañ</i> tamâm oldu bize
180.	235 ^a	Şüfinüñ <i>destarı</i> bizde bir pile Bize bir <i>şehbâz</i> gerek ma'nî bile Bir <i>ķula</i> kim <i>Haķ</i> <i>naķar</i> <i>ķılmıř</i> ola Sen <i>aña</i> <i>aķlas</i> <i>giyür</i> <i>yâhūd</i> pile
181.	235 ^b	Bülbül-i <i>şürıdeyem</i> <i>gülrâruña</i> ' <i>Âşık</i> <i>oldum</i> <i>lâ'l-i</i> <i>şekker-bâruña</i> Bunca kim <i>cevr</i> <i>eyledüñ</i> <i>sen</i> <i>yâduña</i> Güle el <i>şundukca</i> <i>yanduk</i> <i>ķaruña</i>
182.	235 ^b	Şeş <i>cihetden</i> <i>irmışem</i> <i>maķřuduma</i> <i>İstivâdan</i> <i>varmışam</i> <i>ma'büduma</i> <i>Âdemi</i> <i>bildüm</i> <i>ki</i> <i>Faźlullâh</i> <i>imiř</i> <i>Secde</i> <i>ķıldum</i> <i>lâ-cerem</i> <i>meşhüduma</i>
183.	235 ^b	<i>Yaķřı</i> <i>ol</i> <i>ey</i> <i>dil</i> <i>yamana</i> <i>beñzeme</i> <i>Şadıķ</i> <i>ol</i> <i>ehl-i</i> <i>gümâna</i> <i>beñzeme</i> <i>Haķ</i> <i>yolında</i> <i>yoķdur</i> <i>iki</i> <i>yüzlinüñ</i> <i>Haķķ'a</i> <i>toĝr'iseñ</i> <i>kemâna</i> <i>beñzeme</i>
184.	235 ^b	<i>Düşdi</i> <i>göñlüm</i> <i>ĝamze-i</i> <i>câdüsına</i> <i>Cân</i> <i>hedef</i> <i>düşdi</i> <i>kemân</i> <i>ebrüsına</i> <i>Şâne</i> <i>ursa</i> ' <i>anberin</i> <i>ĝisüsına</i> <i>Cân</i> <i>vire</i> ' <i>aşık</i> <i>anuñ</i> <i>ķoķusına</i>
185.	236 ^a	<i>Şems-i</i> <i>maĝrib</i> <i>toĝdı</i> ' <i>âlem</i> <i>üstine</i> <i>Feyz</i> <i>irdi</i> <i>cümle</i> <i>âdem</i> <i>üstine</i> <i>Başma</i> <i>parmaķ</i> <i>ism-i</i> <i>a'zam</i> <i>üstine</i> <i>Müħr</i> <i>urđı</i> <i>müħr-i</i> <i>ķatem</i> <i>üstine</i>

186.	236 ^a	Düşmüşem mestâne ‘aynuñ âline Al yañağundan bu gönlüm alına Kim ki el eylerse zülfüñ alına Alına emrinde gönlüm alına
187.	236 ^a	Hâk hidâyet eyledi luğf ehline Kahr olan kahr oldı kahrüñ kahrına Çünkü <i>yerci</i> ‘ <i>küllî şey’in</i> aşlına Ehlini ehline cehli cehline ⁴³⁹
188.	236 ^a	Bâğ-ı cennet hür-ı Rıdvân fâtiha Âb-ı rahmet nâr-ı Yezdân fâtiha Her dem okı hemçü pîrân fâtiha Rüşen oldı çünkü oğlan fâtiha
189.	236 ^a	Bize cüdi kıldı Sübhân fâtiha Cân evine oldı mihmân fâtiha <i>Hamdüli’llâh</i> nür-ı vicdân fâtiha Tahta geldi oldı sultân fâtiha
190.	236 ^a	Âdem’i bil oldı insân fâtiha Aña ta’lîm itdi Sübhân fâtiha İrişimez ‘akla şeytân fâtiha İtdi melek secde cânân fâtiha
191.	236 ^b	Rüy-ı haçtuñ mâh-ı tâbân fâtiha Hâl u haçtuñ aşl-ı Qur’ân fâtiha Küfr-i zülfüñ dîn ü îmân fâtiha Lafz-ı nuçkuñ oldı ‘ayân fâtiha
192.	236 ^b	Şüretüñdür vech-i Raḥmân fâtiha Sîretüñdür Fazl-i Yezdân fâtiha Leblerüñdür âb-ı hayvân fâtiha Her dü ebrü çâr müjgân fâtiha

⁴³⁹ 199/4 cehli: câhil ŞR.

193.	236 ^b	Yazdı alnuñ üzre Yezdân fâtiha İncîl ü Tevrât u Qur'an fâtiha Fazl-ı <i>bismillâhi'r-raḥmân</i> fâtiha Sensen ol her derde dermân fâtiha
194.	236 ^b	Âyet-i <i>seb'a'l-meşânî</i> fâtiha 'Âlem-i genc-i ma'ânî fâtiha Kâ'inātuñ cism ü cânı fâtiha 'Aşk odinuñ ḥânümânı fâtiha
195.	236 ^b	Gün yüzüñdür cavidânî fâtiha Âyet-i <i>seb'a'l-meşânî</i> fâtiha Haṭṭ u ḥâlüñdür nişânı fâtiha Diyüdüñ şubḥ ol beyânı fâtiha
196.	236 ^b	Olduğıyçün vech-i Raḥmân fâtiha Oldı Haḫ'dan ḥüb-ı zibâ fâtiha Yidi haṭṭdur ümm-i esmâ fâtiha Dîv-i câhil bilmez aṣlâ fâtiha ⁴⁴⁰
197.	236 ^b	Vech-i âdem oldı ey cân fâtiha Dîv gözinden oldı pinhân fâtiha Cümle 'âlem oldı yeksân fâtiha Göriser mi çeşm-i şeyṭân fâtiha
Ḥarfü'l-Yâ		
198.	237 ^{ah}	Menba'-ı cüd u 'aṭâ bil âdemi Âdeme 'ahd ü vefâ bil âdemi Zâhir ü bâṭın ḥafâ bil âdemi Ma'den-i luṭf u seḥâ bil âdemi
199.	238 ^b	Mazḥar-ı [A]llâhu ekberdür 'Alî Mazḥar-ı zât-ı muṭahhardur 'Alî Çünkü Mevlânâ vaḥîd durur 'Alî Şâki-i cân ḥavz-ı Kevşerdür 'Alî

⁴⁴⁰ Bu tuyuğın yanına "a'lâ" notu düşülmüş.

200.	238 ^b	Naşş-ı kâti' birle şahh erdür 'Alī Evliyāya belki rehberdür 'Alī Enbiyā kâtında serverdür 'Alī Şāhib-i mihrāb u minberdür 'Alī
201.	238 ^b	Muşhaf-ı cānda muḳarrardur 'Alī <i>Min ledün</i> 'ilmine defterdür 'Alī Noḳta-i ebced ü mihterdür 'Alī Bilegör kim tuḫfe maḫhardur 'Alī
202.	238 ^b	Şīr-i Yezdān şāh-ı merdāndur 'Alī İy civān-merd şeyḫ-i pīrāndur 'Alī Ḳible-i hem ehl-i 'irfāndur 'Alī Rūḫ-ı Ḳudsi Ka'be-i cāndur 'Alī
203.	239 ^a	Çünkü 'ilmūn şehrine derdür 'Alī Ma'fired baḫrinde gevherdür 'Alī Fātiḫ-i iḳlīm-i Ḥayber'dür 'Alī Bil ki ma'şūḫ-ı peyāmberdür 'Alī ⁴⁴¹
204.	239 ^a	Yerde gökde günden izhārdur 'Alī Ḥvāce-i kerrār-ı Ḥaydar'dur 'Alī Cān evinde şem'-i enverdür 'Alī Necm-i dīn [ü] şems-i mefḫardur 'Alī
205.	239 ^a	Derd-i dilberden beni dūr eyledi Vuşlatından cānı mehcūr eyledi Key şifāsuz derde rencūr eyledi Luṭf[ı] yok ḳahrında maḫhūr eyledi
206.	239 ^a	Her kim ol ḫüsni cemāli sevmedi Şöyle bil ki Zül'-celāl'i sevmedi Çünkü ḳāl ehli bu ḫāli sevmedi Ehl-i vaḫdet ḳıyl u ḳāli sevmedi

⁴⁴¹ 203/4 "peygamber" vezin gereği "peyāmbere" yazıldı.

207.	239 ^a	Gözlerüm yaşı muhîti çağladı Seyl olup hicrûn yolunu bağladı Âhumuñ derdi cigerler tağladı Hâlümi gören kişiler ağladı
208.	239 ^a	Altı günde yaradıldı üç yidi İstivâ geçti sekiz oldu yidi Ne sebebdenür ki bu üç kez yidi İstivâ geçdi sekiz oldu yidi ⁴⁴²
209.	239 ^b	Şüretüñ Muşhaf'dur ey ma'nâ eri Oķı şerh it bil 'arazdan cevheri Gice gündüz nefis-ile hayvân-şifat Gezmeysin tâ ki şöyle serserî
210.	239 ^b	Tâli'üñ mes'ud u burcuñ müşterî Sen yapışma 'aşka <i>bi'llâh</i> serserî Dört yaña tağılma toğrı gel beri Cevherîsen cevherîsen cevherî ⁴⁴³
211.	239 ^b	Şehr-i 'ilmüñ çün 'Alî'dür kapusu Ümmete bizden gerekdür tapusu Nice perde altına gizlene 'aşk Demidür açıla sırlar kapusu
212.	239 ^b	Fazl-ı Yezdân'üñ yüzüñdür nâmesi Sî vü dü haţ oldu kudret hâmesi Bâr u hâk u âb u âteş oldu hem Zât-ı Allâh'üñ haķîķat câmesi
213.	239 ^{bh}	Vech-i âdem bil ki Haķķ'üñ mażharı Bilmedi sırrın anuñ dîv [ü] perî Her ki bu gözgüde gördi dilberi <i>Mâsivâ'llâh'</i> dan kılupdur dil berî

⁴⁴² 221/2-4 geçdi: geçdik; ŞR.

⁴⁴³ 223/2 sen: gel; 223/3 tağılma toğrı gel: tağıtma 'aqlın gel; 223/4 cevherîsen: cevherî ol; cevherîsen: cevheri bil; ŞR.

214.	239 ^{bh}	Dil müselsel zülfü'nün dīvānesi Cān cemālūn şem'inün pervānesi 'Aşkı'nun cāmın elümden kıozamaz Tā tōlınca 'ömrümün peymānesi ⁴⁴⁴
215.	240 ^a	İstemekdür yerde gökde çün Hāķ'ı Bulmadı bir gün oturdı dün Hāķ'ı Muştāfā mi'rāca ağan dün hāķ'ı Ten içinde istemekdür çün Hāķ'ı
216.	240 ^{ah}	Haste dil <i>dāru'ş-şifā</i> bil ādemi Cümle derdlere devā bil ādemi Hāv-ı cāna sen recā bil ādemi Hāzn-ı Kūr'an'a revā bil ādemi
217.	240 ^{ah}	Ādemi bildün dilerseñ ādemi Ol Hūdā'nun faẓlıdur bil ādemi Ol durur 'ilm-i ledünnün 'ālemi Gör nūr-ile rüşen itdi ādemi
218.	240 ^{ah}	Çünkü tālīb bilmez isen ādemi Bil ki bilmezsın Hūdā-yı 'ālemi Ey faķīh ü şeyḫ ü şūfī ādemi Cehd idegör bil Mesīḫ-i hem-demi
219.	240 ^b	Gel berüu bil ādem iseñ Ādem'i Bilmeyen ādemler olmaz ādemī Dünye vü 'uķbāda bulmuşdur necāt Her ki bildi Ādem-ile Hātem'i ⁴⁴⁵

⁴⁴⁴ 214/3 "cāmın" yazmada "cāmuñ" şeklinde "nazal n" ile yazılmıştır. Ancak "nun ile" yazılması gerektiğinden düzeltilmiştir.

⁴⁴⁵ 219/2 Bilmeyen ādemler olmaz Ādemi: Bilmeyenler ādem olmaz Ādemi; 219/4 ādem-ile hātemi: ādem-ile Ādemi; ŞR.

220.	240 ^b	Oldur âdem kim ura Hâk'dan demi Hâk durur Hâk'dan dem ursa âdemi Zahma ger urmağ dilersen merhemi Sen de bulğil on sekiz biñ 'âlemi ⁴⁴⁶
221.	240 ^b	Zülf-i 'anber-büya virdüm gönlümi Misk-i Çîn gīsüya virdüm gönlümi Mažhar-ı Hâk-rüya virdüm gönlümi Şanma sen kim şuya virdüm gönlümi
222.	240 ^b	Ey 'Alî şâhum 'Alî mâhum 'Alî Ey erenler sultânı gerçek velî Dînimi İmânımı şorar iseñ Men kemîne kemterem şâhuñ kulu
223.	241 ^a	Rağmet añadur ki bilür kadrini 'İzzetin tatın yetürmez tavrını Her kimüñlen 'ahd ider eyler vefâ Yüz çevirmez çekse biñ kez cevriñi
224.	241 ^a	Zülfün ne 'aceb kemend imiş hey Şaçun girihi ne bend imiş hey Şordum lebün ol nebât ağzuñ Şol şekker[i] çok ne kand imiş hey ⁴⁴⁷
225.	241 ^a	Ey şabâ behr-i Hudâ ol yâre di 'Âşikuñ derdi ne bir kez yâre di 'Arza kıl hâlümi ol dildâre di Senden ayru bu yüzün şad pâre di

Temmet Dîvân-ı Hâzret-i Seyyid Nesimî *ğuddise sırruhu* ⁴⁴⁸

⁴⁴⁶ 233/1 Oldur âdem kim ura Hâk'dan demi: Oldur âdem k'ura Hâk'dan ol demi; ŞR.

⁴⁴⁷ *mefûlü mefâilün feülün*

⁴⁴⁸ İbarede *Nesimî Dîvânı*'nın tamamlandığı yazılsa da 241^b-292^b varakları arasında tuyuğ dışındaki nazım şekilleriyle (gazel, muhammes, tercî-bend vs.) yazılmış şiirler bulunmaktadır.